

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

CESTY ZA RODINOU

Příběhy mezinárodní adopce

Cesty za rodinou - Příběhy mezinárodní adopce

Autorský kolektiv: Ondřej Bouša, Alice Trávníková, Zuzana Senciová, Michaela Zdráhalová

Grafická úprava a ilustrace: Tomáš Smot Svoboda

Místo vydání: Brno

Nakladatel: Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Měsíc a rok vydání: březen 2020

ISBN 978-80-270-7622-2

ÚVOD	5
<u>ITÁLIE</u>	<u>8</u>
Rozhovor s Davidem (9 let)	9
Rozhovor s Marcelem (16 let)	17
Rozhovor s dvojčaty Danielem a Sofií (7 let)	25
Vyjádření Rozárie (17 let)	34
<u>RAKOUSKO</u>	<u>39</u>
Rozhovor s Annou (6 let)	40
Rozhovor s Hannah (11 let) a Jakobem (8 let)	42
Rozhovor s Davidem (6 let)	44
Rozhovor s Tobiasem (14 let) a Jonasem (11 let)	46
<u>DÁNSKO</u>	<u>49</u>
Rozhovor s Mathilde (17 let) a Katrine (16 let)	50
<u>ŠVÉDSKO</u>	<u>57</u>
Rozhovor s Marií (12 let)	58
Rozhovor s Janem (13 let)	75
Rozhovor s Filipem (16 let)	83
Rozhovor s Karlem (12 let)	91
Rozhovor s Anetou (16 let)	111
<u>ZÁVĚR</u>	<u>122</u>

ÚVOD

V centru pozornosti všech agend Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) je vždy dítě. Avšak v případě mezinárodního osvojení je výsledek činnosti Úřadu naprosto zásadní, viditelný a také přináší možnost zpětné vazby. **Za 20 let, co Úřad osvojení z České republiky do zahraničí zprostředkovává** (od roku 2000, od kdy je v České republice účinná Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení¹), **našlo novou rodinu více než 680 dětí v 15 zemích**. Mnoho z těchto rodin je s Úřadem nadále v kontaktu – buď formou povinně zasílaných tzv. vývojových zpráv nebo zcela dobrovolně, kdy se při různých příležitostech pracovníkům Úřadu ozývají či se s nimi osobně setkávají v rámci organizovaných setkávání. Všechny tyto poznatky jsou pro nás obrovskou inspirací pro další rozvoj v oblasti mezinárodního osvojení.

Již delší dobu jsme zvažovali, jak získané informace co nejlépe využít a zprostředkovat je dalším lidem, kteří jsou v otázce osvojení nějak angažováni, nebo o něm přemýšlí jako o variantě k naplnění rodičovství. Několik příběhů zaznělo přímo z úst mladých lidí, kteří byli z České republiky osvojeni do zahraničí a účastnili se naší konference CESTA ZA RODINOU – Příběhy mezinárodní adopce, která se konala v Brně ve dnech 15. – 16. 5. 2019. Tato část konference (panelová diskuze) měla velký ohlas a upevnila naše odhodlání realizovat plán, který v nás zrál již několik let – **přípravit publikaci, která může šířit dobrou praxi mezinárodního osvojení, přispět ke zvyšování kvality práce s osvojovanými dětmi a žadateli o osvojení v naší instituci a v neposlední řadě k osvětě mezinárodního osvojení v České republice i dalších státech**. Stručně řečeno, podělit se o příběhy, které máme možnost slyšet a do značné míry i spoluprožívat. A hlavně nechat tyto příběhy vyprávět ty, jichž se nejvíce týkají – děti či spíše dospívající a jejich rodiče, kteří si sami prošli cestou mezinárodního osvojení.

Náš původní záměr byl výzkumný. Chtěli jsme získat data, analyzovat je a prezentovat jako výzkumná zjištění. Tento záměr jsme po dlouhém zvažování opustili, a to zejména ze dvou důvodů. Prvním byl fakt, že realizovat takový výzkum ze země původu by bylo extrémně náročné. Druhý důvod byl pak ten, že výzkumné sdělení není formát, který by oslovil čtenáře, které touto publikací oslovit skutečně chceme. Rozhodli jsme se tedy prezentovat pouze příběhy tak, jak je vyprávějí lidé, kteří mezinárodní osvojení osobně zažili. Z původního záměru se nám tak dochovalo pouze několik prvků, **například jsme nechali vyprávět každý příběh ze tří pohledů – z pohledu dítěte, rodičů a profesionálů, kteří s rodinou v nové zemi spolupracují**.²

Pro všechny země jsme připravili stejné rozhovorové schéma, které mělo sloužit tazatelům jako inspirace a současně mělo utvořit základní jednotící kostru všech rozhovorů. Otázky byly voleny jak na základě výzkumů v oblasti osvojení, tak především na základě našich zkušeností získaných z vývojových zpráv a informací, které nám adoptivní rodiny samy sdělují. O účast byly požádány všechny spolupracující země, nicméně zapojení bylo ovlivněno legislativními podmínkami konkrétních zemí, dobrovolností rodin a možnostmi spolupracujících organizací. O realizaci rozhovorů se pak postarali tamější sociální pracovníci, často se jednalo o lidi, kteří rodiny dlouhodobě znají. Spolupracovníci pojali zadání různě. Někteří se tázali stručněji, jiní rozváděli hovor více. Pokud sbíralo v jedné zemi informace více

¹ Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z 29. května 1993 (publikovaná v č. 43/2000 Sb. m. s.), dále jen „haagská adopční úmluva“.

² Pohled profesionálů jsme obdrželi jen z jedné země.

pracovníků, mohou se styly lišit. Dotazování bylo také přizpůsobeno konkrétní rodině a dětem. Z jedné země jsme výsledky rozhovorů obdrželi shrnuté v souvislém textu.

Náš cíl se tedy z výzkumného přesunul k získání podrobnějšího pohledu na zahraniční osvojení perspektivou aktérů, tedy samotných dětí, jejich rodičů a našich zahraničních partnerských organizací a sdílení zkušeností dál. **Účelem této publikace není prezentovat objektivní fakta, ale prezentovat subjektivní příběhy zachycující dojmy a zážitky osvojitelů a dětí, kteří procesem osvojení prošli a mají s ním zkušenosti.**

Fakt, že se nejedná o objektivní popis, je vhodné podtrhnout. Podílí se na tom hned několik skutečností. Stát se rodičem je událost, která je přeplněna emocemi. Všechny vzpomínky jsou tedy vystavené silnému emočnímu pozadí. Osvojení proběhlo většinou před mnoha lety a děti byly často ve velmi nízkém věku. Je zřejmé, že nízký věk a značný časový odstup se na podání příběhů rovněž projevuje. **V neposlední řadě je třeba upozornit, že se metodické postupy procesu osvojování na Úřadu i ve spolupracujících zahraničních organizacích neustále vyvíjí a za posledních 20 let došlo ke značným změnám v celém procesu mezinárodního osvojení.** Dříve se například v rámci osvojování nepracovalo s žadateli o osvojení ani s dětmi tak důkladně a systematicky. Zpravidla byly mezinárodně osvojovány děti z ústavních zařízení (nyní narůstá počet osvojení z přechodné pěstounské péče), což trvalo mnohem kratší dobu, stejně tak kratší pobyt umožňovala i česká legislativa. Postadopční servis v přijímající zemi také nebyl vždy pravidlem.

Naší snahou je co nejlépe připravit dítě i žadatele a pro všechny účastníky procesu zajistit co nejvíce informací. **Za přelomový můžeme označit rok 2009, kdy naše metodické doporučení začalo počítat s doprovázením žadatelů jako s formou psychologické podpory v náročných životních situacích,** která napomáhá adaptaci na změny v životě, jež osvojení bezpochyby přináší.

Nicméně tento vývoj se nezastavil – i na základě zde prezentovaných zkušeností se chceme dále posouvat. V současné době jsou např. kritéria na žadatele náročnější, vývojové zprávy po odjezdu dítěte s osvojiteli vyžadujeme až do 18 let věku dítěte. Běžnou součástí práce je nyní i přímá práce s dítětem (jeho informování, zjištění názoru, příprava na odjezd do nového domova). Psychologové i právníci Úřadu v současné době rodiny po celou dobu jejich pobytu v České republice systematicky doprovází, jsou s nimi v pravidelném kontaktu, individuálně řeší aktuální situace a poskytují jim co největší oporu. Mnohé z těchto věcí (zejména před rokem 2009) naši klienti postrádali, jak je možné se také dočíst na následujících stránkách.

Především v příbězích rodin, které osvojovaly v posledních letech, se opakují stesky týkající se příliš dlouhé, a od určitého okamžiku nic nepřinášející doby povinného pobytu v České republice. Této skutečnosti jsme si vědomi. Z psychologického hlediska se nám jako optimální délka pobytu, která umožní dostatečné navázání žadatelů a dítěte, jeví doba okolo 4–5 týdnů (dále je na rozvoji vztahu a integraci dítěte do rodiny třeba pracovat ve stabilním domácím prostředí). Odjezd dítěte s žadateli do jejich země je ale možný až po vydání rozhodnutí o předání dítěte do péče před osvojením Městským soudem v Brně, který je ovšem kapacitně limitován. I přes tyto limity a fakt, že chybí zákonné lhůty, které by respektovaly potřeby dítěte a jeho nejlepší zájem, vnímáme ze strany soudu vstřícnost a snahu těmto rodinám situaci co nejvíce usnadnit.

V neposlední řadě se v otázkách na to, co našim klientům zatím chybí, nápadně často objevuje téma biologické rodiny. Tuto potřebu slyšíme a dobře jí rozumíme. Souvisí jistě mj. s tím, že se osvojené děti dostávají do adolescence (či mladé dospělosti). V tomto období je příznačné věnovat se otázce vlastní identity, se kterou nedílně souvisí také otázka, odkud pocházím. Jsme si taktéž vědomi toho, že čím méně slepých míst v životní historii dítěte je, tím snáze se osobní identita utváří. Až po přečtení příběhů jsme si naplno uvědomili, jak velký je rozdíl mezi poskytovanými informacemi u současných adopcí a adopcí, které proběhly před deseti a více lety. V současné době rodinám poskytujeme maximální možnou míru informací. Všechny nám dostupné informace o biologické rodině jsou běžnou součástí „informačního balíčku“, který žadatelé obdrží ještě před příjezdem do České republiky. V průběhu pobytu v České republice se žadatelé vždy osobně setkávají se sociálním pracovníkem, který zná konkrétní situaci dítěte a mají možnost s ním hovořit na jakémkoliv téma. Můžeme shrnout, že informace a informovanost jsou bezpečnou součástí kontaktu se svými kořeny. Nicméně osobní setkání s biologickou rodinou je často to, po čem dospívající touží nejvíce. Zde je však nutná jistá opatrnost. Předně je nutné respektovat platnou legislativu a práva biologické rodiny. Dále je zcela zásadní, aby eventuální osobní setkání bylo předem dobře plánováno, a před jeho realizací proběhla nezbytná důkladná příprava osvojitelské i biologické rodiny. Co vše toto plánování znamená, jaká jsou rizika a přínosy pro dítě, je popsáno v Úřadem vydané koncepci nazvané Biologické kořeny dětí osvojených do zahraničí³, která je od roku 2019 k dispozici všem našim zahraničním partnerům. Za necelý rok její platnosti jsme obdrželi několik desítek dotazů týkajících se biologické rodiny.

Rovněž je třeba upozornit, že příběhy byly opakovaně překládány (z originálu do češtiny a poté do angličtiny), a mohlo tak dojít k posunutí významu či ke zkreslení sdělení (z důvodu anonymity nebylo možné dodatečné doptání). I to nás odklání od objektivitu.

Pro zachování nezbytné anonymity byla všechna vlastní jména změněna a případné identifikační údaje odstraněny. V ostatních bodech jsme se snažili o zachování maximální autenticity. Pokud z našeho pohledu bylo nezbytné na něco reagovat, zvolili jsme formu poznámky pod čarou.

Závěrem bychom chtěli velmi poděkovat všem lidem, kteří nám dovolili nahlédnout do svého osobního života a podělili se o svůj příběh cesty za rodinou. Děkujeme osvojitelům a jejich dětem, kteří se k procesu osvojování vracejí nejen v rodinném kruhu, ale rozhodli se přiblížit své různorodé zkušenosti i nám ostatním. Velké poděkování patří také našim zahraničním partnerům a konkrétním sociálním pracovníkům, kteří si i přes řadu povinností udělali čas věnovat se zcela nezištně dobré věci, která poslouží nám všem. Věříme, že díky vzájemné otevřenosti a výborné spolupráci se nám všem společně bude dále dařit tvořit nové domovy plné péče, tolerance a lásky.

³ Dostupné na: <www.umpod.cz>.

Itálie

David (9 let)

Marcel (16 let)

Daniel (7let)

Sofie (7 let)

Rozárie (17 let)

S Itálií spolupracuje Úřad od roku 2004. Do Itálie odešlo z České republiky do osvojení k 31. lednu 2020 celkem 89 dětí. Spolupráce s Itálií probíhá prostřednictvím akreditované pověřené organizace „Associazione Solidarietà Adozioni – Onlus“ (dále jen „ASA“), která jako jediná zprostředkovává osvojení z České republiky. Díky dlouhodobé spolupráci se stejnými kolegy z této organizace se v Itálii jako v jediné zemi podařilo realizovat rozhovor také s profesionály, kteří se na mezinárodním osvojení podílejí.

Rozhovor s Davidem (9 let)

Chlapec odjel do Itálie v roce 2011, v té době mu bylo něco málo přes 1 rok. V současné době je mu 9 let. V roce 2019 rodina přijala dalšího chlapce z České republiky ve věku 6 let.

Kdysi dávno ses narodil a žil v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Máš nějaké vzpomínky nebo informace o svých biologických rodičích, kterým ses narodil?

Na nic si nepamatuju, ale vím, že maminka je malinkatá. Myslím, že tatínek je naopak hodně vysoký. Maminka byla hodně mladá, když jsem se narodil.

Pamatuješ si pobyt v České republice? Co se ti vybavuje? Pokud si to nepamatuješ, jak si to představuješ?

Pamatuju si na psy (*docházel na canisterapii*). V roce 2016 jsem ústav navštívil spolu se svými rodiči a sestrou a to místo je moc pěkné. Nejhezčí bylo, že jsme ani nezazvonili a dveře se hned otevřely!!! Uvnitř nachystali obrovskou fotku, kde jsem byl vyfocený jako malý.

Pamatuješ si první setkání s rodiči?

Ne, nevzpomínám si. Ale později jsem viděl spoustu videí z té doby a hodně mi o tom vyprávěla moje sestra.

Věděl jsi předem, že za tebou někdo přijede? Pokud si to nepamatuješ, jak si to představuješ?

Ne, nevěděl jsem o tom. Představuji si, že to bylo tak pěkné jako na videích a fotkách, co jsem viděl.

Jaké to bylo, když jsi byl se svými rodiči ještě v České republice? Co si z toho pamatuješ, jak si to představuješ?

Podle fotek myslím, že to bylo pěkné, ale byl jsem malý a nepamatuji si na to. Vzpomínám si na Karlův most (ale možná to bylo až při cestě v roce 2016) a na italskou restauraci.

A když jste už byli v novém domově...

Jaký byl pro tebe odjezd z České republiky a příjezd do nového domova?

Nevzpomínám si.

Na co ses těšil? A bál ses něčeho?

Nevzpomínám si, ale kdybych byl dost velký na to, abych to víc chápal, byl bych rád!

Jak sis zvykal v novém domově?

Pomaličku jsem si zvykal a začínal důvěřovat.

Jak dlouho bylo vše nové a neznámé?

Mnoho měsíců, myslím, že rok, všechno bylo nové a člověk si musel zvyknout.

A co nový jazyk?

Italsky jsem se naučil za 2 týdny. Bylo to snadné.

Co bylo nejlepší?

Žít v tak ohromném, velkém domě.

Co bylo pro tebe nejhorší?

Nic není špatné.

Co tě nejvíc překvapilo?

Pro mě bylo příjemným překvapením, že mám sestru.

A jaké to bylo se sourozencem?

Vždycky jsem si hodně hrál se sestrou. Tehdy měla asi 8 let. Teď si hodně povídáme, vypráví mi spoustu věcí o svém životě.

Měnil se nějak přístup/chování tvých rodičů k tobě? Chovali se k tobě rodiče dřív jinak než teď?

Ne, jsou pořád stejní.

A když se na to podíváš dnes...

Je něco, co bys chtěl, aby bylo tehdy jinak?

Ne, nic bych nechtěl jinak.

Co bys doporučil holce nebo klukovi, který se právě seznamuje s novými rodiči a pojedje do nového domova, kde to ještě nezná?

Dětem bych poradil, aby důvěřovaly rodičům. I když je něco, co nechtějí dělat, musí důvěřovat, protože pak je všechno v pořádku.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvilku povídat?

Jak spolu s rodiči mluvíte o tom, že pocházíš z České republiky?

Mluvíme o tom odjakživa. Po několika letech, co jsem byl tady, jsme se rozhodli adoptovat bratříčka nebo sestřičku právě z České republiky.

Zajímáš se nějak o Českou republiku?

Ano, zajímám se o ni. V lednu jsme se sem vrátili adoptovat bratříčka.

Zajímáš se o to, odkud pocházíš?

Bylo fajn, když jsem v roce 2016 se svou rodinou znovu navštívil Prahu a ústav.

Je pro tebe nějak důležité, že vypadáš jinak, než tvoji rodiče?

Mám světle hnědou kůži, ale to není důležité.

Jak mluvíš o tom, že jsi adoptován se svými kamarády, ve škole apod.? Ví to někdo?

Samozřejmě, všichni to odjakživa ví. Chtěl jsem taky spolu s maminkou vyprávět menším dětem, co to znamená být adoptovaný. Navštívili jsme třídu mé učitelky ze školky (minulý rok) a já jsem vysvětloval, že v dětských domovech jsou děti, které potřebují rodiče, a že poté rodiče přijedou, aby si je vzali a starali se o ně.

Přihlásila se nějaká holčička a mluvila o „pravých a nepravých“ rodičích. Moje maminka mi pomohla, ale odpověděl jsem i sám. Nijak moc jsem se na ni nezlobil, chápu, že ještě hodně lidí neví, co adopce ve skutečnosti je.

Pak maminka přečetla pohádku o adopci a jedna holčička ze třídy, která také byla adoptovaná, ale v Itálii, nám po pohádce povídala o své kamarádce, která zůstala v ústavu. To bylo moc pěkné.

Jak spolu s rodiči mluvíte o tvé biologické rodině, ve které ses narodil v České republice?

Moji rodiče mi vždy vyprávěli, co ví, ale já jsem byl malý a víc si vzpomínám jen na psychologa a na další „chůvy“ z ústavu.

Co bys chtěl vědět o své minulosti?

Chtěl bych vědět, jestli je můj otec Afričan, Američan, odkud pochází... Maminka a tatínek mi říkají, že teď, když rostu, se pravděpodobně fyzicky podobám jemu... tedy, když se podívám do zrcadla, trochu si umím představit, jaký je můj biologický otec.

Máš nějaké obrázky, mapy, knihy, fotky, nebo jiné věci, které ti připomínají tvůj životní příběh?

Samozřejmě, jak jsem už říkal, máme spoustu videí a fotek.

Co bys chtěl vědět o České republice?

Momentálně nic, protože, jak už jsem říkal, dvakrát jsem se tam mezitím vrátil, do Prahy, do Brna a do mého ústavu.

Rozhovor s rodiči

Rozhovor byl veden s oběma rodiči, odpovědi jsou společné.

Jako žadatelé

Jaká jste měli očekávání, když jste žádali o mezinárodní adopci?

Nečekali jsme, že bude barevný⁴, ani že bude tak malý. Představovali jsme si tak 4/5 let, ale neměli jsme žádná přesná očekávání.

A jak se tato očekávání naplnila?

Všechno proběhlo nad očekávání dobře!

Dokázali byste říct, jaká očekávání jsou podle vás reálná a jaká ne? Například kdyby se vás ptal někdo, kdo o mezinárodní adopci uvažuje...

Je normální, že člověk něco čeká. Ale možná nás při přípravě na adopci v sociálních službách až příliš nutili, abychom si to představili. Nakonec dostanete konkrétní dítě a musíte ho poznávat a milovat takové, jaké je.

Jaké to bylo, když jste se dozvěděli, že jste byli vybráni pro vaše dítě?

Byli jsme hned neskutečně šťastní!!!

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jaký byl váš příjezd do Brna a rozhovor s pracovníky Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí?

Přijetí bylo vynikající!

Jak by pokračovala věta: „Když jsme poprvé viděli naše dítě, tak...?“

Okamžitě jsme vykřikli: „Ten je tak pěkný!“

⁴ Žadatelé věděli, že jim pravděpodobně bude zprostředkováno dítě jiného etnika, ale byli překvapeni, že se jedná o dítě s africkými rysy.

Jaké jsou vaše vzpomínky na dětský domov a následný pobyt v České republice?

Máme nádherné vzpomínky, dokonce jsme v Praze zůstali o týden déle, poté co nám Komise⁵ vydala vstupní povolení, které nám umožňovalo vrátit se do Itálie.

Co jste věděli před příjezdem do České republiky a co nikoli?

Věděli jsme všechno dříve, než jsme přijeli.

Jak užitečné pro vás bylo to, co jste věděli předem? Jaké informace pro vás byly stěžejní?

Nejdůležitější bylo vědět, že můžeme během prvních dnů zůstat v ústavu a spolehnout se na pohostinnost a podporu pracovníků, kteří dítě znali.

Co Česká republika pro vás udělala (jakou podporu, informace vám poskytla)?

Velmi důležité byly vztahy navázané v ústavu, rady psychologa a vychovatelek, potkali jsme úžasné lidi, na které nikdy nezapomeneme.

Když už jste byli doma...

Jaký byl odjezd z České republiky a příjezd domů? Na co jste se těšili a čeho jste se obávali?

Jak už jsme říkali, bylo nám v Praze jako „rodině“ tak dobře, že jsme se domů vrátili o týden později. Nebylo tam nic negativního, ale první významnější obavy/strach jsme měli ze začlenění ve školce, z toho, kdy je vhodné, ho tam poslat. Do školky jsme ho dali po 10 měsících a zůstal tam jen dopoledne; po obědě jsme byli společně doma.

Jaké byly první dny a první měsíce?

S naším synem se všechno vyvíjelo a postupovalo úplně přirozeně a bez problémů. Během prvních 10 měsíců zůstal pořád doma, zejména s maminkou, protože sestra byla ve škole, ale potom, odpoledne, si s bratříčkem moc ráda hrála.

Kdy se vše ustálilo a byli jste jedna rodina?

Rodinná soudržnost vznikla téměř okamžitě. Syn nám okamžitě důvěřoval. S námi se taky naučil chodit, po několika dnech v České republice (říkali nám to i vychovatelé v dětském domově). Navíc sestřička vymýšlela spoustu aktivit, všechny tak, abychom byli všichni čtyři pohromadě.

Jak ve vašem sžívání figurovala role jazyka?

Náš syn nemluvil česky, protože byl moc malý. Aktivně se naučil nejdříve italsky, a tak se brzy vytvořilo toto další pouto.

Vybavíte si klíčové momenty ve vývoji vašeho vztahu?

Klíčovými okamžiky pro nás bylo to, že chůzi a mluvení „objevoval“ právě s námi.

Co vám dělalo na začátku radost?

Že jsme po pěti letech čekání byli konečně čtyři.

Co vám dělalo na počátku starost?

Když byl malý, měli jsme strach z nějakých psychických vývojových vad.

Co pro vás bylo překvapivé?

Překvapily nás, a stále nás překvapují, jeho analytické schopnosti a schopnost uvažování a také pozorovací schopnosti, které jsou na jeho věk mimořádné.

⁵ Komise pro mezinárodní osvojení v Itálii spadá přímo pod Úřad premiéra a je ústředním orgánem Itálie podle haagské adopční úmluvy a sleduje její dodržování.

Co jste museli obětovat?

Úplně se změnila organizace našeho času, museli jsme obětovat naše potřeby ve prospěch potřeb dětí (o to víc, když jsou teď tři).

Měnil se nějak váš partnerský vztah?

Je málo času na partnerský život. Daří se nám setkávat se a být spolu večer, když jsou děti v posteli.

Jakou roli ve zvykání si na sebe hrálo druhé dítě? (Biologické dítě, anebo dříve adoptované dítě v rodině?)

První dcera (biologická) byla vždycky velmi starostlivá, moc se na bratříčka těšila.

Pohled z dnešní perspektivy...

Jaký byl proces osvojování? Překvapilo nebo znejistilo vás něco?

Ne, psychologka z agentury nás dobře připravila, aniž by nás však do něčeho nutila, všechno jsme společně uvážili.

Na co je dobré se připravit?

Ano, především je dobré vědět něco o rozdílech mezi potřebami biologického a adoptovaného dítěte: hovořili jsme především o fenoménu opuštění, ústřední roli citů a o potřebách dítěte, ke kterým je třeba přihlížet spíše než k potřebám rodičů.

Šli byste do toho znovu?

Už jsme to udělali!

Když se na to podíváte s odstupem, co bylo kritické/náročné a jak jste to zvládli?

Malá představa o době, kterou budeme muset čekat, než nám bude dítě přiděleno.

Co vnímáte jako rizikové?

Strach, že se adopce přeruší.

Co byste potřebovali jinak?

Mít jistotu, že dříve nebo později k adopci dojde.

Co by vás zajímalo, kdybyste chtěli adoptovat dítě znovu?

Nic.

Měli byste nějaké doporučení pro někoho ve vaší situaci před osvojením?

Naše rada zní, nebát se důrazně vyjádřit svou motivaci a nepřistupovat k čekání pasivně, protože hrozí, že si budete připadat jako oběti. Neboli riskujete, že si budete dávat „za vinu“, že jste nebyli vybráni. Další důležitou radou je získávat sami informace, vyptávat se nebo dohledávat informace na internetu a jen neposlouchat pasivně zkušenosti druhých.

Jak hovoříte se svým dítětem o tom, že je adoptované z České republiky?

Máte nějaké materiály, které ilustrují, že je dítě adoptované?

Ano, máme spoustu materiálů.

Zjišťovali jste si nějaké informace o kultuře a historii České republiky? Dodržujete nějaké zvyky nebo svátky České republiky?

Především jsme jezdili do České republiky a teď, když jsme adoptovali další dítě, jsme nakoupili také filmy a pohádky v češtině. Až děti vyrostou, mohou si samy hledat informace a prohlubovat znalosti a my jim při tom budeme oporou.

Jaký má dítě kontakt se svými biologickými kořeny?

O České republice a o lidech, které jsme tam potkali, mluvíme stále. Chtěli jsme, aby náš syn byl hrdý na svůj původ a tak to taky je!

V roce 2016 jsme navštívili pracovníky ústavu a také Úřad v Brně, bylo to pro nás pro všechny velmi emocionální! Teď máme dvě české děti a Česká republika je tak naše druhá vlast!

Jaký by vaše dítě chtělo mít kontakt se svými biologickými kořeny?

Je citlivý na všechno, co se týká jeho země a jeho původu. Často mluvíme o možnosti, že by náš syn měl dvojí občanství a dva pasy.⁶

Jaký význam pro vás mělo anebo má rozdílné etnikum vašeho dítěte?

Odlíšnost pro nás představuje obohacení. A toto vnímání jsme už přenesli i na naši dceru.

Rozhovor s pracovníkem

Rodiče jako zájemci o mezinárodní osvojení

Jak z počátku probíhala vaše spolupráce s žadateli?

Spolupráci a vzájemnou důvěru hodnotím na výbornou.

Jak dlouho trvalo schválení k mezinárodní adopci?

Čekali průměrnou dobu vzhledem k době nutné pro vyřízení byrokratických záležitostí u příslušného soudu.⁷

Jak dlouho zájemci čekali na informaci, že byli vytipováni jako rodiče pro dítě z České republiky?

Asi 5 let.

Co bylo v tomto období náročné?

Česká republika přerušila mezinárodní adopce kvůli úmrtí dítěte adoptovaného do jiné země. Pro všechny páry bylo v této době obtížné zachovat si víru, že budou adopce obnoveny, těšit se a především uvažovat nad potřebami a vlastnostmi dětí a nesoustředit se na obavy a nejistotu provázející daný proces.⁸

Jaká je vaše spolupráce s Českou republikou?

Spolupráce byla vždy vynikající: dobrá vzájemná komunikace a ochota pracovníků přijet do Říma a vysvětlit zde párům důvody, proč k přerušení procesu došlo.

Jaké informace od vás měli žadatelé předtím, než odjeli do České republiky?

Všechno, co bylo zapotřebí: postupy v České republice, zdravotní a psychický stav dítěte, možné obtíže, pocity rodičů a dítěte v době pobytu.

Co žadatelům před odjezdem chybělo?

Nic. Všechny páry vždy obdivovaly fungující postupy v České republice.

⁶ Osvojením dítě neztrácí české státní občanství.

⁷ V Itálii.

⁸ Úřad přerušil na základě tragické události (úmrtí českého chlapce ve Švédsku v roce 2006) zprostředkování mezinárodního osvojení do ciziny. Tato situace trvala cca 1 rok. Mezitím byly zpřísněny podmínky pro zprostředkování osvojení dětí z České republiky do ciziny, které šly daleko nad rámec adopční úmluvy. Bylo vydáno Metodické doporučení pro zprostředkování mezinárodního osvojení do ciziny, které doznalo častých změn v souvislosti se změnami legislativy. Součástí týmu Úřadu se stali psychologové. Švédsko vydalo příručku pro pracovníky sociálních úřadů, která slouží ke zkvalitnění jejich činnosti při výběru vhodných žadatelů o osvojení a klade větší důraz na kontrolu dětí umístěných v rodinách.

Odjezd do České republiky

Jak jste s klienty byli v kontaktu v průběhu jejich pobytu v České republice?

Byla jsem s nimi v neustálém telefonickém kontaktu, abych mohla reagovat na pocity, reakce a konkrétní potřeby vzniklé během pobytu a poskytnout psychologický rozbor vztahových problémů.

Co podle vás klienti oceňovali na pobytu v České republice?

Spolupráci s pracovníky ústavu a možnost okamžité podpory vzhledem k tomu, že bydleli o patro výš.

Co klienti potřebovali v České republice více?

Neměli žádné speciální potřeby, ani jim nic zvláštního nechybělo, byli také jediní, kdo zůstal o týden déle, než bylo nutné.

Jaké dojmy měli žadatelé po návratu z České republiky?

Vynikající dojem: transparentnost procesů, vřelý přístup pracovníků (jak k rodičům, tak k biologické dceři i dítěti), vysoká míra profesionality a kompetentnosti, maximální péče o prostředí a především obecně o děti.

Po příjezdu s dítětem domů

Jak nová rodina podle vás zvládala přesun z České republiky domů? Co pro ně bylo náročné?

Vraceli se letecky a neměli žádné potíže.

Jaké byly přednosti rodičů v prvních dnech a prvních měsících?

Maminka zůstala doma s dítětem a pomáhala mu „zabydlet se“. Sestra a tatínek byli skutečně nadšení a velkou měrou se všeho účastnili.

Jaké byly limity rodičů v prvních dnech a prvních měsících?

Nedošlo u nich k žádným zvláštním omezením nebo krizím.

Jak se dítě projevovalo v prvních dnech a prvních měsících?

Byl zvědavý, živý a veselý. Ale nebyl nijak zvlášť náladový, ani nijak přehnaně tvrdohlavý nebo vzteklý.

V jaké chvíli jste věděli, že se dítě adaptovalo dobře a situace doma je stabilní?

Koncem prvního roku pobytu v rodině byl už rodinný život stabilizovaný a harmonický a dítě se naprosto začlenilo do vztahů v ní.

Co rodině z vašeho pohledu opravdu pomohlo?

Veselá a přítulná povaha dítěte, jeho schopnost vyhledávat a přijímat fyzický kontakt a důvěřovat novým věcem. Energie a láskyplnost obou rodičů a sestry.

Co sžívání rodiny z vašeho pohledu brzdilo?

Nemyslím si, že by se vyskytlo něco, co by zpomalilo normální proces poznávání.

Pohled zpětně

Co bylo podle vás hlavní předností rodičů?

Dynamická povaha a energie obou rodičů. Velká motivace a flexibilita, jak rodičů, tak prvorozené dcery.

V čem rodiče váhali v průběhu celého procesu?

Nic. Vždy byli velmi nadšení a motivovaní. Také při zastavení mezinárodních adopcí v České republice⁹ patřili k nejoptimističtějším párům s největší vírou a nepoddávali se zlosti a frustraci.

⁹ Viz pozn. č. 8.

Jakou podporu od vás dostávali rodiče?

Příprava k adopci byla úředně nařízena, ale vyžadovala aktivní účast s ohledem na rodičovské kompetence a jejich kulturu. Byla jsem neustále k dispozici pro zodpovězení dotazů a rozptýlení pochybností a nejistot a rodiče oceňovali i skutečnost, že jsem vždy dostupná i na telefonu.

Udělal byste něco jinak? Co?

Ne, nic.

Co byste doporučili novým žadatelům o mezinárodní osvojení?

Vyhnout se idealizovaným představám o setkání s dítětem a prvních chvílích trávených společně. Být si vědomi počátečních těžkostí, tak aby se jim dalo čelit. Vcítit se do potřeb dítěte a neřít se svými sny a vytvořit si tak pevný a hluboký vztah.

Podpora identity dítěte

Jaký přístup mají rodiče k práci s původem dítěte?

Dítě, o kterém je řeč, má černou barvu kůže¹⁰, ale rodina byla od samého začátku šťastná a nezáleželo jí na tom, jak dítě vypadá. Jsem si jistá, že toto jediné černé dítě přiřadily české orgány na základě pečlivého a vědomého výběru této rodiny. Rodiče vždy mluvili o adopci a snažili se šířit povědomí o ní i mezi přáteli a ve školách. Dítě je velmi vyzrálé a vědomé si svých schopností souvisejících i s jinou minulostí.

Máte nějaké materiály, které dítěti pomáhají porozumět jeho celému životnímu příběhu? Je možné je poslat?

Nemám žádné strukturované materiály, které bych mohla poslat.

Pracujete nějak s podporou „hledání kořenů“ dítěte, pokud o to projevuje zájem?

Jistě. Vždy, když rodiče a děti hledali další informace o příbuzných nebo kamarádech v původní zemi (i když se nejednalo o Českou republiku), aktivně jsem komunikovala s příslušnými orgány a snažila se informace získat.

¹⁰ Viz pozn. č. 4.

Rozhovor s Marcelem (16 let)

Chlapec odjel do Itálie v roce 2006 v jeho 3,5 letech. Nyní je mu 16 let. Jeho rodiče v roce 2012 přijali z České republiky i druhé dítě, kterému v té době bylo 6,5 let.

Kdysi dávno ses narodil a žil v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Máš nějaké vzpomínky nebo informace o svých biologických rodičích, kterým ses narodil?

Ano, to, co mi vyprávěli rodiče, že mě matka nechala v ústavu a postupně přicházela na návštěvu stále méně často, až jsem si naposledy na ni už nepamatoval. O tatínkovi nevím nic. V 18 letech bych si chtěl zjistit informace a oba dva je poznat. Mluvili jsme o tom s mými rodiči.

Pamatuješ si pobyt v České republice? Co se ti vybavuje?

Ano, především z fotek, které si rodiče nechali, si vzpomínám na kamarády, hry, na zahradu, ale především na chůvy, na každou z nich, na jednu jsem byl obzvlášť fixovaný. Dobře si pamatuji, že tato chůva měla modré oči, světlé vlasy a byla silná. Moc rád bych ji potkal. Když jsem před 7 lety dětský domov navštívil, ptal jsem se po ní, ale už tam nepracovala.

Pamatuješ si první setkání s rodiči?

Ano, na to si pamatuji velmi dobře, i na tu místnost. Tatínek nakreslil auto a já jsem ho kreslil podle něj. Rodiče si pamatují, že jsem byl vystrašený, a já si vzpomínám, jak jsem byl v Praze neklidný. Myslím, že kvůli tomu, že jsem měl strach z budoucnosti.

Věděl jsi předem, že za tebou někdo přijede?

Nevím, nevzpomínám si. Jenom mě zavedli do nějakého pokoje.

Jaké to bylo, když jsi byl se svými rodiči ještě v České republice?

Pamatuji si na pokoj, kde jsem si hrál. Běhal jsem z jedné strany na druhou a rodiče běhali za mnou. Pamatuji si i na tu pracovníci.

A když jste už byli v novém domově...

Jaký byl pro tebe odjezd z České republiky a příjezd do nového domova?

Říkám vám upřímně, že si na všechno pamatuji z fotek. Například, jak jsem seděl na kufrech. Nebo si vzpomínám, že po příletu na letiště v Itálii jsem utíkal na záchod, protože se mně chtělo čůrat...

Jak sis zvykal v novém domově?

Nevzpomínám si na nic zvláštního.

Jak dlouho bylo vše nové a neznámé?

Pamatuji si, že na letišti byli všichni lidé noví a neznámí. A pak ve školce byli noví kamarádi a jedna holčička si se mnou hrála. Ale z domova nemám žádné nepříjemné dojmy.

A co nový jazyk?

Rodiče mi řekli, že italsky jsem se naučil asi za dva měsíce. Ale já jsem neznal dobře ještě ani česky.

Co bylo nejlepší?

Že jsem byl adoptovaný, a že jsem našel dobré rodinné prostředí.

Co bylo pro tebe nejhorší?

Vědět, že mě na 3 roky nechali v sirotčinci, a uvědomit si, že hrozilo, že bych tam ještě teď mohl být, a že by mě v 18 letech poslali pryč, namísto toho jsem měl štěstí... toto by si měla uvědomit biologická matka, že není jisté, že dítě, které opouští, bude později adoptované.

Co tě nejvíc překvapilo?

Moře! Když jsem moře poprvé uviděl, byl jsem s tetou a se strýcem a s bratranci.

A jaké to bylo se sourozencem/ci?

Nevím nic.

Měnil se nějak přístup/chování tvých rodičů k tobě?

Myslím, že maminka je moc úzkostlivá.

A když se na to podíváš dnes...

Je něco, co bys chtěl, aby bylo tehdy jinak?

Ne.

Co bys doporučil holce nebo klukovi, který se právě seznamuje s novými rodiči a pojedje do nového domova, kde to ještě nezná?

Doporučil bych jim, aby využili příležitost k adopci, protože je jediná. A pak vás v 18 letech pošlou z ústavu pryč.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Jak spolu s rodiči mluvíte o tom, že pocházíš z České republiky?

Od začátku, ale myslím, že jsem to někde uvnitř věděl sám. Ukazovali mi fotky a vyprávěli mi o nich. I teď se maminka ráda dívá na fotky z té doby.

Zajímáš se nějak o Českou republiku?

Neměl bych zájem se tam vracet, kdybych nechtěl najít biologické rodiče. Vrátil jsem se tam pro svého bratra před 7 lety.

Zajímáš se o to, odkud pocházíš?

Ano, vrátil jsem se tam a chtěl jsem se vidět se svou chůvou, ale už tam nebyla.

Je pro tebe nějak důležité, že vypadáš jinak, než tvoji rodiče?

To nehraje roli. Kamarádi, když viděli mou tmavou kůži, se mě často ptali na můj původ, ale to není důležité. Potrpím si taky na moje české jméno a opravuji lidi, když ho špatně vyslovují.

Jak mluvíš o tom, že jsi adoptován se svými kamarády, ve škole apod.? Ví to někdo?

Ano, všichni to ví. Někteří jsou občas překvapení a říkají mi, že je to štěstí, ale já odpovídám, že toto štěstí se však zrodilo z toho, že mě opustili.

Jak spolu s rodiči mluvíte o tvé biologické rodině, ve které ses narodil v České republice?

Jak jsem už říkal, chci získat informace, abych věděl, kdo jsem.

Co bys chtěl vědět o své minulosti?

Chtěl bych něco zjistit o svých rodičích, pochopit důvody, proč mě opustili v pouhých dvou měsících, člověk si nepořídí dítě, aby ho hned opustil. Ale taky se bojím, že mi moji biologičtí rodiče neřeknou pravdu...

Máš nějaké obrázky, mapy, knihy, fotky, nebo jiné věci, které ti připomínají tvůj životní příběh?

Ano, mám několik alb s fotkami.

Rozhovor s rodiči

Rozhovor byl veden s oběma rodiči, pokud není uvedeno jinak, jedná se o společné odpovědi.

Jako žadatelé

Jaká jste měli očekávání, když jste žádali o mezinárodní adopci?

Neměli jsme žádná zvláštní očekávání, snad jen, aby bylo dítě zdravé. Nebo přesněji, žádali jsme o dvě děti, ale bylo nám přiděleno jedno. Po několika letech jsme požádali o druhou adopci a adoptovali jsme další dítě z České republiky (přesně 6 let poté).

A jak se tato očekávání naplnila?

Naplnila, protože nejenže je zdravý, ale také inteligentní a vyzrálý.

Dokázali byste říct, jaká očekávání jsou podle vás reálná a jaká ne? Například kdyby se vás ptal někdo, kdo o mezinárodní adopci uvažuje...

Ne, neměli jsme pevné představy.

Jaké to bylo, když jste se dozvěděli, že jste byli vybráni pro vaše dítě?

Bylo to úžasné! Doposud si pamatujeme, že byl pátek a to všechno ostatní... jak jsme spolu o tom mluvili, komu jsme o tom potom řekli...

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jaký byl váš příjezd do Brna a rozhovor s pracovníky Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí?

Příjezd byl v pořádku a všichni byli milí.

Jak by pokračovala věta: „Když jsme poprvé viděli naše dítě, tak...?“

...hned jsme se s ním snažili navázat vztah, protože byl hodně napnutý, potil se... snažili jsme se, aby mezi námi vznikl kladný vztah.

Jaké jsou vaše vzpomínky na dětský domov a následný pobyt v České republice?

Ústav byl velmi dobře vedený, čistý a pobyt tam byl perfektní: dostalo se nám pěkného přivítání a všechno fungovalo.

Otec: To období bylo nezapomenutelné, magické, jedinečné.

Co jste věděli před příjezdem do České republiky a co nikoli?

Nevěděli jsme, že budeme moci nocovat v ústavu.

Jak užitečné pro vás bylo to, co jste věděli předem?

Všechny informace byly užitečné a důležité. Nebylo nic, co bychom nevěděli.

Co Česká republika pro vás udělala (jakou podporu, informace vám poskytla)?

Stát nám dal veškerou podporu, co mohl. Pracovníci ústavu nám řekli vše, co o mamince věděli... určitě bychom se rádi dozvěděli víc o biologických rodičích.

Když už jste byli doma...

Jaký byl odjezd z České republiky a příjezd domů?

Nemohli jsme se dočkat, až skončí ta byrokratická část, a my se vrátíme domů a začneme společný život. Na letišti nám příbuzní nachystali úžasné přivítání a i sousedé z domu postupně přicházeli na návštěvu a přinášeli dítěti dárečky. Už jsme neměli takový strach (ten strach, který jsme zažívali v dětském domově, podpory se nám ale dostávalo od psycholožky z agentury, byla náš „maják“).

Jaké byly první dny a první měsíce?

Všechno probíhalo dobře. Asi po měsíci začal chodit do mateřské školky a učitelka ho chválila, protože byl jedním z nejdřívejších ve třídě. Velmi rychle se tak naučil italsky.

Kdy se vše ustálilo a byli jste jedna rodina?

Pocit, že jsme rodina, ten jsme zažívali hned! Už ve městě, kde byl ústav, ale doma byl samozřejmě ještě silnější.

Jak ve vašem sžívání figurovala role jazyka?

Samozřejmě, že je důležité si rozumět. Ale my jsme neměli problémy, protože dítě se za měsíc a půl naučilo italsky. Chodil do školky, ale maminka využila veškerou možnou mateřskou dovolenou, i neplacenou.

Matka: Velmi mě to se synem bavilo. Tatínek stejně jako po mnoho následujících let vodil děti do školky a pak je vyzvedával, každý den. Nechtěli jsme nikoho na hlídání.

Vybavíte si klíčové momenty ve vývoji Vašeho vztahu?

Byl to normální vývoj, stále větší náklonnost a důvěrnost.

Co vám dělalo na začátku radost?

Jistota, že jsme se stali rodiči.

Co vám dělalo na počátku starost?

Matka: Že nás dítě nebude chtít.

Otec: Nijak zvlášť jsem se nebál, manželka mi pořád říká, že já jsem byl ten tahoun. A navíc ta doba čekání, jakkoli byla obtížná, nám pomohla dozrát.

Co pro vás bylo překvapivé?

Bezpodmínečná a hluboká láska, kterou člověk cítí.

Matka: Cítila jsem, že dítě je má krev.

Co jste museli obětovat?

Doba pro nás navzájem a vůbec všechno bylo plánované. Vědomé odříkání; protože jsme ale chtěli něco jiného, na žádné odříkání jsme nehleděli.

Měnil se nějak váš partnerský vztah?

Víc než kdy jindy se změnil teď, protože potřeby chlapce v období puberty ukazují, že na některé problémy máme různé názory; mluvíme o odpovědích nebo řešeních a ne o základních hodnotách, které jsou pro nás oba stejné.

Pohled z dnešní perspektivy...

Jaký byl proces osvojení? Překvapilo nebo znejistilo vás něco?

Nic nás nepřekvapilo, nic nebylo neočekávané.

Matka: Já bych ráda měla víc informací o biologických rodičích.¹¹

Na co je dobré se připravit?

Matka: Byla jsem připravená na to, že puberta adoptovaných dětí je náročnější.

Otec: Já ve skutečnosti mluvím se spoustou kolegů a vím tak, že hodně pubertáků biologických rodičů má vážnější a horší problémy, než jaké vidím u svého syna.

Šli byste do toho znovu?

Adopci jsme podstoupili znovu.

Když se na to podíváte s odstupem, co bylo kritické/náročné a jak jste to zvládli?

Dítě nebylo přítulné a nevyhledávalo s námi kontakt, pochopili jsme ale, že to byla jakási jeho reakce a byli jsme vytrvalí.

Co vnímáte jako rizikové?

Nevnímáme žádná zvláštní rizika. Chlapec chce poznat biologické rodiče a maminka má strach, že by v budoucnu, až pozná svou původní rodinu, mohl odhalit nepříjemné věci.

Co byste potřebovali jinak?

Nic.

Co by vás zajímalo, kdybyste chtěli adoptovat dítě znovu?

Už jsme adoptovali druhé dítě a v tomto případě bylo lepší, že jsme měli víc informací o biologické matce.

Měli byste nějaké doporučení pro někoho ve vaší situaci před osvojením?

Být trpělivý a nevytvářet si očekávání, která by mohla přinést zklamání. My jsme si děti nijak nekreslili a nedělali si o nich žádné představy.

Jak hovoříte se svým dítětem o tom, že je adoptované z České republiky?

Máte nějaké materiály, které ilustrují, že je dítě adoptované?

Ano, máme fotky zachycující různé momenty, a jsme šťastní, že jsme z České republiky dostali fotky dětí, když byly ještě malinké, ještě novorozenci. Často se na ně všichni společně díváme.

Zjišťovali jste si nějaké informace o kultuře a historii České republiky? Dodržujete nějaké zvyky nebo svátky České republiky?

Jednu pěknou cestu jsme podnikli ještě před adopcí, abychom poznali zvyklosti v České republice. Když hraje fotbal Itálie proti České republice, naše děti fandí Čechům.

Má dítě kontakt se svými biologickými kořeny?

Ne.

¹¹ V současné době jsou dostupné informace o biologické rodině běžnou součástí „informačního balíčku“, který žadatelé obdrží před příjezdem do České republiky. Žadatelé mají také možnost se zeptat na aktuální změny. Česká republika velmi podporuje předávání informací o příběhu dítěte (o historii dítěte) nové rodině, včetně podpory kontaktu mezi biologickými sourozenci. Dále je zde snaha umístit sourozence do jedné rodiny, popřípadě do jedné země, nicméně ne vždy je to možné s ohledem na další okolnosti zajistit. Co vše toto plánování znamená, jaká jsou rizika a přínosy pro dítě je popsáno v koncepci Úřadu Biologické kořeny dětí osvojených do zahraničí (dostupné na: <www.umpod.cz>).

Jaký by vaše dítě chtělo mít kontakt se svými biologickými kořeny?

Rád by poznal své rodiče a my jsme povinni mu v tomto hledání pomáhat, jakmile nastane správná doba.

Jaký význam pro vás mělo anebo má rozdílné etnikum vašeho dítěte?

Nic významného.

Rozhovor s pracovníkem

Rodiče jako zájemci o mezinárodní osvojení

Jak z počátku probíhala vaše spolupráce s žadateli?

Spolupráce byla vynikající. Rodiče byli vždy plní důvěry, ochotní postavit se problémům a zvažovat danou situaci.

Jak dlouho trvalo schválení k mezinárodní adopci?

Čekali průměrnou dobu vzhledem k době nutné pro vyřízení byrokratických záležitostí u příslušného soudu.¹²

Jak dlouho zájemci čekali na informaci, že byli vytipováni jako rodiče pro dítě z České republiky?

Asi 4 roky.

Co bylo v tomto období náročné?

Čekání bylo dlouhé, ale rodiče to zvládali dobře; nejnáročnější byla určitě nejistota ohledně dobrého výsledku tohoto čekání.

Jaká je Vaše spolupráce s Českou republikou?

Vždy byla vynikající.

Jaké informace od vás měli žadatelé předtím, než odjeli do České republiky?

Dostali zprávy, fotografie a všechny informace, které jsme měli ohledně pobytu a legislativních záležitostí k dispozici.

Co žadatelům před odjezdem chybělo?

Nic.

Odjezd do České republiky

Jak jste s klienty byli v kontaktu v průběhu jejich pobytu v České republice?

Ano, neustále. Paní měla na začátku strach, že se jí nepodaří vytvořit pouto s dítětem a já ji podporovala, naslouchala jí a byla jí v různých momentech oporou. S manželem na to vzpomínají dodnes.

Co podle vás klienti oceňovali na pobytu v České republice?

Nabízené služby, srdečnost a nejrůznější a přesné informace.

Co klienti potřebovali v České republice více?

Nic.

Jaké dojmy měli žadatelé po návratu z České republiky?

Že byli na úžasném místě, kde děti, ačkoli opuštěné, dostávají všechnu potřebnou péči.

¹² V Itálii.

Po příjezdu s dítětem domů

Jak nová rodina podle vás zvládala přesun z České republiky domů? Co pro ně bylo náročné?

Vrátili se letecky a neměli žádné potíže.

Jaké byly přednosti rodičů v prvních dnech a prvních měsících?

Maminka zůstala na mateřské a tatínek pracoval (a i nyní pracuje) po většinu času na počítači z domu.

Jaké byly limity rodičů v prvních dnech a prvních měsících?

Neměli žádné zvláštní limity. Byli velmi srdeční a starostliví.

Jak se dítě projevovalo v prvních dnech a prvních měsících?

Od začátku se jevil jako inteligentní dítě. Zklidnil se a byl připraven se učit.

V jaké chvíli jste věděli, že se dítě adaptovalo dobře a situace doma je stabilní?

Asi po půl roce, když se zdálo, že se dítě začlenilo doma, ve škole i mezi vrstevníky.

Co rodině z vašeho pohledu opravdu pomohlo?

Naprosté podřízení se obou rodičů, co se času, energie a citů týče.

Co sžívání rodiny z vašeho pohledu brzdilo?

Nebyly zde žádné potíže.

Pohled zpětně

Co bylo podle vás hlavní předností rodičů?

Flexibilita, důvěra vůči pracovníkům, velká motivace zapojit se a pochopit vlastnosti a niterné potřeby dítěte.

V čem rodiče váhali v průběhu celého procesu?

Byla tady chvíle nejistoty u maminky na začátku procesu poznávání v České republice, protože se zdálo, že si dítě zachovává odstup; paní se ale podařilo dát tomu volný průběh a překonat problémy.

Jakou podporu od vás dostávali rodiče?

Příprava k adopci byla úředně nařízena, ale vyžadovala aktivní účast s ohledem na rodičovské kompetence a jejich kulturu. Byla jsem neustále k dispozici pro zodpovězení dotazů a rozptýlení pochybností a nejistot a rodiče oceňovali i skutečnost, že jsem vždy dostupná i na telefonu.

Udělal byste něco jinak?

Ne, nic.

Co byste doporučili novým žadatelům o mezinárodní osvojení?

Vyhnout se idealizovaným představám o setkání s dítětem a prvních chvílích trávených společně. Být si vědomi počátečních těžkostí tak, aby se jim dalo čelit. Vcítit se do potřeb dítěte a neřídít se svými sny a vytvořit si tak pevný a hluboký vztah.

Podpora identity dítěte

Jaký přístup mají rodiče k práci s původem dítěte?

Momentálně musí rodiče čelit vzteku dítěte, ale byli vždy ochotní být při něm a podporovat jeho potřeby.

Máte nějaké materiály, které dítěti pomáhají porozumět jeho celému životnímu příběhu?

Nemám žádné strukturované materiály, které bych mohla poslat.

Pracujete nějak s podporou „hledání kořenů“ dítěte, pokud o to projevuje zájem?

Jistě. Vždy, když rodiče a děti hledali další informace o příbuzných nebo kamarádech v původní zemi (i když se nejednalo o Českou republiku), aktivně jsem komunikovala s příslušnými orgány a snažila se informace získat. Konkrétně v případě tohoto chlapce, který je už rozhodnutý najít své kořeny, jsem aktivně nabídla svou pomoc při budoucím hledání.

Rozhovor s dvojčaty Danielem a Sofií (7 let)

Děti odjely do Itálie v roce 2015, kdy jim byly 3 roky. Nyní mají 7 let.

Rozhovor s Danielem

Kdysi dávno ses narodil a žil v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Pamatuješ si pobyt v České republice? Co se ti vybavuje?

Ano, pamatuji si na kamaráda, se kterým jsem si vždycky hrál. Často jsme si hráli v balících sena, ale hráli jsme i spoustu jiných her. Pak si vzpomínám, že jednou, když jsem jel na kole, jsem spadl a vyžadoval jsem bonbon, aby mě to nebolelo.

Večer nás dávali spát do tmy a zavírali dveře. Nerad spím potmě, teď spím vždycky s rozsvícenou lampičkou.

Pamatuješ si první setkání s rodiči?

Ano! Viděl jsem maminku a tatínka ověšené dárky. Donesli spoustu dárků a bonbonů. Hned jsem si všiml, že je tam hasičské auto, vzal jsem ho a zapnul, byly tam světla a siréna, bylo nádherné.

Věděl jsi předem, že za tebou někdo přijede?

Ne, bylo to překvapení.

Jaké to bylo, když jsi byl se svými rodiči ještě v České republice?

Šli jsme na kolotoče a já jsem se vozil a vozil. Když mi tatínek řekl, ať vystoupím, že půjdeme domů, já jsem se vozil dál a nevystupoval jsem. Tatínek na mě pořád volal, já jsem nevystupoval, tak mě tatínek plácl přes zadek, já jsem vystoupil a on mě vzal do náruče a vrátili jsme se domů. Jeden den maminka připravila k jídlu kuřecí stehýnka s bramborami, já jsem je do té doby nikdy neviděl a tak jsem si vzal jenom bramboru. Moc mi to chutnalo a dnes mi babička každou neděli připravuje kuřecí stehýnka s bramborami.

A když jste už byli v novém domově...

Jaký byl pro tebe odjezd z České republiky a příjezd do nového domova?

Zpátky jsme jeli autem a já jsem celou dobu držel v náručí hasičské auto a zapínal jsem ho. Maminka mi říkala, že tatínek je dobrý řidič.

Když jsme přijeli domů, na zahradě byli všichni příbuzní a lidi z domu, kteří připravili krásnou oslavu. Byly tam panini a pizzy a spousta balónků a také cedule s nápisy pro nás.

Na co ses těšil? A bál ses něčeho?

Měl jsem strach z bubáka. Už v České republice jsem měl z něho strach a nechtěl jsem čurat.

Jak sis zvykal v novém domově?

Ze začátku jsem se bál, protože byl moc velký.

Jak dlouho bylo vše nové a neznámé?

Chtělo to čas, abych si zvykl.

A co nový jazyk?

Ze začátku jsem mluvil se sestrou česky, ale potom s babičkou a tetou jsme mluvili italsky.

Co bylo nejlepší?

Jeli jsme k moři, byly tam vlny, já jsem poodešel a ony za mnou znovu přišly a já zase poodešel.

Co bylo pro tebe nejhorší?

Jenom bubák.

Co tě nejvíc překvapilo?

Oslava s přivítáním při příjezdu.

A jaké to bylo se sourozencem?

Spolu se mnou adoptovali i mou sestru.

Měnil se nějak přístup/chování tvých rodičů k tobě?

Teď se maminka zlobí, když nenapíšu domácí úkoly.

A když se na to podíváš dnes...

Je něco, co bys chtěl, aby bylo tehdy jinak?

Nic.

Co bys doporučil holce nebo klukovi, který se právě seznamuje s novými rodiči a pojedje do nového domova, kde to ještě nezná?

Musí vědět, že bude fajn je poznat.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Jak spolu s rodiči mluvíte o tom, že pocházíš z České republiky?

Díváme se na spoustu videí a fotek z doby, kdy jsme byli v České republice. Maminka je má v telefonu, často se na ně díváme a povídáme si o nich.

Zajímáš se nějak o Českou republiku?

Rád bych se tam vrátil na prázdniny... ale s tatínkem a maminkou! A chtěl bych se zase potkat se svým kamarádem.

Zajímáš se o to, odkud pocházíš?

Už vím spoustu věcí.

Je pro tebe nějak důležité, že vypadáš jinak, než tvoji rodiče?

Někdy se ptám maminky a tatínka, proč mám tmavší pleť, a oni mi odpovídají, že protože jsem se narodil v České republice, ale že to není důležité.

Jak mluvíš o tom, že jsi adoptován se svými kamarády, ve škole apod.? Ví to někdo?

Všem říkám: „Maminka a tatínek mě adoptovali. Pocházím z České republiky.“ Vykládám o tom kamarádům.

Jak spolu s rodiči mluvíte o tvé biologické rodině, ve které ses narodil v České republice?

Poznámka sociální pracovnice: Větší rozhovor o biologických rodičích ještě nevedli, ví pouze o tom, že se narodil z břicha jiné maminky.

Co bys chtěl vědět o své minulosti?

Nevím.

Máš nějaké obrázky, mapy, knihy, fotky, nebo jiné věci, které ti připomínají tvůj životní příběh?

Máme spoustu videí a fotek z doby, kdy jsme byli v České republice, a často se na ně díváme.

Rozhovor se Sofií

Kdysi dávno ses narodila a žila v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Pamatuješ si pobyt v České republice? Co se ti vybavuje?

O víkendy jsem chodila domů k jednomu pánovi a paní a každý večer mi pouštěli písničku. Pán mě pokaždé hladil po vlasech, ale paní ne. Měla jsem kolo bez pedálů, odrážela jsem se nohama, byl tam košík a do něj jsem si dávala panenky. Bylo tam Elsinovo kolo.

Pamatuješ si první setkání s rodiči?

Ano, bylo to pěkné, všichni společně jsme dělali „Kolo, kolo mlýnský“, pak jsme nafukovali balónek a pouštěli jsme je do vzduchu a pak jsme zpívali písničku „La bella Lavanderina“. Dovězli mi krásnou panenku s křídly.

Věděla jsi předem, že za tebou někdo přijede?

Ne, bylo to překvapení.

Jaké to bylo, když jsi byla se svými rodiči ještě v České republice?

Šli jsme do parku, kde byla fontánka se spoustou otvorů. Já s bratříčkem jsme si hráli tak, že jsme jednu díru ucpali a z ostatních pak tekla voda větším proudem.

Rodiče nám koupili stan a postavili ho doma. To se mi moc líbilo. Maminka ho schovala a letos v létě ho znovu postavila v domě u moře a my jsme si tam pořád hráli.

A když jste už byli v novém domově...

Jaký byl pro tebe odjezd z České republiky a příjezd do nového domova?

Jeli jsme autem. Pokaždé když jsme zastavili, bratr zdravil lidi okolo. A pak si sedl na tatínkovo místo a dělal, že řídí.

Když jsme přijeli domů, na zahradě byli všichni příbuzní a sousedi, kteří pro nás uspořádali krásnou oslavu. Byly tam chlebičky a pizzy a spousta balónků a taky cedule s nápisy pro nás.

Na co ses těšila? A bála ses něčeho?

Nezpomínám si, nebála jsem se ničeho.

Jaký byl nový domov?

Úžasný, krásný a velký.

Jak dlouho bylo vše nové a neznámé?

Netrvalo to dlouho.

A co nový jazyk?

Ze začátku jsem s bratříčkem mluvila česky, ale pak jsem poznala babičku a hlavně jsem si ráda povídala s tetou.

Co bylo nejlepší?

Strašně se mi líbilo hrát si u moře s pískem.

Co bylo pro tebe nejhorší?

Nic.

Co tě nejvíc překvapilo?

Náš pokojíček, který už byl připravený.

A jaké to bylo se sourozencem?

Spolu se mnou adoptovali také mého bratra.

Měnil se nějak přístup/chování tvých rodičů k tobě? Chovali se k tobě rodiče dřív jinak než teď?

Teď se maminka zlobí, když nepíšu domácí úkoly, co nám dávají ve škole.

A když se na to podíváš dnes...

Je něco, co bys chtěla, aby bylo tehdy jinak?

Chtěla bych sestřičku, spíš než bratříčka, chtěla bych, aby moje nejlepší kamarádka byla moje sestra.

Co bys doporučila holce nebo klukovi, který se právě seznamuje s novými rodiči a pojedje do nového domova, kde to ještě nezná?

Musí vědět, že tatínek s maminkou jsou hodní a nesmí mít strach.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvilku povídat?

Jak spolu s rodiči mluvíte o tom, že pocházíš z České republiky?

Často se díváme na videa a fotky.

Zajímáš se nějak o Českou republiku?

Nechtěla bych se vrátit.

Zajímáš se o to, odkud pocházíš?

Už vím spoustu věcí.

Jak mluvíš o tom, že jsi adoptován se svými kamarády, ve škole apod.? Ví to někdo?

Všem říkám: „Maminka a tatínek mě adoptovali. Jsem z České republiky.“ Vyprávím o tom kamarádům.

Jak spolu s rodiči mluvíte o tvé biologické rodině, ve které ses narodil v České republice?

Poznámka sociální pracovnice: Větší rozhovor o biologických rodičích ještě nevedli, ví pouze o tom, že se narodila z břicha jiné maminky.

Co bys chtěla vědět o své minulosti?

Nevím.

Máš nějaké obrázky, mapy, knihy, fotky, nebo jiné věci, které ti připomínají tvůj životní příběh?

Máme spoustu videí a fotek z doby, kdy jsme byli v České republice a často se na ně díváme.

Rozhovor s rodiči

Rozhovor byl veden s oběma rodiči, odpovědi jsou společné.

Jako žadatelé

Jaká jste měli očekávání, když jste žádali o mezinárodní adopci?

Že budeme mít 1 nebo 2 děti, které budou zdravé a budou mít tmavší kůži než my.

A jak se tato očekávání naplnila?

Zcela.

Dokázali byste říct, jaká očekávání jsou podle vás reálná a jaká ne?

Naše očekávání byla realistická.

Jaké to bylo, když jste se dozvěděli, že jste byli vybráni pro vaše dítě?

Byli jsme šťastní a byli bychom jeli hned! Bohužel se zákony změnily a museli jsme čekat 9 měsíců.¹³

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jaký byl váš příjezd do Brna a rozhovor s pracovníky Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí?

Brno jsme už znali a rozhovor byl příjemný. Byli jsme naprosto upřímní, i když to bylo velmi emocionální. Pracovníci v Brně nám ukázali několik nových fotek dětí, ale my jsme si za těch 9 měsíců uložili a vytiskli spoustu fotek, které jsme našli na stránkách ústavu.

Jak by pokračovala věta: „Když jsme poprvé viděli naše dítě, tak...?“

Byla to směs velmi silných emocí: radost, strach, nadšení...

Jaké jsou vaše vzpomínky na dětský domov a následný pobyt v České republice?

Ústav byl velmi dobře řízený, čistý, fungoval, hodně jsme si hráli, jak uvnitř, tak venku. Byla tam spousta profesionálních pracovníků: chůvy, lékař, psycholog. On a ona bydleli v krásném bytečku vybaveném vším potřebným, dokonce tam byl i počítač.

Co jste věděli před příjezdem do České republiky a co nikoli?

Věděli jsme všechno: informace o zdraví a osobní historii. V ústavu nám dali podrobnější informace o biologické rodině.

¹³ Dne 1. 1. 2014 nabyl účinnosti nový občanský zákoník, který měnil pravidla pro osvojení. Spisová dokumentace dětí proto nově nesplňovala podmínky osvojitelnosti. Než byla zahájena interakce, bylo třeba doplnit podklady do spisu dětí v souladu s novými předpisy.

Jak užitečné pro vás bylo to, co jste věděli předem?

Všechno bylo užitečné, ale nejdůležitější ujištění, kterého se nám dostalo, bylo to o zdraví. Všechno, co bylo napsané ve zprávě, se ukázalo jako správné a odpovídalo skutečnosti.

Co Česká republika pro vás udělala (jakou podporu, informace vám poskytla)?

Poskytli nám podporu, kterou jsme potřebovali a dali nám doplňující informace o biologických rodičích.

Když už jste byli doma...

Jaký byl odjezd z České republiky a příjezd domů? Na co jste se těšili a čeho jste se obávali?

Zpátky jsme jeli autem. Nemohli jsme se dočkat, až se vrátíme domů, i protože tam téměř nikdo nemluvil anglicky. Neměli jsme žádná zvláštní přání, ani jsme se nijak zvlášť nebáli.

Jaké byly první dny a první měsíce?

Byly unavující, velmi náročné kvůli adaptaci dětí, jinému jazyku...

Kdy se vše ustálilo a byli jste jedna rodina?

S holčičkou jsme navázali vztah okamžitě. Chlapec byl vázaný na tatínka a maminku odmítal. K tatínkovi si okamžitě vytvořil vztah a byl pořád u něj. Jako máma jsem se moc bála, že mě nepřijme. Po 9 měsících mi ale sám řekl: „Pojď za mnou a obejmi mě!"; to bylo krásné přijetí.

Jak ve vašem sžívání figurovala role jazyka?

Bylo důležité, abychom jako maminka a tatínek dávali přesvědčivě najevo své city, a aby se maminka nedala zastrašit odmítáním ze strany chlapce. Do České republiky jsme s sebou vzali spoustu filmů v italštině.

Vybavíte si klíčové momenty ve vývoji vašeho vztahu?

Po dvou měsících jsme je dali do mateřské školky a za měsíc a půl se naučili italsky.

Co vám dělalo na začátku radost?

Konečně se nám splnil sen o rodině.

Co vám dělalo na počátku starost?

Že se nespřátelíme. Že bychom mohli onemocnět.

Co pro vás bylo překvapivé?

To, jak si zvykli na život v Itálii s námi. Projevili vysokou schopnost adaptability.

Co jste museli obětovat?

Sport (tatínek), práci (maminka). Změnil se způsob života, máme jen málo volného času, ale byla to vědomá volba.

Měnil se nějak váš partnerský vztah?

Ne, když necháme stranou jiné názory na výchovu, zejména, co se školních úkolů týče.

Pohled z dnešní perspektivy...

Jaký byl proces osvojování? Překvapilo nebo znejistilo vás něco?

Ne, s agenturou a Českou republikou bylo všechno jasné.

Co vám pomohlo?

Přípravný kurz před adopcí a svědectví párů, které už adopci podstoupily.

Šli byste do toho znovu?

Uděláme to, ale teď máme dvě adoptované děti a ještě nenastal správný čas.

Když se na to podíváte s odstupem, co bylo kritické/náročné a jak jste to zvládli?

Problémy byly pouze s chlapcem, protože neustále vzdoroval.

Co vnímáte jako rizikové?

Nic.

Co byste potřebovali jinak?

Doba čekání je příliš dlouhá.

Co by vás zajímalo, kdybyste chtěli adoptovat dítě znovu?

Ještě než jsme odjeli, dostali jsme veškeré a kompletní informace.

Měli byste nějaké doporučení pro někoho ve vaší situaci před osvojením?

Veřejné služby nás zvou, abychom se o své zkušenosti podělili s páry, které žádají o adopci. Doporučujeme jim, aby si vybrali zemi, která ratifikovala adopční úmluvu, tak aby o dětech dostali co nejvíce informací.

Jak hovoříte se svým dítětem o tom, že je adoptované z České republiky?

Máte nějaké materiály, které ilustrují, že je dítě adoptované?

Fotky, videa, filmy. Schovali jsme si první lahvičky léků, první oblečení, všechno, co může být z jejich dětství nějak významné.

Zjišťovali jste si nějaké informace o kultuře a historii České republiky?

Existuje kreslený seriál „O krtkovi“, který měly děti moc rády a ještě teď se na něj dívají. Tatínek často jezdí pracovně do České republiky a před nedávnem přivezl poslední díl seriálu a všichni jsme se na něj dívali společně. Kromě toho jsme nadále používali stejný lék do nosu, jako dostávaly v ústavu (solný roztok), a tatínek ho pokaždé, když je v České republice, koupí několik lahviček.

Jaký má dítě kontakt se svými biologickými kořeny?

Tomuto tématu jsme se ještě nijak zvlášť nevěnovali, protože se nám zdálo, že děti jsou ještě moc malé, aby to pochopily, a samy se na to nikdy výslovně neptaly.

Jaký by vaše dítě chtělo mít kontakt se svými biologickými kořeny?

Ještě se tímto problémem nezabývají.

Jaký význam pro vás mělo anebo má rozdílné etnikum vašeho dítěte?

Není to nijak důležité.

Rozhovor s pracovníkem

Rodiče jako zájemci o mezinárodní osvojení

Jak z počátku probíhala vaše spolupráce s žadatelem?

Rodiče měli velmi špatné zkušenosti s jinou agenturou, kdy odjeli do jiné země, aniž by o dětech cokoli věděli, a tam zjistili, že trpí vážnou retardací. V ASA dostali jasné a kompletní informace a začali si vytvářet důvěru a úplně se otevírat.

Jak dlouho trvalo schválení k mezinárodní adopci?

Středně krátkou dobu, protože příslušný soud je v malé obci.¹⁴

Jak dlouho zájemci čekali na informaci, že byli vytipováni jako rodiče pro dítě z České republiky?

Čekali pouze dva roky, ale poté od prvního kontaktu až do odjezdu to bylo 9 měsíců.

Co bylo v tomto období náročné?

Čekání na setkání s dětmi, které rodiče už vnímali jako vlastní.

Jaká je vaše spolupráce s Českou republikou?

Vždy byla vynikající.

Jaké informace od vás měli žadatelé předtím, než odjeli do České republiky?

Dostali zprávy, fotografie a všechny informace, které jsme měli ohledně pobytu a legislativních záležitostí k dispozici.

Co žadatelům před odjezdem chybělo?

Nic.

Odjezd do České republiky

Byli jste s klienty v kontaktu v průběhu jejich pobytu v České republice?

Ano, průběžně. Ze začátku byli rodiče občas skleslí kvůli přílišné a málo cílené aktivitě chlapce: hodně jsem je podporovala, naslouchala jim a byla jim v různých momentech oporou. Vzpomínají na to dodnes.

Co podle vás klienti oceňovali na pobytu v České republice?

Nabízené služby, srdečnost a různé a přesné informace.

Co klienti potřebovali v České republice více?

Nic.

Jaké dojmy měli žadatelé po návratu z České republiky?

Že byli na úžasném místě, kde děti, ačkoliv opuštěné, dostávají všchnu potřebnou péči.

Po příjezdu s dítětem domů

Jak nová rodina podle vás zvládala přesun z České republiky domů?

Zpátky jeli autem a neměli žádné problémy.

Jaké byly přednosti rodičů v prvních dnech a prvních měsících?

Velké citové založení a motivace. Rozhodnutí paní, že odejde ze zaměstnání a bude se zcela věnovat dětem. Diskrétní, avšak láskyplná přítomnost obou babiček a bezdětné tety.

Jaké byly limity rodičů v prvních dnech a prvních měsících?

Nebyly tady žádné zvláštní limity.

Jak se děti projevovaly v prvních dnech a prvních měsících?

Chlapec, na rozdíl od sestry, po několik měsíců odmítal fyzický kontakt s maminkou, nevzdoroval jí, ale zcela jasně preferoval tatínka. Holčička okamžitě projevovala náklonnost, schopnost adaptace na prostředí a vyhledávala fyzický kontakt.

¹⁴ V Itálii.

V jaké chvíli jste věděli, že se děti adaptovaly dobře a situace doma je stabilní?

Asi po 6 měsících, když chlapec aktivně poprosil maminku o pusu a objetí. Poprvé to paní velmi dojalo. Po 9 měsících, když obě děti byly veselé, vědomé si svého postavení v srdcích rodičů a dostatečně začleněné do sociálního a rodinného kontextu.

Co rodině z vašeho pohledu opravdu pomohlo?

Velké citové založení společně s důsledností při výchově, což dětem pomohlo cítit se milované a také začleněné do společenství.

Co sžívání rodiny z vašeho pohledu brzdilo?

Nic zvláštního.

Pohled zpětně

Co bylo podle vás hlavní předností rodičů?

Velká motivace a vytrvalost, které rodiče projevili, i při překonávání hlubokého zklamání, které zažili při adopci zajišťované jinou agenturou.

V čem rodiče váhali v průběhu celého procesu?

Neměli žádné zvláštní pochybnosti nebo problémy.

Jakou podporu od vás dostávali rodiče?

Příprava k adopci byla úředně nařízena, ale vyžadovala aktivní účast s ohledem na rodičovské kompetence a jejich kulturu. Byla jsem jim neustále k dispozici pro zodpovězení dotazů a rozptýlení pochybností a nejistot a rodiče oceňovali i skutečnost, že jsem vždy dostupná i na telefonu.

Udělal byste něco jinak?

Ne, nic.

Co byste doporučili novým žadatelům o mezinárodní osvojení?

Vyhnout se idealizovaným představám o setkání s dítětem a prvních chvílích trávených společně. Být si vědomi počátečních těžkostí, tak aby se jim dalo čelit. Vcítit se do potřeb dítěte a neřídit se svými sny a vytvořit si tak pevný a hluboký vztah.

Podpora identity dítěte

Jaký přístup mají rodiče k práci s původem dítěte?

Rodiče neustále vypráví o České republice, ukazují fotky a videa z prvních týdnů a obě dvě děti všem vypráví, že byly adoptovány ve 3 letech v České republice. Kromě toho používají při mluvení některá česká slova a dětem pouští kreslené filmy, které si oblíbily ještě před adopcí.

Máte nějaké materiály, které dítěti pomáhají porozumět jeho celému životnímu příběhu?

Nemám žádné strukturované materiály, které bych mohla poslat.

Pracujete nějak s podporou „hledání kořenů“ dítěte, pokud o to projevuje zájem?

Jistě. Vždy když rodiče a děti hledali další informace o příbuzných nebo kamarádech v původní zemi (i když se nejednalo o Českou republiku), aktivně jsem komunikovala s příslušnými orgány a snažila se informace získat.

Vyjádření Rozárie (17 let)

Dívka odcestovala do Itálie v roce 2005 ve 3 letech.

Rozárie napsala svůj příběh v angličtině.

Na své rodiče si bohužel vůbec nepamatuji. O své biologické matce mám jen velmi málo informací. Příjmení a věk. O mém otci nevím nic. Vzpomínám si na zařízení, kde jsem žila tři a půl roku. Pamatuji si, že to bylo velké, velmi čisté zařízení, byly tam velké pokoje s malými postelemi, velká kuchyň... ta jídla jsem milovala. Velmi dobře si vzpomínám na koupelnu, kde jsme se koupali. Vždycky jsem si hrávala se žlutou kachničkou. Tu malou kachničku mám stále u sebe. Na své první setkání s rodiči si nepamatuji, ale mám z tohoto dne hodně fotek. Vypadala jsem velmi šťastně a oni také. Často se stává, že si říkám sama pro sebe, co jsem dělávala, když jsem byla malá a pokaždé se začnu usmívat, jako by mě ty vzpomínky ukryté v mé mysli a ty silné pocity přenesly zpět. Věděla jsem, že si pro mě dříve nebo později někdo přijde. Věděla jsem, že přijdou tři báječní lidé. Moje máma, můj táta a můj velký bratr. Nikdy jsem neztratila naději. Byla jsem si tím jistá. Když jsem byla se svými „novými“ rodiči v České republice, hodně jsem si hrála se svým bratrem a se svým otcem. Jediný, kdo chyběl, byla moje máma. Teď, když píšu a přemýšlím o tom, musím se smát. Když jsem přišla do města, kde teď bydlím, zpočátku pro mě bylo těžké přijít tomu novému domu na chuť. Tolik různých vůní. Spousta lidí, kteří mě očekávali. Když jsme do toho nového domu přijeli, maminka mi řekla, že babičky připravily těstoviny ve vývaru. Moc mi chutnaly a miluji je dodnes. První noci byly těžké, a to nejen pro mě, ale také pro mé rodiče. Křičela jsem a měla noční můry. Naštěstí vše pominulo. Na nový jazyk jsem si zvykla snadno. Trvalo mi měsíc, než jsem vše pochopila. S bratrem jsme měli odjakživa hezký vztah. Vycházeli jsme spolu hezky. Jsou mezi námi čtyři roky. Moji rodiče byli vždy hodní a spravedliví. Byli pro mě vždycky životní zkušeností. Vždycky se ke mně chovali hezky. Hodně věřím v osud a myslím si, že pokud osud existuje, pak můj život znamená, že se někdo rozhodl, že s mým životem něco udělá. Na mém dětství bych nikdy nic nezměnila. Bylo hezké. Vše, co bych všem dětem a dospívajícím doporučila je, aby se svými rodiči vzájemně co nejlépe poznali, aby nevytvářeli žádné bariéry a pokud je již vytvořili, doporučila bych jim, aby je pomalinku odbourali a s novými rodiči vytvořili „přátelství“. Příjezd do nového domu může být úžasný, ale i trochu komplikovaný, ale nesmíte to brát moc vážně... protože vám, děti a mladí lidé, chci připomenout, že pokud chce rodina jednoho z nás adoptovat, znamená to, že nás miluje. Věřte, že to dělají s láskou. Vůči svým rodičům jsem byla velmi otevřená. Nikdy jsem se nebála říct, co jsem si myslela. Vždy jsem se ptala na svou minulost. O té jsme vždy mluvili s klidem. Česká republika mě vždycky zajímala, protože je a vždy bude místem, kam patřím. Po adopci jsem se do České republiky vrátila dvakrát. Nikdy jsem neměla problém s tím, že jsem „jiná“ než má rodina. Myslím si, že když jste u lidí, se kterými žijete, spokojená, přijmete i jejich cestu. Adopce je úžasná věc, je to akt lásky. Svůj příběh vyprávím vždy ráda. Nikdy jsem ho před svými přáteli nebo jinými lidmi neskrývala. Všichni lidé, kteří mě znají, vědí, že jsem byla adoptována, a že jsem se narodila v České republice. Jsem hrozně zvědavá na svůj celý příběh. Potřebuji ho znát. Všichni z nás ho musíme znát. Naši historii, naše kořeny. Všichni musíme vidět a vědět, kdo skutečně jsme... komu se podobáme. Mám spoustu fotek z doby, kdy jsem byla malá, ale to rozhodně k pochopení celého mého příběhu nestačí.

Nad rámeček rozhovoru nám byl zaslán i dopis dívky, který rovněž napsala v anglickém jazyce. Dopis je i v překladu zveřejněn na konci knihy.

Rozhovor s matkou

Jaká byla vaše očekávání, když jste žádali o mezinárodní osvojení?

V té době jsme již měli vlastní dítě a přáli jsme si mít ještě jedno. Vždycky jsme si představovali rodinu s více dětmi. Připadalo nám přirozené přemýšlet o tom, že druhé dítě získáme prostřednictvím mezinárodního osvojení.

A jak byla naplněna vaše očekávání?

Neměli jsme žádná zvláštní očekávání. Již jsme měli syna. Já sama jsem si přála dceru (v myslu jsem měla představu své původní rodiny: byli jsme dva sourozenci – chlapec a dívka), svou rodinu jsem si představovala se dvěma dětmi různého pohlaví. Neměli jsme žádná očekávání, co se týče věku, kromě toho, že by dítě mohlo být mladší než náš syn, a to především proto, že si syn přál malého bratra nebo sestru, o nichž si představoval, že budou mladší než on sám.

Můžete říci, která očekávání jsou reálná a která ne? Kdyby se vás na to třeba zeptal někdo, kdo přemýšlí o mezinárodním osvojení...

Znali jsme nelehké příběhy osvojených dětí a byli jsme si vědomi těžkostí i toho, že odloučení je v každém případě těžko léčitelnou ranou a že odtržení od země a prostředí, ve kterém naše dcera až do našeho příjezdu žila, bude příčinou utrpení. A také tomu tak bylo.

Jaké to bylo, když jste se dozvěděli, že jste byli vybráni, abyste si osvojili dítě?

Každý den jsem myslela na své dítě, které žilo někde v České republice. Každý den jsem si představovala, co dělá, jestli už chodí do školy. Konečně zavolal psycholog, který nás o osvojení informoval, hned na začátku mi oznámil, kdy se dítě narodilo, což je pro nás významné datum, protože ten stejný den roku, ve kterém se naše dcera narodila, jsme byli v Římě, abychom dali úřadu oprávněnému zprostředkovat mezinárodní osvojení (v souladu s postupem zavedeným v Itálii) pověření k zahájení procesu osvojení v České republice. Náhoda, kouzlo osvojení! Náš biologický syn, zatelefonoval otci, že k nám přibude jeho malá sestra. Vše se mi na té dívce okamžitě zalíbilo: její jméno, její věk... Pomyslela jsem si: je to moje dcera, i když jsem o ní nic nevěděla, ani jsem neviděla její fotografii.

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jak probíhal váš příjezd do Brna a rozhovor s pracovníky Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí?

V České republice jsme se okamžitě cítili jako doma. Oceňovali jsme pozornost, kterou nám pracovníci úřadu věnovali, i jejich profesionalitu.

Jak byste pokračovali ve větě: „Když jsme poprvé viděli naše dítě...?“

...věděli jsme, že je to naše dcera!

Jaké jsou vaše vzpomínky na dětský domov a následný pobyt v České republice?

Pamatuji si každou minutu z těch dní, které jsme strávili ve městě, kde se nachází zařízení, ve kterém žila naše dcera. Když jsem o tomto domově později mluvila se svou dcerou, nazývala jsem jej „růžovým domem“. To místo mě příjemně překvapilo: byl to domov mé dcery, kde do té doby žila, cítila se tam uvolněná, měla tam své blízké: sestry pro ni byly emocionálně významnými osobami.

Domov pro ni představoval jistotou. Když jsme ji v prvním týdnu po našem seznámení přivezli odpoledne zpět do domova, byla šťastná: jakmile prošla branou, pustila se mé ruky a běžela do svého domu.

Co vám bylo před příjezdem do České republiky známo a co ne?

Měli jsme o dítěti veškeré informace, znali jsme její historii a její zdravotní stav.

Jak užitečné pro vás bylo to, co jste věděli předem?

Tyto informace byly užitečné, protože jsme si díky nim mohli představit skutečné dítě: nyní jsme znali jméno, věk, zdravotní stav a bylo nám řečeno, že je to dítě plně entuziasmu. To mě zasáhlo. Každý, kdo dceru později poznal, tuto její stránku vyzdvihoval.

Co pro vás Česká republika udělala (jakou podporu či informace vám poskytla)?

Dostalo se nám veškeré nezbytné podpory. Dítě bylo malé a odchod z prostředí, ve kterém žilo, pro něj nebyl snadný. Prvních pár dní k nám holčička přicházela s radostí, pak, když jsme si ji přišli vyzvednout, plakala. Manžel ji musel zvednout, objímal ji a šeptem jí zpíval písničku v češtině, kterou si vymyslel za pomoci několika slov, která se naučil. Holčička se v jeho náručí uvolnila a téměř tiše ronila slzy. Zdálo se, že velmi trpí; každý den jsme odchod z domova oddalovali, až nám zaměstnanci domova jemně, avšak pevně sdělili, že už bychom měli odchod definitivně uskutečnit. V této situaci byla jejich podpora důležitá!

Po návratu domů...

Jak probíhal odjezd z České republiky a jaký byl příjezd domů? Na co jste se těšili a čeho jste se obávali?

Odjezd z České republiky pro nás představoval chvíle velkého utrpení. Museli jsme jet domů, chtěli jsme odjet domů. Odváželi jsme však naše dítě pryč od všeho, co bylo až dosud jejím životem! Nebáli jsme se, bylo nám to však líto, protože jsme si uvědomili, jak to musí být těžké pro tak malou holčičku.

Jaké byly první dny a první měsíce?

Prvních několik dní v Itálii bylo svátkem! Dům byl pořád plný příbuzných: byli tam prarodiče, strýcové, přátelé. Asi za tři týdny po příjezdu do Itálie se holčička jednou v noci vzbudila, oči měla široce otevřené a začala křičet. Zdálo se, že trpí halucinacemi. Plakala celou noc, nechtěla spát a nechtěla se nechat uložit do postýlky. Rozhodla jsem se, že ji nechám u sebe v posteli. Tam se uklidnila a usnula mi na břicho. Několik dní na sobě nedokázala snést oblečení, vždycky, než si je oblékla, je převrátila a zkontrolovala, jako by se chtěla ujistit, že tam nic není.

Kdy se to všechno urovnalo, a vy jste byli jedna rodina?

Trvalo několik měsíců, než se holčička úplně uklidnila, zpočátku byla rozrušená a hyperaktivní. Rozhodli jsme se omezit návštěvy přátel a příbuzných, abychom dítě neunavovali a umožnili mu vybudovat si k nám vztah jako ke svým nejdůležitějším osobám.

Jakou roli hrál při vašem sblížení váš jazyk?

S jazykem nebyl problém, používali jsme neverbální komunikaci, takže holčička chápala, co říkáme, přičemž jsme respektovali, že potřebuje svůj čas, než se začne vyjadřovat v italštině.

Vzpomínáte si na klíčové momenty ve vývoji vašeho vztahu?

Ano, klíčovým momentem byl návrat do Itálie. Během pobytu v České republice byly pro ni nejdůležitějšími osobami mužské postavy: otec a bratr. Mě holčička ignorovala. Po příjezdu do Itálie se její otec vrátil do práce, syn chodil do školy a ona zůstala doma se mnou.

Dny jsme trávily společně: hrály jsme si, dívaly jsme se společně na kreslené pohádky v češtině (protože ještě nepřekonala náhlou změnu jazyka). Pomalu si ke mně budovala pouto.

Co bylo první věcí, která vás potěšila?

Že jsem se stala matkou mé holčičky.

Co bylo první věcí, kvůli které jste pociťovala obavy?

To, že by moje dcera mohla trpět. Musela se odloučit od všeho, co představovalo její svět, aby čelila zcela nové realitě.

Co vás překvapilo?

Přizpůsobivost této malé holčičky a rychlost, s jakou se naučila nový jazyk.

Čeho jste se museli vzdát?

Ničeho.

Změnilo to váš partnerský vztah?

Ne.

Jakou roli hrálo druhé dítě, když si na sebe děti zvykaly (biologické dítě nebo dříve osvojené dítě v rodině)?

Role syna byla zásadní. Holčičku zřejmě přítomnost jejího bratra v rodině uklidňovala, jako by si myslela, že „Jestliže je v rodině nějaké dítě, vyvolává to ve mně důvěru.“ Očividně byla zvyklá mít kolem sebe děti a být součástí jejich skupiny. Podle mého názoru přítomnost dalšího dítěte v rodině usnadnila adaptaci na nové prostředí, holčička napodobovala všechno, co dělal její bratr.

Pohled z dnešní perspektivy...

Jaký byl proces osvojení? Překvapilo vás něco nebo vzbudilo něco vaši nejistotu?

Podle mého názoru to byla dlouhá, avšak pokojná cesta. V každém případě jsme to tak alespoň vnímali.

Na co je dobré se připravit?

Je dobré se vyrovnat s čekací dobou, která může být dlouhá, a také s možnými reakcemi dítěte, zejména v první fázi, kdy si dítě zvyká v nové rodině.

Šla byste do toho znovu?

Ano.

Když se ohlédnete zpět, co bylo kritické/náročné a jak jste to zvládli?

V začátcích pobytu v České republice bylo rozhodující zvládnout emoce biologického dítěte, které, i když bylo nadšené příchodem malé sestřičky, se střetlo s realitou v podobě významné změny v rodině. Bylo vzrušující vidět, jak se obě děti den ode dne stále více sblíží. Kluk svou sestru vždy chránil a dělá to doposud a vždy byl a zůstává významnou osobou v jejím životě.

Co vnímáte jako riskantní?

V současné době období puberty: přirozené hledání nezávislosti a emoční křehkost typickou pro tento věk.

Přáli byste si, aby bylo něco jinak?

Ne.

Co byste chtěli vědět, kdybyste si přáli znovu si osvojit dítě?

Bylo by hezké, kdybychom si mohli osvojení zopakovat, dítě je vždy obohacením. Informace a podpora, kterých se nám dostalo, byly dostatečné.

Co byste doporučili lidem ve vaší situaci před osvojením dítěte?

Uvědomit si, že každé dítě má vlastní příběh toho, jak se utvářel jeho život. Už si neuvědomuji, které z nich je mým biologickým dítětem, a které je osvojené. Emocionálně vnímám, že jsou to mé děti. Jen jejich příběhy jsou různé.

Jak mluvíte se svým dítětem o tom, že bylo osvojeno z České republiky?

Vždy o tom mluvíme klidně a přirozeně. Vždy jsem své dceři vyprávěla o okamžiku, kdy jsme se s ní setkali, o lidech, kteří se o ni starali, o domově, ve kterém žila první roky svého života.

Máte nějaké doklady objasňující osvojení dítěte? Je možné pořídit jejich fotokopie?

Ano.

Vyhledávali jste nějaké informace o kultuře a historii České republiky?

Českou republiku považujeme za jednu ze zemí našeho původu. Známe její historii, kulturu i kuchyni.

Má dítě kontakt se svými biologickými kořeny?

Zná svůj příběh. Známe jméno a věk její biologické matky. O jejím biologickém otci nic nevíme.

Přálo si vaše dítě navázat kontakt se svými biologickými kořeny?

Pokud by si to dcera přála, umožnili bychom jí to. Vždy jsme byli toho názoru, že abychom mohli vyrůstat s pevnými kořeny, musíme znát svůj původ.

Jaký význam pro vás měla jiná etnická příslušnost vašeho dítěte?

Žádný význam. Pouto, které si vytváříte s vašimi dětmi, je založeno na citech a přesahuje pokrevní pouto nebo barvu kůže.

Rakousko

Anna (6 let)

Hannah (11 let)

Jakob (8 let)

David (6 let)

Tobias (14 let)

Jonas (11 let)

Rakousko je naším druhým nejstarším partnerem. Spolupráce začala hned v roce 2000. Do Rakouska bylo k 31. 1. 2020 umístěno 54 dětí. Tato země je specifická tím, že kromě federálního ústředního orgánu, má každá z 9 spolkových zemí svůj vlastní ústřední orgán. Za posledních 20 let jsme spolupracovali s téměř všemi těmito zeměmi.

Kolegyně a kolegové z Rakouska zvolili trochu jinou formu vedení rozhovorů. Kladli shodné dotazy, ale rozhovor sepsali do souvislejšího textu. Respektovali jsme také pořadí, ve kterém nám byly rozhovory poskytnuty, nejdříve bylo hovořeno s rodiči, následně s dětmi. Lze se domnívat, že důvodem je nižší věk dětí.

Rozhovor s Annou (6 let)

Dívka žila v ústavním zařízení do roku 2017, kdy jí byly 3 roky. Nyní je jí 6 let a lze tedy říct, že druhou polovinu svého života již strávila v náhradní rodině.

Rodina Gruber se ohledně problematiky adopce nejdříve obrátila na příslušné okresní hejtmanství. Zde jim na tuzemskou adopci nedávali žádnou šanci, protože v Rakousku je k adopci uvolňováno jen velmi málo dětí. Následně se rodina informovala na adopci zahraniční.

Považovali za důležité, aby se jednalo o některý evropský stát. Manželský pár se rozhodl pro Českou republiku, protože je v dojezdové vzdálenosti autem, což je pro rodinu velice důležité pro práci s kořený/původem. Chtěli, aby se do této země kdykoli dostali, pokud by Anna měla nějaké otázky a chtěla by navštívit zemi, odkud pochází. Rodina Gruber byla velice pozitivně překvapena, neboť velmi rychle obdrželi návrh k osvojení dítěte. Na seznamu čekatelů na adopci byli od června 2016 a v březnu 2017 se seznámili s dcerou.

Pan Gruber je schopen tento proces ještě velice přesně popsat. Ví, že manželé odjeli v březnu 2017 do Brna. Nejdříve měli pohovor s právníčkou a s psychologkou v Brně. Přitom jim byl podrobně vysvětlen celý proces a mohli se na cokoli zeptat. Na tento pohovor i všechny další vzpomínají velice pozitivně. Dostali všechny potřebné informace. Hned následující den měli v nemocnici pohovor s ředitelem, lékařem a tamější psychologkou, která také sepsala zprávu o Anně. Byli zde také seznámeni se základními informacemi o jejím příběhu a byla jim vysvětlena psychologická zpráva. V tento den se seznámili také se svou dcerou Annou. Při setkání byli pozorováni a obdrželi její plán denního režimu. Od tohoto okamžiku byla Anna jejich dcerou.

O dětském domově vyprávějí, že byl malý a nacházel se přímo v budově nemocnice. Skupina, ve které byla Anna, se skládala z 15–20 dětí, Anna byla nejmladší a nejstarším dětem bylo přibližně 12 let. Pečovatelky v domově byly velice milé a o děti se staraly, jak nejlépe dovedly. Podle názoru rodiny Gruber však 2 pečovatelské na 15–20 dětí bylo málo. Vyprávějí také, že Anna spala v postýlce s ocelovými mřížemi, ve které se kolébala sem a tam, a proto měla spoustu modřin. Ve stejném pokoji byl umístěn také chlapec, který byl podle nich autista, a proto si myslí, že Anna od něho odkoukala tyto symptomy (houpání sem a tam, pohled do prázdna, záchvaty vzteku atd.). Třetí den seznamování mohli jít s dcerou poprvé ven. Pan Gruber vyprávěl, že pohledy kolemjdoucích vnímali jako pohrdlivé, zřejmě z důvodu, že Anna je romské dítě. Neměl pocit, že by to v něm něco vyvolávalo, protože názory druhých mu byly lhostejné. V těchto chvílích však v sobě pociťoval ochranný instinkt vůči Anně. Čtvrtý den si mohli Annu odvézt s sebou. Sedmý den měla rodina pohovor s psychologkou z Brna a s příslušnými sociálními pracovníky. Všichni museli souhlasit s tím, že Anna zůstane u rodiny Gruber, aby pak mohli společně s dcerou jet do Brna. V Brně jim pomohl tlumočnický úřad. Udržovali kontakt také s právníčkou Úřadu a setkali se v termínu soudního jednání v Brně.

První dny v Rakousku se Anna stále kývala sem a tam. Také se často dívala do prázdna. Jazyková bariéra byla pro rodinu také těžká, ačkoli se před adopcí naučili nejdůležitější slova v češtině. Nevěděli však, jak Anně pomoci. Měli také strach, zda něco neudělali špatně, a Anna proto takto reaguje. Manželé Gruber si také kladli otázku, zda to zvládnou a co to bude znamenat pro jejich vztah. Anna na začátku nejedla nic, co neznala. Všechno musela dostávat mixované ve formě kaše. V současné době miluje čokoládu a sušenky a zkouší i jídla, která nezná. Anna také neznala hřiště, louku, listy a mnoho dalších věcí. Na začátku měla

především strach z rodinného psa, který se jmenuje Nia a i pes se bál jí. Jednoho dne, když byla na návštěvě kamarádka paní Gruber s malým dítětem, šla Anna k psovi a říkala, že se ho nemusí bát. Od té doby si Anna a Nia spolu rozumějí.

Pro manžele Gruber bylo na začátku docela těžké zvyknout si na novou situaci. Život se jim ve vteřině obrátil vzhůru nohama. Museli se přizpůsobit tempu Anny, již se nemohli spontánně setkávat s přáteli nebo jít do kina. Také paní Gruber musela skončit s prací. V současné době může opět chodit do práce na částečný úvazek, protože Anna navštěvuje mateřskou školu.

Rodina Gruber by dítě z České republiky kdykoli adoptovala znovu a pokud jde o Annu, udělali by všechno znovu stejně. Svou dceru milují nade vše. V současné době připravují dokumentaci pro druhou adopci z České republiky.

Práce s kořeny / práce s původem

Anna ví, že je adoptovaná a má jinou biologickou matku (která ji měla v bříšku). Také, když vidí nějakou ženu, kterou nezná, někdy se zeptá, zda je to maminka, která ji měla v bříšku. Rodiče jí říkají, že ne, že maminka, která ji měla v bříšku, žije v České republice. Mají také k dispozici fotoalba s fotografiemi Anny jako miminka. Rodina zapojuje práci s původem spíše do každodenního života. Také když Anna klade otázky, snaží se rodina reagovat na tuto problematiku. Dále jsou v kontaktu s biologickým bratrem Anny, Jakobem, který také žije v Rakousku (*viz následující příběh*). Rodina používá jako pomůcky také nejrůznější knížky pro děti na téma adopce. Děje se tak však jen velmi zřídka, protože Anně se tyto knihy zatím nelíbí.

Rozhovor s Hannah (11 let) a Jakobem (8 let)

Hannah žila do svých téměř dvou let v ústavním zařízení. Nyní jí bude 12 let. Do nové rodiny odešla v roce 2010.

Jakob žil v ústavním zařízení od narození do roku 2014, kdy mu byly 3 roky, a odešel do nové rodiny. Nyní je mu téměř 8,5 roku.

U rodiny Huber bylo ještě tehdy možné, aby byli zapsáni v seznamu čekatelů jak pro tuzemskou, tak i pro zahraniční adopci. Rozhodli se pro Českou republiku, protože je snadno dosažitelná autem a mezi Rakouskem a Českou republikou nejsou tak velké rozdíly, jako mezi Jižní Afrikou a Rakouskem. Dříve, než dostali první návrh na adopci dítěte (Hannah), rodina navštěvovala kurz, aby se naučili trochu česky. Prostřednictvím dětí se pak naučili ještě více, protože obě děti již uměly mluvit. Na návrhy dětí k adopci si rodina ještě dobře vzpomíná. U Hannah byl návrh velice přehledný (lékařská zpráva a zpráva o vývoji). U Jakoba rodina neměla žádný přehled, protože zpráva byla poskládaná od různých lékařů. Nevěděli, jaký je současný stav dítěte. Posouzení a interpretace vývoje dítěte, proto byla pro rodinu těžká. O pohovoru s pracovníky z Brna rodina může hovořit jen kladně. Pracovníci vynaložili velké úsilí a byli kompetentní. Pracovníci Úřadu měli velkou radost, když se s Hannah znovu setkali při seznamování s Jakobem. Zájem o děti a jejich vývoj pracovníci projevovali i nadále. Na pobyt v České republice paní Huber vzpomíná velice pozitivně, protože ho považovala za velmi důležitý pro vybudování dobré vazby s dítětem. V této době se člověk zaměří jen na dítě a může si skutečně udělat čas. V Rakousku ho brzy pohltní každodenní starosti a každý člen rodiny a přátelé chtějí navštívit a přivítat nového člena rodiny.

Když rodina Huber obdržela první návrh dítěte k adopci, měli obavy, zda to zvládnou, a také když přivezli Hannah do Rakouska, měli starosti, zda dělají vše správně.

Život v Rakousku s dětmi z České republiky

Podle údajů rodičů si děti zvykly rychleji než rodiče. Ani s jazykem neměly žádné problémy, protože děti se učí rychle a Hannah a Jakob se hned snažili opakovat slova. Děti potřebovaly asi 2–3 měsíce, aby se v Rakousku cítily skutečně jako doma. Rodiče potřebovali asi 6 měsíců, aby se přizpůsobili situaci. Pokud jde o partnerství, pozorovala rodina změny. Především na začátku se oba velice soustředili na děti. Děti je také při tomto našem rozhovoru několikrát přerušily. Prarodiče jsou pro rodinu velkou oporou, aby rodiče občas mohli podniknout také něco bez dětí. Pokud jde o výchovu, zjistili také, že například otec dětem dovolí něco, co matka nedovolila, a naopak. Rodina Huber by dítě z České republiky kdykoli adoptovala znovu.

Jako problematická rodina vnímá současný vývoj ohledně 6–8 týdenního pobytu v České republice. Odůvodňují to tím, že v Rakousku začíná ochrana před výpovědí až od toho dne, kdy se dítě bude nacházet v Rakousku. Jako zaměstnanec má ročně člověk nárok na 5 týdnů dovolené, čerpání dovolené nad tento rámec může být problematické. Podle rodiny Huber nemají zájemci o adopci jinou možnost než podat výpověď. Rodina by si pro budoucí žadatele o adopci také přála, aby návrhy dětí k adopci nebo sdělení o stanovení termínu navázání kontaktu v České republice obsahovaly také následující body: aktuální velikost oblečení a bot, informace o ubytování v blízkosti dětského domova a Brna, jaké záliby má dítě, jaká zvířata má rádo. Dále by si rodina přála, aby byl podporován kontakt s biologickými sourozenci z České republiky. Podle rodiny Huber se k tomu Česká republika nestaví kladně.¹⁵

Práce s kořeny / práce s původem

Rodina má několik fotoalb dětí, také z doby, kdy Hannah a Jakob ještě žili v dětském domově. Z doby pobytu v dětském domově mají také videa. Občas s dětmi používají některá česká slova. Setkávají se častěji s jinými rodinami, které adoptovaly děti z České republiky. Především se snaží udržovat kontakt s biologickými sourozenci. Hannah měla krátce před rozhovorem s pracovnící ústředního orgánu pro Dolní Rakousko narozeniny a dostala přání k narozeninám od svého biologického bratra. Také den, kdy se poznali, slaví každý rok speciálně. Rodina jezdí celkem často do České republiky a při těchto dovolených navštěvuje také dětské domovy. Děti mají v tomto ohledu rozdílné názory, zda se jim to líbí.

Rozhovor s Jakobem

Ví, že jeho biologická matka (maminka, u které byl v bříšku) se jmenuje Iva a zná svou biologickou sestru, která také žije v Rakousku (*Anna Gruber - viz předchozí příběh*). Na dobu strávenou v dětském domově si vzpomíná jen velice mlhavě, ví však, že tam měl několik „sourozenců“ (*děti v dětském domově*). Jedna z nich se jmenovala Marie, na nic víc si bohužel nepamatuje. Jakob ví, že se jako miminko jmenoval Lukáš, ale byl přejmenován, protože otec paní Huber se jmenuje Lukas. Jakob ještě umí několik slov v mateřštině, mimo jiné maso, ahoj a čaj.

Rozhovor s Hannah

Ví ještě, že spala ve vlastním pokoji v postýlce v dětském domově a ví také, jak se její biologická matka (maminka, která ji měla v bříšku) jmenuje. Když přišla do Rakouska, byly pro ni velice zajímavé schody. Vzpomene si ojedinele ještě na několik slov v mateřštině, avšak méně než Jakob. O Hannah vědí její kamarádi a děti ve škole, že je adoptovaná. Dvě další děti z její školy jsou také adoptované.

V současné době jsou pro obě děti videa z jejich dětství mnohem zajímavější než fotografie.

¹⁵ Viz poznámka č. 11.

Rozhovor s Davidem (6 let)

David žil v ústavním zařízení 2,5 roku do roku 2015, kdy odešel do své nové rodiny do Rakouska. Brzy mu bude 7 let.

Adoptivní rodiče se v letech 2014/2015 rozhodli pro zahraniční adopci, protože jim nevyšlo 5 umělých oplodnění. Oba si však přáli rodinu a chtěli dát domov nějakému dítěti. Potom však vše šlo velice rychle. V roce 2015 byl pár přijat do seznamu čekatelů v České republice a o půl roku později se již mohli těšit na návrh dítěte k adopci. Pro paní Bauer to bylo poněkud rychlé, především si kladla otázku, proč zrovna oni byli vybráni jako rodiče. Ještě si vzpomíná velice přesně, že v říjnu 2015 – na své narozeniny – obdržela informaci, že je vše vyřízené a ona se stane matkou. Pro svého zaměstnavatele pak měla jednu dobrou a jednu špatnou zprávu. Dobrá byla, že se stane matkou. A ta špatná, že dává výpověď a od listopadu 2015 již nebude k dispozici, protože v listopadu jede do České republiky, aby se seznámila se synem. Vzpomíná si i na návrh dítěte k adopci. Zdálo se jí, že to jde až příliš rychle, protože se v krátké době musela rozhodnout, zda tento návrh přijme, přemýšlela, co čeká celou rodinu a jak se bude David vyvíjet. Jedno je pro rodinu jasné: Rozhodli by se znovu stejně, přijali by Davida, aby vyrůstal společně s nimi a stali se rodinou.

Pobyt přímo v dětském domově byl pro rodinu dobrou zkušeností. Doporučili by i dalším budoucím adoptivním rodičům, aby se ubytovali přímo v dětském domově a nikoli v blízkosti, protože od personálu domova se jim dostalo velké podpory. Mimo jiné si rodina během pobytu v dětském domově mohla vypůjčit kočárek, postýlku, plenky, prostředky pro péči a mnoho dalšího. Také získali informace a podporu s ohledem na denní režim (kdy David vstává, kdy a jak se koupe, kdy chodí spát, kdy jí atd.). Dále jim zde také uvažili. To zmínila paní Bauer jako velice pozitivní zkušenost, protože neměla moc času, aby uvažila sama, zdálo se jí důležité, aby strávila s Davidem tolik času, kolik jen bylo možné a vybudovali si vztah. Ještě si dobře vzpomíná, jak rodina viděla Davida poprvé a 1–2 hodiny si spolu hráli. Druhý den již mohli s Davidem strávit více času. Když se měl David ten den vrátit zpět ke své pečovatelce v domově, začal plakat, pevně se držel tatínka a nechtěl pryč. Od tohoto okamžiku již David své rodiče neopustil. Během rozhovoru paní Bauer také vyprávěla, že je pro Davida desátá maminka, má za sebou mnoho přerušovaných vztahů, protože děti v českých dětských domovech musí každý rok změnit skupinu a v každé skupině pracují tři ošetřovatelky.¹⁶ Vzhledem k tomu, že David přišel do své rodiny ve věku asi 2,5 let, byl ve 3 různých skupinách. Přerušování vztahů Davida velice omezovalo ve vývoji a v chování a má velký strach z opuštění.

Na pobyt v Brně má paní Bauer hezké vzpomínky. Rozhovor s pracovníky také využila k tomu, aby se zeptala, podle čeho probíhá párování, a proč zrovna oni byli vybráni jako rodiče. Získala zde také další informace, které byly nutné k pobytu, pro adopci a k dalšímu postupu. Jako pozitivum vnímá to, že rozumí českému jazyku a domluví se, proto na všechny rozhovory v České republice vzpomíná jako na příjemné.

¹⁶ Fakt, že častá změna pečujících osob je pro dítě silně zatěžující, je v současné době v ústavní péči reflektován a vede ke snaze snížení těchto změn na nezbytné minimum.

Poněkud komplikovanější byl pobyt v Brně v cizím domě. Museli tam vše upravit tak, aby vytvořili bezpečné prostředí pro dítě a museli dávat pozor, aby se neúmyslně nepoškodil nějaký hmotný majetek – ve vlastním domově je to snadnější.

Příjezd do Rakouska

David ze začátku jen pobíhal jako ping-pongový míček. Všechno přestavěli, aby měl dost místa a mohl se rozvíjet. Schovali vázy, nainstalovali dětské pojistky do zásuvek atd. David se také ničeho nebál a odešel by s každým. Rodina měla starosti finančního rázu, protože paní Bauer nemohla na mateřskou a byla nezaměstnaná – rakouské právo. David však mohl vzhledem ke své hyperaktivitě do mateřské školy jen na hodinu denně a to bylo příliš málo na to, aby mohla chodit do práce. K rodině se domů na půl roku přistěhoval bratr paní Bauer, aby jim pomohl.

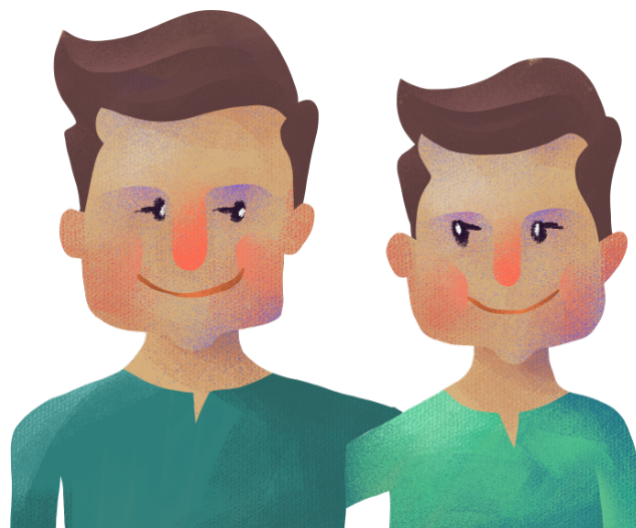
Paní Bauer může říci, že v současné době jsou rodina, ale trvalo to přibližně 2 roky, než se David cítil bezpečně a přestal mít strach, že mu do života přijde zase nová maminka.

Následně může rodina říci, že by všechno udělali znovu stejně. Jen by bývali chtěli mít v zásadě více času přemýšlet o návrhu dítěte k adopci. Současně však říká, že k něčemu to bylo dobré, že neměli moc času na úvahy. Jen by rádi věděli předem, že rodina v prvním roce musí počítat s vysokými finančními výdaji, neboť musí pořídit postýlku, kočárek atd., ubytování v Brně, vývojové zprávy po umístění dítěte, překlady atd. Zde je důležité, aby to věděli i budoucí zájemci o adopci, aby se na to mohli finančně připravit. Dále je první vývojová zpráva u mezinárodního osvojení požadovaná od rodiny příliš brzy, protože první čas stráví v Brně a potom po příjezdu s dítětem domů se musí také sžívat. Rodina si je však vědoma toho, že tato i všechny další zprávy jsou pro Českou republiku velice důležité.

David má neustálý kontakt se svými kořeny (zemí původu), protože paní Bauer s ním vedle němčiny hovoří také česky. Deníček ještě bohužel nemají, paní Bauer by na něm však chtěla začít pracovat pokud možno co nejdříve, jak jí to čas dovolí. Rodina Davidovi říká, že nyní žije v Rakousku u své rodiny, ale že pochází z České republiky. Další práce s kořeny ještě není možná, protože David vzhledem k opožděnému vývoji na to ještě není připraven a z kognitivního hlediska by tomu nerozuměl.

Pro budoucí adoptivní rodiče paní Bauer doporučuje, aby rodina byla připravena na finanční výdaje, aby se naučila důležitá slova v češtině, a aby adoptivní rodiče byli ubytováni také přímo v domově, kde je umístěno dítě. Dále by si paní Bauer pro budoucí adoptivní rodiče přála, aby se změnila rodičovská dovolená v Rakousku na adoptivní děti, protože je nutná rodičovská dovolená asi jeden rok. V současné době v Rakousku platí zákon, že rodiče, kteří převezmou dítě mladší 7 let do bezplatné péče nebo adopce, mohou jít na rodičovskou na půl roku od převzetí do bezplatné péče.

Rozhovor s Tobiasem (14 let) a Jonasem (11 let)

Oba chlapci žili ve stejném zařízení a oba přibližně stejně dlouho – něco málo přes jeden rok. Chlapci jsou biologičtí sourozenci.

Tobias do svého současného domova odjel v roce 2007, kdy mu bylo něco přes jeden rok. V přibližně stejném věku přijala rodina i Jonase, toho v roce 2009. Nyní jim je 14 a 11 let.

Rodina Wagner byla před zahraniční adopcí 4 roky na seznamu čekatelů na tuzemskou adopci. Vzhledem k tomu, že přání mít děti se jim přesto nesplnilo, rozhodli se pro zahraniční adopci a informovali se u sdružení „Family for you“. To jim poradilo ohledně zahraniční adopce a rodina zvolila Českou republiku. Důvody, proč si zvolili tuto zemi, byly mimo jiné takové, že je snadno dosažitelná autem a se svým budoucím adoptivním dítětem mohou rychleji a snadněji navštívit zemi původu. Nechtěli adoptovat dítě z žádné země, do které by museli letět letadlem, protože by bylo problematické s dětmi pravidelně navštěvovat zemi původu. Bylo také jasné, že nechtějí adoptovat žádné dítě z Jižní Afriky vzhledem k barvě kůže, protože tehdy, když žádali o adopci, došlo v Rakousku k rasistickým incidentům. To nechtěli dítěti udělat. V roce 2006 rodina požádala o zahraniční adopci a v březnu 2007 dostali návrh dítěte k adopci. Pro paní Wagner bylo datum obdržení návrhu dítěte k adopci, resp. datum prvního seznámení, vždy velice důležité a každý rok si tyto údaje zapisovala do kalendáře – letos poprvé ne.

U Tobiasem se rodině zdál být průběh seznamování lepší. Seznámili se se svým synem a pak odjeli na 4 týdny bez dítěte opět domů.¹⁷ Během této doby mohli pro Tobiasem připravit dětský pokoj a obstarat vše, co bude Tobias potřebovat. Rodina si také myslí, že Tobias byl v této době svými ošetřovateli v domově připravován na přestěhování do Rakouska ke své rodině. O dětském domově hovoří pár velice pozitivně. Cítili se tam velmi dobře, všichni tam byli jako jedna rodina, také péče byla profesionální a odpovídající potřebám dětí. Domov pokaždé opouštěli se slzami v očích, protože se jim tam dostalo velice srdečného přijetí. Vyprávěli také, že lidé¹⁸ z obce, kde se nachází dětský domov, si děti brali na procházky a trávili s nimi čas. O pobytu v Brně nemohou nic říci, protože přímo z dětského domova odjeli s dítětem do Brna a ještě téhož dne mohli odjet domů.

První dny v Rakousku byly poněkud problematické, protože jak Tobias, tak i Jonas, byli nemocní a měli velký strach z mužů. Také změna stravy byla u obou dětí náročná. Tobias znal spíše jen kašovitá jídla a Jonas jedl v dětském domově například pocukrované špagety. To je v Rakousku velice nezvyklé. Tobias se cítil v novém domově od první noci velice dobře. Předtím byl zvyklý, že jich v jednom pokoji spalo sedm, a v Rakousku měl poprvé svůj vlastní pokoj. První noc spal velmi dlouho a paní Wagner chodila kontrolovat, zda dýchá, protože se jí zdálo nezvyklé, že spí tak dlouho. Oba chlapci, když přišli do Rakouska, ještě neuměli mluvit. Proto také nebyly žádné problémy s mateřským jazykem.

¹⁷ Právě na tom je vidět, jak se proces osvojení v čase mění. Popisovaný způsob se již více než 10 let nepoužívá. Ačkoli jej tato rodina preferuje, neuvažuje se o jeho znovuzavedení.

¹⁸ Dobrovolníci, kteří často se zařízeními spolupracují a snaží se situaci dětem zpříjemnit.

Partnerství mezi párem se od té doby, co se stali rodiči, změnilo. Tráví spolu jako pár málo času, protože všude jsou s nimi děti. V současné době je to však trochu lepší, protože občas mohou jít sami na procházku a chlapci se zabaví sami. Pár spolu diskutuje trochu více než dříve, protože například otec je podle názoru matky málo důsledný a samozřejmě existují i jiná stresující témata.

Paní Wagner měla krátce před seznámením s Tobiasem obavy, zda to vůbec zvládne s cizím dítětem.

Pár doufá, že oba chlapci dobře zpracují svá traumata a dosáhnou všeho, čeho budou chtít. Také doufají, že obě děti dostatečně posílily a ještě posílí, aby mohly sebevědomě vykročit do světa.

Jaké informace rodině chyběly, resp. co by si přáli pro budoucí adoptivní rodiče

V dnešní době je z důvodu stále citelnější xenofobie velice důležitá například osvěta ohledně původu. Tobiasovi například spolužáci nadávali, že je „negr“.

Podle názoru rodiny je velice důležité například to, aby budoucí adoptivní rodiče mohli dítěti do České republiky po spárování poslat třeba plyšové zvířátko. To by mělo dítěti pomoci zvyknout si na vůni rodičů/nového domova a dítě se tak může trochu připravit již před osobním seznámením. Dále by si rodina přála, aby přípravný kurz v Rakousku byl trochu více zaměřen na praxi, a aby řešil také otázky jako: „Co mám dělat s jednoletým dítětem, které přijde do naší rodiny?“ Dále by měla rodina ráda také podporu v otázce: „Kde seženu vhodnou psychoterapii pro dítě?“ Rodina se snaží své syny ze všech sil podporovat, jak jen je to možné a pomáhat jim. Docházejí na psychoterapii, ergoterapii, fyzioterapii a k psychologce. Časová koordinace je však velice obtížná a je také těžké najít správné odborníky, aby například nemuseli roky čekat na místo na psychoterapii.

Práce s původem

Každý z chlapců má svá vlastní fotoalba. Mohla jsem si prohlédnout první fotoalbum každého z nich. Tobiasovo fotoalbum začíná již před seznámením s rodiči, protože dětský domov dal rodině několik jeho fotografií. Rodina také pro oba chlapce dostala rodokmen. Jednou za 1–2 roky jezdí do České republiky na zahradní slavnost do dětského domova. Sourozenci chlapců jsou umístěni v Rakousku a rodina je s nimi v kontaktu. Také mají kontakt s dětmi z Dolního Rakouska, které byly adoptovány z České republiky. Rodiče rovněž dětem od malička vyprávěli, odkud pocházejí a sdělili jim údaje, které vědí o biologických rodičích. Až Tobias a Jonas vyrostou a budou dost staří na to, aby chtěli vyhledat a poznat své biologické rodiče, budou je adoptivní rodiče podporovat.

Rozhovor s Tobiasem a Jonase

Bohužel si žádný z nich na pobyt v České republice nevzpomíná. Jonas si vybavuje jen situaci, když se seznámil s rodiči a s bratrem Tobiasem. S velkým bratrem si hrál s malým autíčkem. Tobias si na to již nevzpomíná. Při prohlížení fotoalba si Jonas vzpomněl, že doma jezdil na odrážedle ve tvaru autíčka a Tobias mu ho chtěl vzít. Tobias si ještě vzpomíná, že na začátku byl velice zvědavý na svého malého bratra a moc se na něho těšil. V současné době mu však leze na nervy, protože všechno dělá po něm. Tobias si také vzpomněl, že když poznal Jonase, bylo u dětského domova velké staveniště.

Na začátku si Tobias prohlížel svá fotoalba téměř denně. V současné době má raději knihy o rybách, traktorech a jinou četbu.

V mateřské škole všichni věděli, že jsou oba chlapci adoptovaní a všichni to vnímali pozitivně. Tobias to ve škole, kam chodí teď, nikomu neřekl a ani jeho přítelkyně to zatím neví. Je mu to trochu nepříjemné a nechtěl by být vzhledem k adopci diskriminován. Jednou mu ve škole nadávali, že je „negr“. Říká, že se snaží takové řeči ignorovat a je mu jedno, co říkají ostatní, ale všimla jsem si, že ho to samozřejmě velice zranilo.

V Jonasově třídě a v okruhu jeho kamarádů podle jeho slov všechny děti vědí, že je adoptovaný a on s tím nemá žádný problém. Podle Tobiase je to tím, že děti v Jonasově věku ještě nechápou, co je to adopce.

Dánsko

Mathilde (17 let)

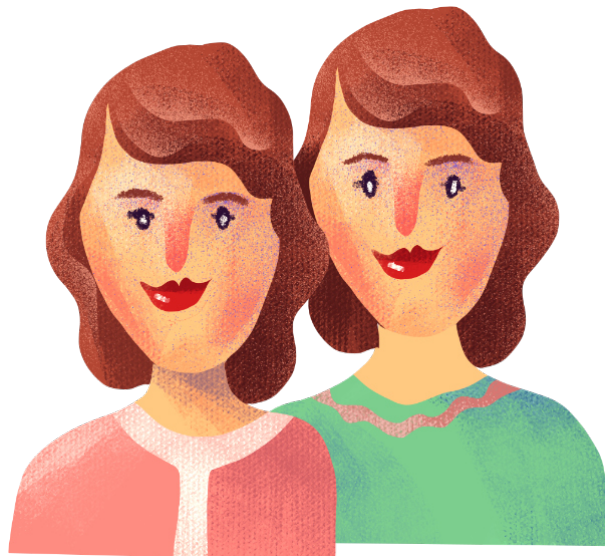
Katrine (16 let)

S Dánském spolupracuje Úřad vůbec nejdéle, a to od roku 2000. Do Dánska odešlo z České republiky do osvojení nejvíce dětí, k 31. lednu 2020 celkem 182 dětí. Také v této zemi se spolupráce realizuje prostřednictvím akreditované pověřené organizace „Danish International Adoption“ (dále jen „DIA“), která jako jediná zprostředkovává osvojení z České republiky do Dánska.

Rozhovor s Mathilde (17 let) a Katrine (16 let)

Obě biologické sestry odešly do osvojitelské rodiny spolu na jaře roku 2006. V té době byly ve věku 4 a 3 let.

Kdysi dávno jste se narodily a žily v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Máte nějaké vzpomínky nebo informace o svých biologických rodičích, kterým jste se narodily?

Mathilde: Já jsem u své biologické matky bydlela, a i když jsem byla docela malá, tak si na domov vzpomínám, byl malý a studený. Byla jsem u ní do 6 měsíců, pak jsem rok byla v nemocnici (*infekce a podvýživa*), ale mezitím jsem určitě bývala doma. Mámu ani tátu si nepamatuju.

Do dětského domova jsem se dostala, když mi byl asi rok a půl.

Katrine: Ne, já si nic nepamatuju – mámě mě odebrali po porodu a dostala jsem se do stejného dětského domova jako ségra. Bydlely jsme ve stejném domově a věděly jsme, že jsme sestry a taky jsme se jako sestry cítily.

Matka: Biologická matka je tam ten první rok navštěvovala, možná i s babičkou, ale návštěvy ustaly. Holky se na ty návštěvy nepamatují.

Pamatujete si pobyt v České republice? Co se vám vybavuje? Pokud si to nepamatujete, jak si to představujete?

Mathilde: Moc si toho nepamatuju, spíš když se koukám na fotky z té doby, tak si ten domov připomenu. Nejvíc si pamatuju, že na narozeniny se dělaly obrovský dorty. Narozeniny vždycky slavilo víc dětí najednou.

Katrine: Já se na ty dorty taky pamatuju, chutnaly úžasně.

Mathilde: Pamatuju si chuť dortového krému, byl strašně dobrý, takový dort jsem už od té doby neměla. Když jsme měly narozeniny, mívaly jsme taky takový klobouček.

Katrine: Já si trochu pamatuju na personál, pamatuju se, že narozeniny bývaly něco zvláštního a taky jsem dostala pusu od vychovatelky.

Mathilde: Pamatuju se na jednu vychovatelku, se kterou byla legrace, a která na mě byla hodná. Obzvláště při utírání po koupání na mě byla hodná.

Katrine a Mathilde: V domově jsme měly vlastní plyšáky. Ty jsme dostaly s sebou domů do Dánska a taky botičky. Máma vyprávěla, že jsme dostaly i dětské přibory, to byl dárek z Rotary Clubu.

Pamatujete si první setkání s vašimi rodiči? Pokud si to nepamatujete, jak si to představujete?

Mathilde: Bylo to rozpačitý, nebyla jsem na to připravená. Byla jsem nahatá a zrovna jsem se vykoukala před spaním. Měla jsem pocit, že na mě máma zírá. Byl tam jeden psycholog a ten mi pověděl, že tady jsou moji rodiče, to jsem nečekala.

Katrine: Já si to nepamatuju – vím, že to bylo spojený s koupáním, a že jsem seděla na nočníku, když přišli – nechápala jsem vůbec nic. Bylo to divné a trochu trapné.

Věděly jste předem, že za vámi někdo přijede? Pokud si to nepamatujete, jak si to představujete?

Mathilde a Katrine: Nepamatujeme si, že by nás někdo připravoval na to, že přijedou naši noví rodiče.

Matka: S bývalým mužem jsme holkám připravili fotoalbum, které v Čechách použili na to, aby je připravili – ale holky si na to album nepamatují.

Jaké to bylo, když jste byly se svými rodiči ještě v České republice? Co si z toho pamatujete, jak si to představujete?

Mathilde a Katrine: Ten začátek si nejvíc pamatujeme z fotek, ale pamatujeme si, že jsme od rodičů dostaly obrovské lízátko, které chutnalo fakt úplně skvěle.

A když jste už byli v novém domově...

Jaký byl pro vás odjezd z České republiky a příjezd do nového domova?

Mathilde: Pamatuji si na cestu autem domů, na zadním sedadle, kde jsme seděly, byly peřiny. A měly jsme s sebou plyšáky a dostaly jsme rozinky. Myslela jsem si, že to jsou jenom nějaké prázdniny a myslela jsem si, že se pak zase vrátíme do domova.

Katrine: Taky si pamatuji tu cestu s peřinami vzadu a plyšáky a rozinky a tu spoustu přestávek na čůrání, i když si nepamatuju, že bysme nějak obzvlášť moc pily. Byla to dlouhá cesta.

Na co jste se těšily? A bály jste se něčeho?

Mathilde: Když jsme dorazily do Dánska, tak jsem pochopila, že už se do Česka nikdy nevrátíme. Bylo to napínavé, ale většinu věcí jsme nevěděly – nechápala jsem, co se bude dít.

Katrine: Pamatuji se, že jsem se dozvěděla, že se uvidíme se staršími bratry, na to jsem se těšila. Pamatuji se, že jsem měla strach z budoucnosti, když jsme přijely do Dánska, nevěděla jsem, co se bude dít nebo jaký život mě tam čeká.

A co nový jazyk?

Katrine a Mathilde: Víme, že jsme rychle zapoměly češtinu a už po týdnu jsme uměly francouzská i dánská slova. Česky už neumíme vůbec nic.

Co bylo nejlepší?

Mathilde: Začít znovu, dostat novou šanci a mít rodiče.

Katrine: Můžu říct to samý co Mathilde, nový život a rodiče, to bylo to nejlepší.

Co bylo pro tebe nejhorší?

Mathilde: Pro mě bylo nejhorší začít ve škole. Bylo těžké ve škole říct, že jsem adoptovaná. Zažila jsem šikanu za to, že nemám pravýho tátu a mámu.

Katrine: Pro mě byl taky těžký začátek ve škole. Myslím, že bylo těžké muset vysvětlovat, proč se nepodobám adoptivní mámě. Občas jsem se taky rozhodla, že nebudu říkat nic o tom, že jsem adoptovaná. Když jsem o tom jindy mluvila, byly reakce různé. Někdo si myslel, že jsem chudák, že nemám svojí „pravou“ mámu a jiní mě chválili a říkali, že to zvládám dobře. Dneska je to v pohodě, že jsem adoptovaná. Mám ráda svůj život tady s mojí adoptivní mámou.

A jaké to bylo se sourozenci?

Mathilde: Mám ségru a pak mám bráchy, to jsou synové mého adoptivního táty. Jsou dospělí a máme hezký vztah.

Katrine: Se ségrou jsme se po adopci sblížily. V domově jsme žily jako sestry, ale pamatuji se, že jsem si nebyla jistá, jestli jsme fakt ségry. Mám blízký vztah se starším bráchou (syn mého adoptivního otce). Hlídal mě a hrál si se mnou, když jsem byla menší.

A když se na to podíváš dnes...

Je něco, co byste chtěly, aby bylo tehdy jinak?

Mathilde: Byla bych ráda věděla víc o své biologické matce a otci. I teď bych ráda věděla víc, ale i když jsem byla menší, ráda bych měla máminu fotku.

Katrine: Taky bych ráda věděla víc o své rodině, když jsem byla menší i teď. Hlavně o starším bráchovi bych chtěla vědět víc, ale i o dalších sourozencích. Taky bych ráda věděla, jestli nemám další sourozence. Vypadá to, že jich máma stihla hodně. Hledala jsem je na facebooku, ale není jisté, že jsou na facebooku, jestli jsou chudý? Taky bych měla ráda fotku mámy a táty. Bylo by prima vidět, jestli si jsme podobní.

Co byste doporučily holce nebo klukovi, který se právě seznamuje s novými rodiči a pojedje do nového domova, kde to ještě nezná?

Mathilde a Katrine: Doporučily bysme, že se to dítě nemá bát. Dítě to má brát svým vlastním tempem. Všechno bude dobré. Bylo by fajn, kdyby dítě bylo pořádně připravené na to, co se bude dít, dokud je ještě v domově. Dítě by mělo vědět, že ho čekají dobré věci. Nový život a úplně jiný svět.

Určitě s vámi rodiče mluvili o tom, že pocházíte z České republiky. Můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Jak spolu s rodiči mluvíte o tom, že pocházíte z České republiky?

Mathilde: Já jsem vždycky věděla, že jsem adoptovaná, a že jsem z Česka. Nějak příliš mě to nezajímalo, doteď mě to nějak moc nebralo.

Katrine: Já to mám taky tak, vždycky jsem věděla, že jsem z Česka a adoptovaná, ale nějak moc mě to nezajímalo. Teď se začínám trochu o tu zemi zajímat a ráda bych se naučila trochu česky.

Zajímáš se nějak o Českou republiku? Dodržujete doma nějaké zvyky nebo svátky z České republiky?

Mathilde a Katrine: Začínáme se o Česko zajímat a rády bysme tam jely. Neslavíme žádné zvláštní české svátky, z kultury jsme si nic nepřivezly.

Zajímáte se o to, odkud pocházíte?

Mathilde a Katrine: Ano, rády bysme věděly víc o tom, odkud pocházíme.

Mathilde: Já bych ráda našla moji mámu, chtěla bych ji jenom obejmout a podívat se, jestli jsme si podobné. Nemám chuť moc dlouho čekat na tu cestu, kde bych ji hledala. Cítím se připravená, ale nevím, jestli s tím souhlasí máma. Ségra ještě připravená není. Nevím, jestli dokážu čekat, až bude ségra připravená.

Katrine: Já bych ráda našla sourozence, na mámu ještě nejsem připravená. Nejsem zatím připravená odjet. Nejradši bych dodělala gympl a zvládla zkoušky. Představ si, kdybych teď odjela a zjistila o rodině nějaké špatné nebo složité věci. Nejspíš budou chudý, možná je máma prostitutka nebo to má fakt těžký. Myslím, že by mě to negativně ovlivnilo a pak by se to odrazilo ve škole, kdybych se z Česka vrátila se špatnými nebo drsnými zážitky.

Je pro vás nějak důležité, že vypadáte jinak, než vaši rodiče?

Katrine: Ne, ale ráda bych věděla, komu se podobám – po kom mám řasy, třeba jestli je to po mámě.

Jak mluvíte o tom, že jste adoptovány se svými kamarády, ve škole apod.? Ví to někdo?

Mathilde a Katrine: Dneska to kamarádi vědí, těžší to bylo, když jsme byly menší. *(Mathilde si zakusila šikanu, když mluvila o tom, že je adoptovaná.)*

Jak spolu s rodiči mluvíte o vaší biologické rodině, ve které jste se narodily v České republice? Co byste chtěly vědět o své minulosti? Máte nějaké obrázky, mapy, knihy, fotky, nebo jiné věci, které vám připomínají váš životní příběh?

Mathilde a Katrine: O adopci mluvíme s mámou (s adoptivním tátou se už nevidáme, úplně nevíme, proč nás nechce vidět). O Česku a o adopci mluvíme otevřeně a teď se začínáme trochu víc zajímat o naše kořeny. Máma je v pohodě s tím, že chceme jet zpátky. Máme plyšáky z domova a plyšáky, se kterými přijeli adoptivní rodiče. Máme fotky z té doby, co jsme byly v domově a máme botičky z domova.

Katrine vypráví, že rodiče pro ni měli jednoho plyšáka od staršího bráchy, toho má hodně ráda. **Matka doplnila:** Holcám by vyjasnilo nějaké věci, kdyby navštívily Česko a zkontaktovaly se s biologickou rodinou.

Rozhovor s matkou

Jako žadatelka

Jaká jste měla očekávání, když jste žádali o mezinárodní adopci?

Nebyla jsem připravená na to, že budu muset čekat tak dlouho, celý proces trval pět let. Jsem Francouzka a pokoušeli jsme se adoptovat z Francie, ale to nešlo, když jsme bydleli v Dánsku. Nemyslím si, že tak dlouhé čekání je dobré pro děti, i když proces musí být samozřejmě legální.

A jak se tato očekávání naplnila?

Přáli jsme si najednou dva sourozence a to jsme taky dostali.

Dokázala byste říct, jaká očekávání jsou podle vás reálná a jaká ne? Například kdyby se vás ptal někdo, kdo o mezinárodní adopci uvažuje...

Musím říct, že se člověk má připravit na dlouhý proces, musí být trpělivý. Takže je to pravda, že adoptovat trvá dlouho. Člověk se musí připravit na to, že to s dětmi nebude jednoduché a výhledově, že budou mít problémy s hledáním své identity.

Jaké to bylo, když jste se dozvěděli, že jste byli vybráni pro vaše dítě?

Nejlepší den mého života byl, když jsem se dozvěděla, že nám vybrali holky. To byl úžasný okamžik. Když jsem dostala e-mail s informacemi a fotkami holek, byla jsem v práci. S bývalým manželem jsme to oslavili tím, že jsme si společně vyšli na oběd.

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jaký byl váš příjezd do Brna a rozhovor s pracovníky Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí?

Holky přijely v roce 2006 a tou dobou nebyly žádné schůzky na Úřadě v Brně. Jeli jsme přímo do dětského domova. Nepamatuju se, že by tam byl někdo z nějakých úřadů. Dorazili jsme v neděli večer asi v 7 a setkali se s personálem, mimo jiné i s psychologem – plán byl, že tam budeme s holkami asi týden a setkáme se v pondělí.

Jak by pokračovala věta: „Když jsme poprvé viděli naše děti, tak...?“

...že to bylo trochu rozpačité, protože nám po příjezdu v neděli večer ukazovali, jak to v domově vypadá a najednou tam byly holky. Nebyli jsme na to připravení a holky taky ne. Holky byly nahé a zrovna se vykouply, jedna si čistila zuby a druhá seděla na nočníku. A přitom jsem byla strašně dojatá a pomyslela si, že to jsou ty nejkrásnější holčičky na celém světě...

Jaké jsou vaše vzpomínky na dětský domov a následný pobyt v České republice?

V dětském domově jsme byli týden. Přišlo mi, že dětský domov fungoval výborně. Bylo tam spousta personálu a byli profesionální. Děti vypadaly, že se tam mají dobře a že jim nic nechybí. Oblečení i hraček měly dost. Mohli jsme bydlet v bytě v dětském domově. Holky jsme si postupně přebírali do péče. Poslední noci spaly u nás v bytě. Od personálu jsme se o holkách dozvěděli spoustu informací o jejich životě i osobnosti. Dostali jsme jejich dřívější fotky a měli jsme možnost sami fotit i natáčet video.

Co jste věděli před příjezdem do České republiky a co nikoli?

Jak užitečné pro vás bylo to, co jste věděli předem? Jaké informace pro vás byly stěžejní?

Byla jsem v Praze a trochu jsem Česko projezdila, než jsme holky dostali – bylo fajn mít předem představu o zemi. Tou dobou to tam bylo pořád ještě poznamenané komunismem. O zemi jsem toho ani moc předem nevěděla, například jsem netušila, že náboženství nehraje moc velkou roli. Holky například nebyly pokřtěné. Pokřtít jsme je nechali, když jsme dorazili domů do Dánska. Ani jsem netušila, že jsou Romové tak diskriminováni, ani že většina dětí do mezinárodní adopce je romského původu.

Co Česká republika pro vás udělala – jakou podporu, informace vám poskytla?

Nic zvláštního, jak už jsem zmiňovala, tak na nás byli v dětském domově milí a o holkách jsme dostali spoustu informací, mimo jiné i informace o biologických sourozencích. V domově jsme se dozvěděli, že holky mají starší sourozence a mladšího brácha. Mladší bráška byl taky v domově, je hluchý, a proto byl na jiném oddělení. Děti se neznaly. Když jsem ho viděla, říkala jsem mému bývalému muži, jestli si ho taky nevezmeme, ale to samozřejmě nešlo.

Když už jste byli doma...

Jaký byl odjezd z České republiky a příjezd domů? Na co jste se těšili a čeho jste se obávali?

Z České republiky jsme odjížděli asi po týdnu v domově – cesta byla dlouhá a trochu jsme se báli, jak to půjde, hlavně kvůli jazykové bariéře. Naučili jsme se pár slov, hlavně „čůrat“ bylo důležité – neustále jsme dělali přestávky. Cesta ubíhala dobře – holky byly napjaté, co se bude dít.

Báli jsme se, jak to půjde s jazykem, když už holky mluvily (i když ne nijak dobře) a doma jsme mluvili francouzsky a dánsky.

Moc jsme se těšili, že se holky uvidí se svými dvěma staršími bratry, dětmi mého muže z předešlého manželství. Bylo jim 10 a 12 a moc se na svoje malé sestřičky těšili.

Jaké byly první dny a první měsíce?

Bylo to těžké, museli jsme se poznat navzájem a porozumět si. Byla jsem doma s holkami, můj bývalý muž chodil do práce. Děti na mně byly strašně závislé, byla jsem pro ně tou hlavní. V noci jsem se moc nevyspala, protože holky chtěly být se mnou. Bály se, když jsem od nich poodešla, takže jsme pořád byly spolu. Párkrát jsem se pokusila si přes den zdřímnout, abych na ně načerpala trochu energie, tak jsem je poprosila, ať si chvíli hrajou venku na zahradě, ale nechtěly tam být, přišly hned dovnitř a chtěly být se mnou.

Po 6 měsících s holkami v Dánsku se chtěl můj bývalý manžel rozvést – to bylo pro mě fakt těžké a přišlo to nečekaně. Rozhodli jsme se to před holkami utajit a bydleli jsme spolu ještě jeden rok, než přišel rozvod a než jsme pro mě našli jiné bydlení. Nechtěli jsme holky znejistit, proto jsme jim nic neřekli, že se budeme stěhovat od sebe.

Tou dobou jsem taky přišla o mámu, takže to bylo fakt náročné, ale podařilo se mi do toho děti nezatáhnout, takže jsem neměla pocit, že by je ta situace ovlivnila. Tenkrát by se mi hodila pomoc od úřadů, tou dobou ještě nefungovala nabídka postadopční péče. Trochu se mi věnovala sociální pracovnice ze státní správy.

Kdy se vše ustálilo a byli jste jedna rodina?

Mám pocit, že jsme se staly jedna rodina až my tři, když jsme se odstěhovaly od bývalého manžela a měly svůj vlastní nový domov. Když jsme se odstěhovaly, byly jsme si blíž. Ze začátku se holky se svým adoptivním otcem vídaly každý druhý víkend, kdy se taky viděly se svými bratry.

Jak ve vašem sžívání figurovala role jazyka?

Jazyk způsobil, že jsme si víc rozuměly, naučily se jazyk rychle a tím pádem jsme si byly blíž. Holky rychle zapoměly česky a nezajímalo je, když jsem jim později chtěla pustit film v češtině. Nejdřív se naučily francouzsky a pak ve školce dánsky. Dneska jsou bilingvní.

Vybavíte si klíčové momenty ve vývoji vašeho vztahu? Co vám dělalo na začátku radost?

Od začátku jsem byla šťastná, protože jsem viděla, že to jsou fajn holky, milé, spokojené, usměvavé a bezva děti.

Co vám dělalo na počátku starost?

Hlavně jazyk.

Co pro vás bylo překvapivé?

Překvapilo mě, jak rychle se holky naučily francouzsky i dánsky.

Co jste musela obětovat?

Obětovala jsem svůj volný čas, byla jsem s holkama pořád doma. V Dánsku jsem neměla zázemí, neměla jsem nikoho, kdo by mě podpořil a pomohl mi a kvůli tomu jsem vedle života s holkami neměla žádný dospělý život.

Měnil se nějak váš partnerský vztah?

Rozvedli jsme se a odstěhovali se od sebe rok a půl poté, co holky přijely do Dánska.

Jakou roli ve zvykání na sebe hrály další děti v rodině?

Holky jsou sestry (*nemají stejného otce*). Vzájemný vztah měly od začátku, bydlely spolu v domově. Adopce jejich vztah posílila. Holky mají dobrý vztah k teď už dospělým synům mého bývalého manžela. Kluci se o holky starají a vídají se, možná ne tak často, ale cítí k sobě pouto. Holky se nevídají se svým adoptivním otcem, nechce je vidět, takže se vídáme jenom s bratry bez něho.

Pohled z dnešní perspektivy...

Na co je dobré se připravit?

To se dá těžko říct. Příprava na adopci je dobrá, ale člověk se reálně nemůže připravit na všechno.

Šli byste do toho znovu?

JASNĚ! Udělala bych to celé znovu, i když to bylo těžké.

Když se na to podíváte s odstupem, co bylo kritické/náročné a jak jste to zvládli?

Nejtěžší pro mě bylo zůstat sama se 2 adoptivními dětmi. S tím jsem teda nepočítala. Žádali jsme si rovnou o sourozence – předpokládali jsme, že můj bývalý muž a já budeme spolu s dětmi jako jedna rodina. Bylo těžké a náročné, že holky byly adoptované starší, že jsme je nedostali úplně maličké. Holky mají traumata z prvních let, která poškodila je i jejich vývoj.

Co vnímáte jako rizikové?

Je riskantní si vzít starší děti. Bylo obtížné zvládnout pocity holek a těžké jim pomoci.

Co byste potřebovali jinak?

Kdyby něco mělo být jinak, tak bych se kvůli rozvodu rozhodla jen pro jedno dítě. Se dvěma dětmi jsem se cítila nedostatečně. Děti měly různé potřeby a bylo těžké se jim věnovat individuálně podle jejich potřeby, když jsem na ně byla sama.

Co by vás zajímalo, kdybyste chtěli adoptovat dítě znovu?

Hodilo by se mi víc poradenství o adopci, hlavně po adopci jsem cítila, že jsem na to sama. Párkrát jsem si promluvila se sociální pracovnící ze státní správy a sama si platila psychologa, který by mi pomohl.

Měli byste nějaké doporučení pro někoho ve vaší situaci před osvojením?

Je důležité mít zázemí, které by vás podpořilo, když jste doma s dítětem. Je důležité, aby vám někdo pomohl s běžným provozem. Kvůli dítěti je důležité, aby člověk jako adoptivní matka nebyl totálně vyčerpán. Je důležité někde nabrat energii na dítě.

Jak hovoříte se svým dítětem o tom, že je adoptované z České republiky?

Máte nějaké materiály, které ilustrují, že je dítě adoptované?

Mám fotky z pobytu v České republice z domova, máme taky fotky mladšího brášky. Pak máme plyšáky, co holky měly v domově a botičky. A pak máme samozřejmě papíry z řízení o adopci.

Zjišťovali jste si nějaké informace o kultuře a historii České republiky? Dodržujete nějaké zvyky nebo svátky České republiky?

Vždycky jsme byli otevření v tom, že holky jsou z České republiky, ale až do teď je to moc nezajímalo. Nebyly jsme tam na dovolené. Holky jsou teď ve věku, kdy se začínají zajímat o svou historii. O cestě zpátky do Čech jsme mluvily ještě s jednou rodinou, která adoptovala stejně starého kluka ze stejného dětského domova. S tou rodinou jsme si blízcí. Zatím teda není nic konkrétního. Chci si být jistá, že holky jsou na tu cestu citově připravené.

Jaký má dítě kontakt se svými biologickými kořeny?

Nemáme žádný kontakt ani žádné adresy. Myslíme si, že mají dvě starší sestry, staršího bratra a všichni jsou buď v pěstounské péči, nebo vnitrostátně osvojení. A pak je tu mladší bratr, který byl v dětském domově, když jsme si přijeli pro holky. Možná je těch sourozenců víc, matka holek byla docela mladá, když je měla. Netušíme, jak se matka má. Známe její jméno a věk. O otcích nevíme nic.

Jaký by vaše dítě chtělo mít kontakt se svými biologickými kořeny?

Jo, holky se začínají zajímat o své kořeny. Jedna by se ráda setkala s biologickou matkou a ráda by měla její fotku. Taky by se ráda viděla se svými sourozenci. Druhá ještě na setkání s biologickou matkou není připravená, kdyby to šlo, ráda by viděla matku z dálky. Ráda by se setkala se sourozenci.

Jaký význam pro vás mělo anebo má rozdílné etnikum vašeho dítěte?

Co bylo překvapivé, že holky můžou fungovat úplně jinak než já. Někdy je to opravdu nápadné, že nejsme příbuzní, a že se mi nepodobají.

Švédsko

Marie (12 let)

Jan (13 let)

Filip (16 let)

Karel (12 let)

Aneta (16 let)

Se Švédskem spolupracuje Úřad od roku 2002. Do Švédska odešlo z České republiky do osvojení k 31. lednu 2020 celkem 119 dětí. Spolupráce probíhá prostřednictvím akreditované pověřené organizace „Barnen Framför Allt“ (dál jen „BFA“), která jako jediná zprostředkovává osvojení z České republiky. Rozhovory byly vedeny volnější formou, tazatelé dotazy volili podle sdělení dětí a rodičů.

Rozhovor s Marií (12 let)

Maria a její mladší biologický bratr Erik (nyní 9 let) odešli do nové rodiny současně v roce 2014. V té době jim bylo 7 a 4 roky.

Kdysi dávno ses narodila a žila v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Ano, to je v pořádku.

Pamatuješ si nebo máš informace o svých biologických rodičích – o těch, kterým ses narodila?

Ne, já si myslím, že mám obrázek maminky. Ale nevím to jistě. (*matka dodává „obrázek v hlavě“*)

Nemáš její fotografii?

Ne.

Když tě adoptovali, bylo ti 7 let?

Ano.

Máš bratra, jste biologičtí sourozenci?

Ano.

Kolik je mu let?

Je mu 9 let.

Pamatuješ si něco ze svého pobytu v České republice? Kdy jsi tam žila?

Co tím myslíš?

Jestli si pamatuješ na něco z doby, kdy jsi bydlela v České republice? Před tím, než jsi přišla k rodičům.

Myslíš před tím, než jsem žila v dětském domově, nebo po celou dobu?

Vlastně po celou dobu. Kolik ti bylo, když jsi přišla do dětského domova?

3 roky.

Pamatuješ si na dětský domov?

Ano, pamatuji si na houpačky, na terasu a vrata a na ložnici.

Aha, na ložnici. Co si pamatuješ z ložnice?

Že tam na zdi byli takoví dědci.

Dědci? Jací dědci?

No takové berušky.

Pamatuješ si na něco z doby, než jsi přišla do dětského domova?

Ne.

Ve kterém dětském domově jsi žila?

Nevím. (*matka dodala jméno zařízení*)

Matka: Krásný dětský domov, máme spousty fotografií, které si prohlížíme. Krásné záhony růží, bazén a všechno bylo pěkné a čisté a krásné.

Takže na něco z pobytu si pamatuješ. Pamatuješ si na nějaké osoby?

Ano, pamatuji se na dva, tři, čtyři. Čtyři.

Čtyři osoby, které to byly?

Jedna kamarádka a její malý bratříček se kterým si hrál bratr... blbeček...

Byl to blbeček?

Ano, a pak si pamatuji na ještě jednu dvě osoby, jednu učitelku.

Pamatuješ se na první setkání s maminkou a tatínkem?

Ano, možná na to první, no, ale... pamatuji si, kdy jsem je uviděla poprvé, ale...

Otec: Viděla jsi nás, než jsme vstoupili dovnitř, ještě než jsme se seznámili, byli jsme venku a hráli jsme si.

Když jsi je uviděla poprvé, věděla jsi, že to bude tvoje maminka a tatínek?

Věděla jsem, že je to moje návštěva, ale úplně všechno jsem nechápala.

Jako například co to znamená být adoptovaná. Pamatuješ si, co jsi cítila, když jsi je uviděla poprvé?

Ne, jen jsem je viděla.

Věděla jsi předem, že budeš mít návštěvu?

Ano.

Pamatuješ si, co ti řekli?

Pamatuji si, že mi řekli, že za mnou přijde někdo na návštěvu.

Takhle tebe a bratra na to tedy připravili?

Ano.

Jaké to bylo, když jste s rodiči bydleli v České republice? Pamatuješ si na něco z té doby?

Pamatuji si na jeden pokoj, na hernu.

Byla to herna v dětském domově, nebo někde jinde?

V dětském domově, aspoň si to myslím, byli jsme tam vzadu.

Ještě na něco si pamatuješ?

Pamatuji si, že jsem hrála na kytaru.

Matka: První týden jsme chodili na návštěvy do dětského domova dopoledne a pak i odpoledne, později jsme se všichni přestěhovali do pronajatého ubytování.

Dobře a bylo to ve stejném místě, kde leží dětský domov, nebo to bylo v Brně?

Matka: Bylo to v sousední vesnici, autem asi čtvrt hodiny jízdy.

Myslím, že jste tam bydleli několik týdnů?

Matka: Ano, my jsme tam bydleli celkem 4 týdny, po týdnu k nám přišly děti, které tam s námi byly 3 týdny.

Pamatuješ si na ten dům?

Pamatuji si, že na okně byla Hello Kitty.

Otec: Byl to nějaký internát, kde jsme si pronajali pokoj. Bylo tam hodně mládeže, s nimi jsme měli společnou kuchyň.

Vrátili jste se tam nebo do dětského domova někdy později?

Ne.

A když jste už byli v novém domově...

Ok, pak jste odjeli domů do Švédska, jaké to bylo přijet do nového domova?

Moc jsem o tom nepřemýšlela, prostě jsem se tam nějak ocitla.

Bylo něco, čeho ses obávala? Nebo něco na co ses těšila? Pamatuješ si na něco?

Ne.

V té době, kdy jste jeli do Švédska, jsi už trochu znala maminku a tatínka, ale zas ne tak moc?

Ne.

Přemýšlela jsi nad tím, jaké to tam bude?

Ne. (*smích*)

Ne, byla jsi statečné děvče, byl s tebou samozřejmě i tvůj bratříček?

Ano.

Pamatuješ si, jak jste přijeli do bytu ve Švédsku?

Pamatuji se na pokoje, na obývací pokoj, pokoj maminky a tatínka, kuchyni a schodiště.

Jak sis na všechno nové zvykla, například na řeč? Pamatuješ si na to?

Ne, vlastně vůbec ne.

Jak ses naučila švédsky?

Nevím.

Prostě to přišlo samo...?

Ano.

Bylo ti 7 let, když jsi přišla do Švédska a mluvila jsi česky. Pamatuješ si něco z češtiny, nebo jsi všechno zapoměla?

Nějaká slova si pamatuji jako „Popejka“ (*král?*)¹⁹, „pradelna“ (*prádelna*).

Pamatuješ si, co se ti ve Švédsku nejvíce líbilo, co jsi třeba neměla v České republice?

Ne, to si nevzpomínám.

Vzpomeneš si, co třeba pro tebe bylo ve Švédsku těžké?

Obtížné...?

Matka: Mohu to doplnit? Může se něco dodat, nebo smí mluvit pouze Maria?

Ale jistě, řekni to.

Matka: Vzpomínám si, že se ti brzo začalo stýskat po kamarádech, protože jsme spoustu času trávili společně, všichni chodili do školy a ty jsi byla už tak velká, že ti chyběli kamarádi, to jsi říkala. Po čase jsi kvůli tomu byla smutná.

Kdy jsi nastoupila do školy, bylo to hned, nebo jsi musela chvíli čekat?

Pamatuji si, že jsem nastoupila do školy, ale až po nějaké době nebo tak nějak.

¹⁹ České slovo „Popelka“ si Marie zapamatovala jako „Popejka“ a domnívá se, že se jedná o pohádkového krále.

Matka: Chtěli jsme zůstat společně doma od října do jarních prázdnin, pak jsi nastoupila do předškolní třídy. Tam jsi najednou měla spoustu kamarádů po celé dny. Na začátku to ale bylo náročné a těžce se to vyvažovalo - na jedné straně jsme se snažili na sebe napojit jako rodina, ale protože jsi byla už tak velká, tak jsme měli i pár aktivit, kde bylo hodně dětí, ale nebyli to žádní kamarádi.

Kdo jsou tví nejlepší přátelé, jak to funguje s kamarády?

Myslím, že dobře.

Kdo byl tvým prvním kamarádem ve Švédsku?

Byla to kamarádka, která se jmenuje Lisa, a která se mnou chodila do předškolní třídy.

Kamarádíš se s ní dodnes?

Ano.

První kamarád je pokaždé hodně důležitý... co společně podnikáte?

To už je dávno. Jenom jsme společně něco dělaly...

Jako například?

Běhaly dokola a křičely.

Matka: Ona bydlí jinde, už je to dávno, co jsme se setkaly naposled.

Vím, že Erik je tvůj bratr, bydleli jste v dětském domově na stejném oddělení, znali jste se a věděli jste o sobě, že jste sourozenci?

Ano.

Jaký je bratříček?

Protivný.

Co dělá?

Dohaduje se.

A když se na to podíváš dnes...

Jak vidíš adopci z dnešního pohledu, je třeba něco, co bys změnila? Pokud ano, co by to bylo?

Na nic jsem nepřišla.

Dobře, já spolupracuji s lidmi v České republice, kteří se starají o adopce a tak se ptám, zda máš nějakou radu pro děvčata nebo chlapce, kteří se právě seznamují s novými rodiči a pojedou do svého nového domova ve Švédsku. Co bys jim poradila?

Aby... aaaa, oj, to je obtížné, všechno se to událo tak rychle, takže jsem to nestíhala.

Jako že cesta uběhla rychle, nebo co šlo rychle?

Všechno... nic mne nenapadá...

Aha, to je v pořádku, pokud by sis na něco vzpomněla později a chtěla bys to říct, řekni to mamince nebo tatínkovi a oni mi pošlou e-mail.

Ano.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvilku povídat?

Mluvili s tebou rodiče často o tom, že pocházíš z České republiky?

Ano.

Při jakých příležitostech spolu mluvíte o České republice?

Příležitostech, no, když se vyptávám...

Jen tak tě nějaká otázka napadne, nebo to bývá tak, že občas o České republice přemýšlíš?

Ano, je to tak, že o Čechách občas přemýšlím.

Na co při tom myslíš?

No třeba proč jsem byla v dětském domově a proč jsem to neměla stejné, jako tady ve Švédsku s mými rodiči, ale v Čechách.

Víš něco o tom, co se stalo?

Ano, ale úplně to nechápu...

Cítíš, že se na to můžeš zeptat, když se ti něco najednou honí hlavou?

Ano.

To je výborné! Zajímá tě Česká republika jako země?

Ne.

Občas, když jde o nějaké sportovní utkání nebo hudební festival?

Tehdy ano...

Nebo když se utká Česká republika se Švédskem v hokeji... komu fandíš?

Čechům.

Matka: Když vidíme českou vlajku, např. ve městě, máme z toho radost.

Máte doma něco, co vám připomíná Českou republiku?

Myslím na knížku se slovy.

Knihu?

Slovník s obrázky, který máme a často si ho prohlížíme.

Oslavujete nějaký český státní svátek?

Matka: Ne, to jsme nedělali.

Otec: Oslavujeme ten den, kdy jste k nám přišli.

Aha a jaké je to datum?

Maria uvedla přesné datum.

Je to ten den, kdy jste přišli domů do Švédska. A jak to oslavujete?

Baví mě to, když na to myslím, vím, že je to pro mě cool, že jsem tu tak dlouho.

Otec: Uděláme si slavnostní večeři, prohlížíme si fotografie a povídáme si, vzpomínáme na to, jak jsme se setkali.

To je pěkné. A tak to děláte každý rok ve stejný den?

Ano.

Otec: Letos to bude zvláště pěkné, protože je to přesně 5 let. Tentokrát to bude velká oslava.

Úžasné, je to pětileté výročí! Hraje pro tebe nějakou roli to, že nejsi rodičům podobná?

Jenom trošku.

Když říkáš trošku, tak jakou roli to pro tebe hraje?

No tak, je to moc dobré, když jsou si lidi aspoň trošku podobní, aspoň já si to myslím.

Myslím na tvé přátele, jestli se tě ptají, zda jsi adoptovaná, a jestli o tom ví? Vyptávají se tě?

No už ani ne. Občas se ptají, proč chodím do pětky a přitom jsem starší než oni a tak podobně.

Co jim na to odpovídáš?

No říkám, že jsem nastoupila jako předškolák, když mi bylo sedm. To jim říkám.

Matka: A to je pravda.

Pokud by se tě někdo vyptával na takové věci, co by sis o tom myslela? Bylo by to v pořádku, nebo by tě to obtěžovalo?

Bylo by to pro mě nepříjemné.

Jak bys takovému člověku odpověděla?

Řekla bych, zeptala bych se: „Co jako?“

Ale ty jsi řekla, že by to bylo OK?

Ano.

Mluvíš někdy se svými rodiči o svých biologických rodičích? Říkalas, že o tom občas přemýšlíš...

Ano.

Máš nějaké fotky, mapy, knihy nebo něco jiného, co je o tvém životním příběhu?

Ano, mám fotoalbum.

Máš ještě něco jiného?

Medvídko.

Matka: A Popelku.

Líbí se ti ve škole?

Je to tam dobré.

Co tě nejvíc baví?

Švédština a přírodopis.

Co tě nebaví?

Občanská nauka.

Co děláš ráda ve volném čase?

Jsem ráda s kamarády a hraji Minecraft a ráda píšu, to mě baví.

Podívala by ses ráda někdy do České republiky?

Ano.

Co bys tam dělala?

Prohlédla bych si všechny místnosti a dům s Hello Kitty a ten pokoj, kde jsme bydleli.

Jela bys zpět do dětského domova?

Ano a na pláž, na kterou jsme chodili.

To asi jednou uděláte...

Otec: Určitě, jenom až budou trochu starší, aby zvládli tu okružní cestu.

Rozhovor s rodiči

Rozhovor byl veden s oběma rodiči.

Jako žadatelé...

Jaká jste měli očekávání, když jste si požádali o mezinárodní adopci?

Matka: Hned od počátku? Ještě, než přišly na řadu Čechy?

Můžete vyprávět to, co sami chcete...

Matka: Byli jsme připraveni na to, že to bude trvat hodně dlouho. Pak bylo obtížné mít nějaká očekávání, věděli jsme hrozně málo o tom, jak to bude vypadat, až tam budeme atd.

Otec: Celý proces s obcí²⁰ byl po celou dobu náročný, bylo to pak jako vítězství...

Matka: Ano, bylo to hodně divoké.

Otec: Každou vteřinu jsme cítili, že nás mohou kdykoli vyškrtnout kvůli nějakému předpisu, co si někdo jiný jinak vysvětlí.

Matka: Každá obec to má jinak. Seznámili jsme se s lidmi v naší obci, kteří také adoptovali děti, a u nich to probíhalo úplně jinak.

Otec: Dle šablony bylo v naší obci dovoleno pouze jedno dítě a český adopční úřad se nám ozval s tím, že pro nás mají 2 děti... tak jsme museli s celým procesem začít znovu od začátku. Byl to obrovský problém. Když jsme přišli na řadu u sociálního úřadu, chtěli jsme se s nimi za každou cenu setkat a vysvětlit jim naši situaci, oni vůbec nechápali, proč jsme přišli. Se sociálními pracovníky to šlo velmi pomalu a později, když to přišlo před komisi, o tom s nimi nebyla žádná řeč.

Vy jste dostali tedy souhlas napřed na 1 dítě?

Otec: Ano.

A české úřady se pak zeptaly, jestli byste nechtěli sourozence?

Matka: Ano, to jsme byli velmi šťastní, protože jsme si přáli 2 děti, ale u nás v obci měli praxi s 1 dítětem.

Otec: Byli jsme hodně staří na to, abychom tu celou šňůru opakovali později ještě jednou, proto bychom 2 děti nedostali, pokud by to bylo postupně.

Matka: Tak jsme měli štěstí.

Jak jste se rozhodli pro Českou republiku, vycházeli jste z informací, které jste o České republice získali?

Měli jste nějaká zvláštní očekávání?

Matka: Ano, vybírali jsme si, bylo toho všeho strašně moc, tak jsme prostě jednoduše udělali čtvercovou tabulku, kam jsme zařadili několik kategorií, které pro nás byly důležité, jako např. jak je to daleko, jak dlouhá je udaná čekací doba, jaká je udaná cena, kolik cest se musí vykonat, jak vypadá celý proces a jaké pocity z toho máme, co cítíme v břiše a co v srdci. Tehdy zvítězily Čechy. Byla tam uspokojivá čekací doba, leží v Evropě, proto je snadné se tam dostat autem a dá se tam snadno vracet, prostě je to dobré.

Otec: Nejdříve jsme se zajímali o Rusko, než jsme si prosondovali terén a zjistili přesně, jaké podmínky tam platí. Jednalo se o Murmanský okres a oproti tomu vypadaly Čechy jako Las Vegas, když jsme si zjistili, jaké tam jsou vztahy. To, že tam musíme zůstat měsíc, bylo v pořádku, je to země EU, která leží mezi Německem a Rakouskem a pak vzhledem k dítěti – české děti jsou zdravé, očkované a většina je i fyzicky v pořádku. Informace, které jsme dostali, byly o tom, že v zemi původu je minimální zájem o adopci dětí s jinou barvou pleti, což je strašné, ale pro nás to bylo štěstí, protože byla větší pravděpodobnost, že dostaneme zdravé děti. Naše děti nejsou nikdy nemocné.

Jsou zdravé?

Otec: Naprosto. Syn měl jednou za pět let horečku a dcera v podstatě nikdy nebyla nemocná.

Matka: No byly někdy lehce nachlazené... Ale v podstatě jsou velmi zdravé. Takže když přišlo na výběr, bylo jasné, že to budou Čechy a je to tak dobře.

²⁰ Obec - místní sociální úřad.

Ano, vzpomínám si, že v Rusku vyžadují tři cesty a liší se to podstatně ve více věcech.

Matka: Je třeba riziko, že uprostřed procesu to bude zamítnuto, člověk tam může jezdit na návštěvy za jedním dítětem a pak odjet domů sám, to je hodně nepříjemné.

Otec: Oproti tomu proces v Čechách byl naprosto průhledný. Vše šlo přesně tak, jak bylo předem určeno a byla dodržena i časová osa. Jak řekli, tak to bylo.

Matka: Ano, všechno šlo výborně, bylo to naprosto výborně ošetřeno.

Otec: Důvěřovali jsme adopčnímu úřadu, důvěřovali jsme soudcům, důvěřovali jsme celému procesu. Rozhodnutí přišlo na den přesně, jak nám bylo přislíbeno.

Jak jste se cítili, když jste se dozvěděli, že vám byly přiděleny děti?

Matka: Měli jsme ohromnou radost, bylo krásným překvapením, že jsou 2, pak došlo na ty potíže s naší obcí, kdy řekli, že to nepůjde, a že musíme začít se vším znovu od začátku a všechno bylo hrozně obtížné, protože bylo léto, doba dovolených... to byla jedna věc; druhá byla, že když jsme dostali tu zprávu, byli jsme šťastní, bylo to naprosto úžasné... fantastické, že jsou 2, a že jsou zdravé. To, že jsou zdravé, bylo naprosto úžasné, protože s tím jsme naprosto nepočítali.

Pokud jsem tomu dobře rozuměla, přišlo to jako totální překvapení, že jsou děti dvě, předem jste to nevěděli.

Otec: Ano.

Matka: Ano.

Otec: Volali mi, když jsem byl v autě na cestě z práce, někdy v květnu, pokud si vzpomínám... Myslel jsem si, že je na cestě asi zpráva o dítěti, na hlase jsem to poznal, byla to první zpráva a já byl, tak jak žena řekla, šíleně šťastný, že by to vyšlo pro 2, věděli jsme naprosto jasně, že souhlas platil pro 1 dítě a obec nám nechtěla vydat rozhodnutí. Mohli připravit vydání rozhodnutí, což by mohlo trvat krátce, ale to nechtěli udělat, čekali, až se vrátí celý výbor z dovolené. Už to tak bylo rozhodnuto a my jsme byli naprosto zdrceni, proto jsme je žádali, aby nás přijali a byli jsme ochotni jim odpovědět přímo na všechny otázky, aby to u nich neleželo ještě déle.

Jak dlouho vám trvalo, než jste mohli odjet do České republiky?

Matka: 3 a půl měsíce namísto 6 týdnů.

Otec: Jeli jsme v polovině září.

Matka: Byl to problém i pro ně v Čechách, protože dcera byla na dětský domov stará, proto to museli zařídit, aby tam mohla zůstat a počkat... pro nás to bylo fantastické, že na nás čekali. Čekali, až od nás dostanou zprávu.

Otec: Jinak by ji museli přestěhovat.

Matka: Ale chtěli, aby sourozenci mohli zůstat spolu.

Otec: Byl jsem v kontaktu s adopční kanceláří ve Švédsku s BFA a 2 právníky z adopčního úřadu, kteří se vyjádřili a tlačili na obec. Řekli jim, že je to nepřípustné, nechat děti čekat jenom proto, že nejsou schopni vydat rozhodnutí, bylo to trochu... no, slyšeli kritiku. Bylo to opravdu trochu zpackané. Hrozná otrava a my jsme nic nechápali.

Matka: Ale bylo dobře, že na nás v Čechách čekali.

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jaký byl příjezd do Brna a pohovor se zaměstnanci Úřadu?

Matka: Čechy jsou překrásné. Bylo moc fajn tam jet. Nikdy dříve jsem tam nebyla. A pak Brno, krásné město, bylo bezvadné jenom se tam procházet. Na Úřadu jsme měli výbornou schůzku, a jaké lidi jsme tam potkali... já si nevzpomínám na jejich jména, mám je někde napsaná... Ale byli velmi pozitivní. Byli profesionální a vlídní... a podávali jasné informace. Byli vřelí a přímí. Velmi jsme jim důvěřovali. Cítili jsme se úžasně.

A po pohovoru jste odjeli do dětského domova?

Otec: Ano, ten stejný den večer.

Děti jste uviděli druhý den?

Matka: Ano, asi to tak bylo? Ano, druhý den.

Otec: Přijeli jsme tam večer dva dny předem a přespali, než jsme se setkali s dětmi. Ano přesně po jednom měsíci od prvního setkání s dětmi jsme odjeli do Švédska (*uvádí také přesná data*). Bylo to za měsíc na den přesně od prvního setkání.

Jaké bylo první setkání s dětmi?

Matka: No, bylo to fantastické, krásné přijít do dětského domova, mají to tam opravdu krásné. Já, teď jsem dojatá, ani jsem nevěděla, že mě to tak dojme...

Otec: Museli jsme několikrát spolknout své předsudky a představy. Ve filmech jsme viděli děti, které skákaly za mřížemi.

Matka: Nevěděli jsme, co uvidíme, co nás čeká.

Otec: A pak jsme přišli dovnitř a viděli, že to tam vypadá jako u kohokoli doma.

Matka: Ano, jako krásná školka, s ložnicemi a krásným parkem. Maria vyprávěla, že tam mají bazén a krásnou zahradu.

Otec: Mají tam plně vybavenou tělocvičnu, zaměstnávají logopeda, prostě mají všechno. Krásné, moc krásné.

Matka: Děti mají k dispozici tým profesionálů, různých profesí, od lékaře po psychologa, zdravotní sestry, kteří jsou neustále s nimi, nevím, jak se všichni zaměstnanci nazývají, ale všichni jsou profesionální.

Otec: Sociální pracovníci...

Matka: Opravdu byli hodně důvěryhodní, všichni byli klidní a rozuměli jsme jim... měli jsme s sebou po celou dobu tlumočnici, která byla výborná. A pak jsme se setkali s dětmi, to bylo hodně zvláštní, najednou jsme v tom byli, chtěli jsme, aby se jim setkání líbilo. Měli jsme úkol, měli jsme být zábavní, aby měli radost, přinesli jsme dárky, jak nám bylo doporučeno. Míčky a bublifuk, chtěli jsme si trochu hrát a užít si to.

Otec: No bylo to trochu těžké, být spontánní, když nad vámi stojí 5 úředníků a sleduje vás. Otevřeli lítačky a řekli: „Prosím, vstupte a seznamte se s dětmi,“ co můžete dělat, oni tam stojí a sledují vás... bylo to pro mě obtížné, musel jsem improvizovat.

Matka: Oni byli také dojatí, líbilo se jim to (myslím těm úředníkům).

Byli jste před setkáním nervózní a napjatí?

Otec: No tak, já takový jsem, byl jsem trochu nejistý, co mám teď dělat, mám být zábavný na rozkaz. To jsem byl téměř ztracený, ale pokoušel jsem se to rozdýchat. Vztít to tak, jak to přijde... byl to start šokem... najednou být rodičem... bum...

Tehdy bylo Marii 7 let a bratříčkovi?

Otec: Marii bylo 6 a týden poté, co jsme přijeli do Švédska, jí bylo 7 let, bratříčkovi bylo 4,5 roků.

Matka: Ano, ale oni byli hodně čilí a spokojení a zdraví... jako děti.

Otec: Ano, měli jsme toho najednou plno.

Matka: Nestyděly se. Poslali jsme jim předem naše fotografie a fotky našeho domu a vychovatelé to dětem ukázali. Děti, jak už řekla Maria, předem věděly, že za nimi někdo přijede, byly tudíž dobře připravené, příběhly dovnitř a řekly: „Óóó, máme návštěvu.“

Otec: Nikdy žádnou návštěvu neměly, a proto to pro ně bylo hodně důležité, že někdo přijel jenom za nimi. Byly najednou ve skupině dětí králové. Naše děti nikdo po mnoho let nepřišel navštívit. Ty ostatní děti občas nějakou návštěvu dostaly.

Co si pamatujete z pobytu v dětském domově a následném pobytu v Čechách?

Matka: První týden jsme chodili do domova dopoledne a vraceli se zase odpoledne a hráli jsme si s dětmi. Bylo to hodně zvláštní. Bylo to dobře rozvrženo. Po týdnu se poradili a rozhodli, že si děti můžeme převzít... Pak jsme byli společně tři týdny. Z dnešního pohledu se zdá, že tři týdny jsou jako nic, ale tehdy tam se nám to zdálo dlouhé... Doporučili nám nějaké rutiny, které jsme úplně převzali. Pro nás to bylo dobré a pro děti ještě lepší.

Co to bylo za rutiny?

Matka: No to bylo ohledně toho jak jíst a spát.

Otec: Třeba spát po obědě.

Matka: Spávaly hodně, dvě hodiny po obědě a kolem 18. hodiny večer si šly lehnout znovu. Spaly do 7 hodin... Ano, spaly hodně, pak s tím pokračovaly i doma, dost dlouho... pro nás to bylo příjemné také... i pro ně. Pak jsme

jezdili na různá místa. Nedaleko našeho ubytování byl les, kam jsme chodili na procházky a hráli jsme si tam a také jsme jezdili k jezeru, o kterém Maria mluvila. Také jsme chodili do parku... Měli jsme pár oblíbených míst. **Otec:** Do Čech jsme přijeli autem, měli jsme moderní švédský kombík, jeli jsme trajektem z Trelleborgu do Rostocku. Den před tím, než jsme si měli děti vyzvednout, jsme přemýšleli, co budeme dělat? Náš dětský pokoj nebyl nic moc, tak jsme zajeli do Prahy do Ikea a naplnili auto věcmi, které by nám zpříjemnily pobyt, aby to vypadalo trochu jako doma. Koupili jsme věci, které bychom si pak vzali s sebou domů... A naše auto, to vypadalo na cestě domů přílišně... také jsme se stavili v Jysk a koupili povlečení, aby to měly pěkné, až k nám přijdou. Bylo to báječné, že jsme nebyli nikde zavřeni a mohli se svobodně pohybovat, byl tam supermarket, velkoobchod, kde jsme mohli nakupovat za poloviční ceny než u nás doma. Takže jsme se mohli chovat jako doma. Některé značky zboží jsme poznávali.

Matka: V Čechách měli málo ryb.

Otec: To jsme přežili. Chodili jsme do lesa a sbírali lišky. Stejně, jako to děláme doma. Chovali jsme se stejně a bavili jsme se také stejně. Nebyli jsme ve stresu, neměli jsme existenční nouzi, mohli jsme dělat běžné věci, což nás bavilo. Jako například chodit ven, jet do města, nakupovat, chodit na kávu a všechno bylo tak snadno dosažitelné. Město, kde jsme bydleli, je moc sympatické, moc krásné.

Co děti rády dělaly?

Matka: Moc se jim líbilo jezdit k tomu jezírku, být na pláži a hrabat se v písku. Hrabat a hrabat a zalévat vodou... zejména ta voda byla zábavná. Doma, kde jsme bydleli, si mohly hrát s vodou v umyvadle. Hraní si s vodou je uklidňující. A také je bavilo být v lese.

Otec: Ano, chodili jsme ven každý den dvakrát. A hodně jsme chodili, chodili jako losi. Teď už to není tak snadné je dostat ven. Nedaleko dětského domova byla stáj, kam jsme se chodili dívat na koně. Bylo to asi kilometr daleko, ale oni tam bez problému dopochodovali.

Teď jste vyprávěli, co jste věděli o dětech, že byly zdravé, kolik jim bylo let... Zjistili jste nějaké nové informace, které jste neměli, například o jejich zdravotním stavu nebo o jejich původu?

Matka: Většina věcí byla v dokumentaci a pak nám adopční úřad odvyprávěl veškerou historii.

Otec: Dostali jsme velmi obsáhlou psychologickou zprávu, posudek od sociální pracovnice o tom, co se stalo, odkud děti pochází, jaký měly domov a co musely řešit při návštěvách. Zejména o biologické matce. Otec je neznámý, není o něm nikde žádná zmínka, pouze šlo o dohady.

Matka: Ptala jsem se Marie, zda si pamatuje něco a o čem přemýšlí. V určitých obdobích se objevuje hodně otázek, takže to bereme postupně... Je to hodně smutná kapitola.

Otec: Asi 2 týdny předtím, než jsme se objevili my, za dětmi přišla jejich biologická maminka. Vysvětlili nám, že přišla z ekonomických důvodů... Dozvěděla se, že děti mají jít do mezinárodní adopce. Před tím je 2,5 roku nebyla navštívit. Možná to bylo trochu nešťastné, několik lidí z domova se tak vyjádřilo, že to nebylo zrovna vhodné, že přišla v tuto dobu. Děti to trochu rozrušilo. Ale tak už to bylo, před tím neměly několik let žádnou návštěvu. Tím si ji trochu připomněly a možná proto si dnes Maria více pamatuje, i to jak vypadá.

Máte nějaké fotky biologické matky?

Otec: Ne, vlastně máme vůbec málo fotografií, máme asi 3 fotografie z doby, kdy děti žily v dětském domově, ještě než jsme přijeli, ale žádné fotografie z doby před tím (*před dětským domovem*).

Matka: Nemáme žádné fotografie z doby před dětským domovem, ale z dětského domova máme hodně fotografií, které měly uloženy. Ukládají fotografie dětí z jejich narozeninových oslav, z Vánoc, každé dítě je má. Každé dítě má své album.

Znáte jméno biologické matky?

Matka: Ne.²¹

(Tazatelka sdělila rodičům, že český Úřad vypracoval dokument o tom, jak se dají dohledat biologické kořeny a který, až bude dokončený, bude přeložený a přístupný.)²²

²¹ Osvojitelé nyní obdrží rodný list dítěte, kde je jméno matky uvedeno.

²² V době konání rozhovoru ještě nebyla koncepce Úřadu Biologické kořeny dětí osvojených do zahraničí dokončena (dostupné na: <www.umpod.cz>).

Otec: Řekli jsme Marii, že jsme otevření, nemáme před nimi žádné tajnosti, až bude dost stará, aby se o sebe mohla postarat sama, myslím tím, až bude plnoletá, nebo jak by se to dalo říct, má svobodnou volbu si vše zjistit.

Matka: Přesně tak. A to potvrzuje to, co jsme již řekli o Čechách, vše je pečlivě zdokumentováno. Je to pro nás dobrý pocit, že můžeme zjistit tyto věci.

Otec: Zpráva, kterou jsme dostali, byla velmi obsáhlá, popisovali v ní několik návštěv u biologické matky a z nich vyhotovených zpráv. Vyplývalo z nich, že se po dlouhou dobu snažili jí pomoci, ale bezvýsledně, nakonec se rozhodli, že se nedá déle čekat. Obrátili se na soud. I soudce viděl, že to nikam nevede a vydal rozhodnutí, uvolnil děti pro mezinárodní adopci. Vše je velmi pečlivě zdokumentováno a je z toho patrné, že měli biologické rodiče pod dohledem.

Potřebovali jste nějakou pomoc během pobytu v České republice a dostali jste ji?

Matka: Ne, nepotřebovali, ale věděla jsem, že mohu kdykoli kontaktovat dětský domov a také tlumočnici. Věděli jsme, co máme dělat v případě, že budeme potřebovat s někým o něčem mluvit. A pak také po 2 týdnech přišla celá skupina k nám na ubytování, aby viděli, jak se nám vede. Setkali se s námi a s dětmi u nás, bylo to pro všechny přínosné.

Otec: Párkrát jsme kontaktovali dětský domov s pomocí tlumočnice, protože Maria měla velký štípanec od hmyzu a potřebovali jsme navštívit lékaře, aby se na to podíval. Byla oteklá v obličejí, na čele a vypadala jako... a pak jí bolely zuby. Měla hodně zkažené zuby, museli jsme vyhledat zubaře. S tím nám pomohly sociální pracovnice z dětského domova, objednaly nás k místnímu zubaři.

Ale to bylo jen ojedinělé... jinak to bylo dobrodružné, když jsme dostali povolení odcestovat domů. Zpráva přišla ve středu večer a v pátek ráno jsme měli přijet na soud na druhý konec Čech.

Matka: Nepočítali jsme s tím, když nám během středy nepřišla žádná zpráva. Mysleli jsme si, že to tím pádem nebude ten týden. Neustále jsme kontrolovali e-mail. Říkali jsme si, že to bude tedy příští týden. Zpráva přišla ve středu pozdě večer, bylo to vlastně štěstí, že to šel ještě zkontrolovat, protože jsme tam neměli dost dobré internetové připojení a tím pádem jsme neměli úplnou kontrolu své pošty. Tak jsme vyskočili a začali balit celý byt, protože děti v noci spaly.

Otec: Druhý den jsme jeli do Brna a přespali jsme tam. Byl to zvláštní pocit. Na soudu měli pasy, a když domluvili (česky), potřásla nám soudkyně rukou a podala nám pasy a řekla, nyní můžete jet do Švédska.²³

Takže jste jeli rovnou domů?

Otec: Ano, trajekt z Rostocku vyplouval ve 22 hodin, měli jsme co dělat.

Když už jste byli doma...

Tak se dostáváme k otázce, jak probíhala cesta domů, jak pro vás, tak pro děti a jaké to bylo přijet domů?

Matka: Cesta domů probíhala výborně. Děti byly velice trpělivé. Možná byly z celé situace..., ale seděly pěkně na zadních sedadlech a podřimovaly. Měli jsme s sebou svačinu, takže to šlo výborně... nikomu nebylo v autě nevolno... takže cesta probíhala výborně... a pak to bylo úžasné.

Než jsme jeli pro děti, vyfotili jsme si náš byt a prohlíželi jsme si společně fotky... ptala ses, jestli se něčeho Maria obávala, na jedné z fotografií byla ložnice s neustlanými postelemi, byly tam vlastně jenom matrace a polštáře a peřina. Já si vzpomínám, že se Maria ptala (měli jsme slovníky a pokoušeli jsme se domluvit), jestli to také povelkne... z toho měla trochu obavy. Tak jsem poprosila rodiče, aby tam zajeli, dali to do pořádku a poslali nám nové fotky. Také jsme dětem ukázali fotografie našich drahých a blízkých, babičky a dědečka, sourozenců a jejich rodin. Jak jsem později pochopila, myslela si Maria, že ti všichni budou bydlet společně s námi.

Jako jedna velká rodina.

Matka: Ano, vzpomínám si, že se ptala: „Kde ti všichni jsou?“ Ale ty ses ptala, jak jsme se cítili po návratu domů, bylo to báječné.

²³ V současnosti od soudu žadatelé obdrží rozhodnutí o svěření dítěte do péče před osvojením, od právníka Úřadu obdrží rodný list a pas dítěte.

Otec: Ano, bylo to báječné. Člověk během jízdy autem dodržuje limity... V Německu jsme si říkali, že už jsme skoro doma, zase na západě a mohli jsme jet rychle, je tam dálnice a pak loď v Rostocku, to už jsme byli skoro na švédské půdě. Říkali jsme si: „Teď, když se něco pokazilo, dostaneme se každopádně domů. Už se nemůže nic stát.“

Jaké byly ty první dny a celý počáteční čas doma?

Matka: Šlo to dobře. Pokračovali jsme s těmi rutinami. Moc nám pomohlo, že jsme je měli. Děti jedly a spaly a byly zdravé, což byl základ všeho, a když tohle fungovalo, tak to bylo naprosto úžasné.

Otec: A můžu říct, že takhle to vlastně funguje dodnes.

Matka: Ale už tolik nespí.

Otec: Ne.

Matka: A pak jsme taky dbali na doporučení, jak z našeho rodičovského kurzu, tak z Čech, drželi jsme se pohromadě jenom my 4. Neustále jsme spolu něco podnikali. Otevřeli zimní stadion, a tak jsme chodili bruslit, chodili jsme plavat, hodně jsme se zdržovali venku, v parku na hřišti...

Otec: Dlouhou dobu jsme byli na rodičovské dovolené oba společně, takže jsme opravdu dělali všechno dohromady.

Jak dlouho jste byli společně na rodičovské dovolené?

Matka: Ty jsi nastoupil do práce v lednu.

Otec: Tři měsíce jsme byli doma všichni společně, pak jsem nastoupil do práce, žena byla doma a pak jsme se vyměnili – po půl roce.

Matka: Takže syn byl s námi doma téměř rok a půl. Mělo to své kladné i záporné stránky, když už byly děti dost staré a chtěly být s kamarády. Ano, ale my jsme se tak každopádně rozhodli.

Otec: Maria nastoupila do předškolní třídy, protože již stihla zahájit školní docházku v Čechách, chodila tam asi 2 týdny do první třídy. Chodili z dětského domova do školy, takže jsme měli dva důvody k odkladu 1) potřebovali jsme se na sebe navázat a 2) ona se potřebovala naučit řeč, aby mohla ve školce a škole fungovat, proto šla o rok později... může si o tom každý myslet, co chce, ale primární bylo, že musíme fungovat jako rodina. Na tom není nic neobvyklého. Má kamarády, kteří také nastoupili do školy později.

Jak dlouho vám to trvalo, než jste byli usazeni jako rodina, než jste cítili, že teď už jste opravdová rodina?

Matka: Myslím, že v nějaké rovině to bylo hodně rychlé, protože jsme byli my 4 neustále spolu, ale i pak to tak pokračovalo a je to tak vlastně pořád. Myslím, že se člověk musí v rodinném projektu angažovat, nebo jak by se to dalo nazvat. A i v současné době je to třeba jeden víkend, kdy jsme jenom spolu, třeba ani neděláme nic moc, jenom společně odpočíváme. Je důležité do toho investovat...

Je to tedy nekončící proces.

Otec: Ano, tak to vidím, děti byly dost staré a navázání se na sebe není stejné jako u ostatních biologických dětí, je to daleko křehčí, než u biologického vztahu. Musíme se o to snažit. Zpočátku může docházet k nebezpečným situacím, mohou se snažit navázat na kohokoli, když jsme třeba byli v parku, tak se snažily vzbudit pozornost kohokoli, museli jsme se mít neustále na pozoru. Občas bylo hodně obtížné dělat všechny nutné věci, občas jsme zapomínali, že se musíme vyjadřovat naprosto přesně o věcech, které znají už úplně malinké děti. Sledují a pamatují si, jak se chovají rodiče. Vrství zkušenosti, jako cibule slupky, nebo jak by se to dalo říct. Jako to, kdo je nejbližší a kdo je další, myslím příbuzní, rodiče, prarodiče, další vrstva bratrance a sestřenice a další kamarádi atd., člověk se pohybuje v těchto vrstvách sem a tam.

Matka: Ano, v naší rodině jsou bratrance a sestřenice bližší než sousedi, ale sousedy vidíme každý den a bratrance a sestřenice vidáme jednou za 3 měsíce... je to dost divná logika.

Otec: Museli jsme vysvětlovat, jak blízko můžeme pustit cizího člověka, to jsme museli opravdu velmi jasně popsat, jinak...

Matka: Teta na plaveckém stadionu, která se usmívá, není naše... Je jenom milá.

Jak dlouho trvalo, než se děti naučily švédsky?

Matka: Maria se to naučila hodně rychle myslím, člověk to tak nesleduje, protože spolu komunikujeme od začátku, já sama se ráda učím řeči, a tak jsem znala pár frází a uměla jsem používat česká slova... Pak, když Maria nastoupila jako předškolák, řekli nám učitelé, že obdivují, jak rychle se jí vyvíjí řeč.

Otec: Ano, již po 4–5 měsících.

Matka: Jak jsem pochopila, už když k nám přišla, mluvila výborně česky, byla šikovná, uměla dobře formulovat věty a vyjadřovat se. Myslím, že se prostě jen naučila další nová slova, že to pro ni nebyla žádná hodně dramatická změna, prostě se jen snažila zlepšovat ve vyjadřování.

To, že se domluvila, je jedna věc, ale jak jste znalost řeči prohlubovali?

Matka: Nemáme s čím srovnávat, ale myslíme si, že s tím pracujeme doposud... Učí se stále nová slova... možná je to zejména syn, kdo má potíže s časovým aspektem... Možná proto, že je to tak matoucí se slovy jako „dříve“ a „později“... Takže jasně, trvalo to delší čas a vlastně s tím pracujeme dodnes.

Vzpomínáte si na nějaký zvlášť důležitý okamžik ve vztahu s dětmi, který jste zažili během minulých let?

Matka: Ano, samozřejmě. Je jich mnoho... Některé byly opravdu zvláštější, takové milníky, jako to, že se naučily bruslit, protože my jsme nebyli u jejich prvních krůčků a u toho, když se poprvé postavily na nohy. ...takže to, že se naučily bruslit... bylo úžasné, že se naučily plavat... velký krok ve vývoji... Také to byla první švédská slova. To cítím zejména já... a pak když se nám poprvé přiblížily... když např. syn seděl u mne na klíně a byl hodně mazlivý.

Otec: Maria byla mazlivá už v dětském domově. Nechala se brát do náručí.

Takže ona vyhledávala blízký fyzický kontakt od počátku?

Otec: Ano a také byla oproti bratříčkovi více unavená. Dokázala vypnout a viset, jako malá opička.

Vzpomínáte si něco, čeho jste se zpočátku obávali?

Matka: Ano, samozřejmě. Bylo to hodně intenzivní a zaměřené jedním směrem. Bylo to třeba: „Je tohle XXXX (myslen nějaký projev dítě) v pořádku?“, neměli jsme možnost se soustředit na obavy z moc věcí, prostě jsme byli teď a tady.

Otec: Ano a pak jsme museli zajistit spoustu věcí, povolení k pobytu, vývojové zprávy, které se musely zasílat ihned od počátku, a pak taky měla Maria hned po příchodu nějaké tělesné potíže... Šlo o dvě věci, za prvé o oči... dostávala silné oční kapky a léky už v Čechách, a to jsme museli nechat vyšetřit po příjezdu domů. Šli jsme k očnímu lékaři, který jí okamžitě odebral veškeré léky a řekl: „No, uvidíme, co se stane, když změníla prostředí. Vraťte se, kdyby se něco dělo.“ A ono se nedělo nic.

Matka: Ale to si mysleli i v Čechách, že by se jí mohlo dařit lépe na tom skandinávském vzduchu.

Otec: Také jí v Čechách dali brýle, tak jsme šli k očnímu lékaři, kde zkontrolovali oči. Řekli, že jsou naprosto zbytečné a taky jí je nakonec vzali. Až teď před půl rokem dostala brýle na čtení, které potřebuje, když dlouho čte. Ale jinak nemá žádné potíže. Pak to byl stav chrupu, který byl hrozný...

Matka: Ano, to nás opravdu dost zaměstnávalo.

Otec: Když přišla do péče dětského domova, měla 3,5 roku, do té doby nedostávala žádné pořádné jídlo... Když jí u biologické matky něco dali, byla to polévka, takže jí zuby nedržely pevně v puse, naštěstí to byly teprve mléčné zuby. Byly zkažené, myslím, že jí vytrhali 10–12 zubů...

Matka: Ano, to bylo hrozné.

Otec: Ale... teď jsem dojatý... Přijeli jsme domů a šli jsme k zubnímu lékaři, Maria neměla ještě rodné číslo, ani nic jiného a oni řekli jenom: „Vykašlete se na to,“ přijali ji, podali jí léky, aby si nepamatovala, že tam byla, vzali jsme ji dovnitř a ona to zvládla. Pak jsme jí zařídili prozatímní rodné číslo.

Matka: Bylo nutné udělat dvě operace... bylo to náročné...

Otec: Také, když k nám přišly, měly velký nedostatek vitamínu D. Na to jsme měli podezření již dříve, a proto jsme jim ho začali podávat včas. Dostávaly hodně moučných jídel a nepobývaly tolik venku... Dnes se hodně opalují i díky jejich barvě kůže... jsou moc krásní. Když jsme byli na dovolené v jižním Španělsku, bylo to tam pro ně naprosto perfektní. Hned slunce vstřebaly a měly hladoučkou kůži.

Matka: Nikdy jsme nepotřebovali krémy se slunečním faktorem, pouze nosí košile...

Museli jste za ta léta něco obětovat?

Matka: Ano, bylo hodně věcí.

Otec: Ale s tím jsme počítali... už nikdy to nemůže být stejné jako dříve.

Matka: Je hodně důležitých věcí, ke kterým se člověk musí zase po letech vrátit, cvičení, vztahy s přáteli... Vlastně je to teprve asi rok, kdy jsme se zase vrátili ke společenskému životu a děti bereme s sebou, protože se stýkáme s rodinami... zpočátku jsme se soustředili pouze na nás jako na rodinu, pak to tak nějak zůstalo několik dalších let... Také jsme byli hodně pečliví s dodržováním všech rutin, aby to fungovalo nám čtyřem.

Když jsme se stýkali s jinými rodinami, bylo to hodně rozhozené, protože oni měli úplně jiné rutiny ve všem, od jídla počínaje až po spánek v pozdních večerních hodinách. My jsme to chtěli dělat po svém.

Otec: Vždyť se dětem díky tomu dařilo dobře a hodně spaly... také jsme do té doby, než k nám přišly děti, žili v bytě, měli jsme dvojí příjem, dobrou práci a mohli jsme si dělat, co jsme chtěli, hodně jsme cestovali... Takže je jasné, že u nás došlo k velké změně.

Matka: Ale to byla změna, se kterou jsme mohli počítat a věděli jsme o ní... nemohli jsme počítat, že by to bylo jinak. A nebyla to žádná negativní věc.

Otec: Nikdo nemůže mít jednoduše všechno... a my jsme to měli...

Matka: Prostě jsme to takhle chtěli, ale po čase jsme zjistili, že je pro nás pohyb a cvičení taky důležité a i ty společenské kontakty...

Ovlivnilo to nějak i váš partnerský vztah?

Matka: Ano, velmi zřídka děláme něco jen my 2 společně.

Otec: No to je pravda.

Matka: Byli jsme společně pryč pouze párkrát a nebylo to nadlouho.

Otec: A také je partnerský vztah o dost náročnější a jiný, než během těch dřívějších let, kdy všechno vedlo k rozhodnutí o přijetí adopce... To samozřejmě ovlivní partnerský vztah.

Takže získat děti bylo zlepšení, měli jsme starost o existenci jiných lidí, ne jenom o nás, protože se dá snadno utopit sám v sobě... takže jsme museli změnit pohled na věc... osobně si myslím, že není nutné se v sobě hrabat příliš hluboko, teď je na řadě pomáhat někomu jinému a starat se o něj, když pak stejně není na výběr... člověk si nemůže vybrat, jestli chce pro děti to nejlepší, nebo ne... prostě musí a dělá to... Nejdříve vyřeší to, co potřebují oni a pak to, co zbyde na něj... je tedy zřejmé, že to je velká změna, ale převážně pozitivní... a protože jsme byli dost staří, když jsme dostali děti, mně bylo 45 let... stihli jsme toho předtím hodně. Člověk se stihl dosti věcí nasytit.

Matka: To co nás těší, co děláme rádi, to děláme stejně společně s dětmi... Jezdit spolu na chatu... pobývat venku... to všechno můžeme dělat společně...

Otec: Takže jsme vlastně o nic moc nepřišli.

Pohled z dnešní perspektivy...

Jak vypadal předávací proces? Bylo tam něco překvapivého nebo něco znepokojivého? Myslím, že už jste se o tom částečně zmínili, o tom, jak jste byli obklopeni všemi těmi úředníky...

Matka: Ale zároveň to není nic, o čem by se mohlo diskutovat, protože to tak prostě muselo být, museli vidět, jak to jde.

Otec: Ano, bylo to trapné pouze 10 vteřin. Pak to přešlo, zpočátku jsem měl motýly v břiše, bál jsem se, jak to půjde. Pak jsem pochopil, že to funguje.

Matka: Ano, bylo to pozitivní a výborně připraveno.

Na co by bylo dobré být připraven u samotného předání?

Matka: Já jsem přesvědčená, že jsme byli výborně informováni od počátku až do konce, jak písemnou dokumentací a pak na Úřadu v Brně, kde doplnili to stejné. Pak jsme přijeli do dětského domova a setkali se nejdříve se všemi odborníky, tam nám řekli spoustu věcí, jak vypadá všední den, co děti rády dělají, jak reagují na různé situace a popisovali jejich osobnosti. Takže jsme toho o dětech dost věděli, a měli jsme nějakou představu.

Otec: Pokud by to mělo takhle fungovat i nadále, pak není na co upozornit. Jediné, co bych budoucím adoptivním rodičům mohl doporučit je... když člověk pochází z takové liberální západní země, odkud jsme my, měli bychom zapomenout na to, jak se u nás jedná s úřady a jaký z toho máme dojem my. Když se přijede do Čech, je to takové staromódní, formální, je dobré na to upozornit, že je třeba to respektovat, např. tak, že se člověk oblékne do obleku, oholí se, než jde k soudu, měl by být čistý a chovat se formálně, což, jak jsem pochopil, je důležité... Vzpomínám si, že když jsem četl psychologickou zprávu, dávali tam důraz na to, že ten a ten vypadal neupraveně, nebyl učesaný apod., což jsou věci, na které švédské úřady úplně kašlou. Tam je důležité, jak se člověk chová, vzájemně se nazývají pane XY, i když se jedná o lidi, kteří se nacházejí na dně společnosti... Prostě daleko víc formální, takže je nutné zapomenout na švédský trampský styl, když se máte setkat s českým úřadem.

Bylo v celém procesu něco, co se vám zdálo riskantní?

Matka: Ne, to si nemyslím... řekli nám, jak to bude s časovou osou, když to s dětmi dobře půjde, mohou se k nám po týdně přestěhovat, pak nás všichni přijedou po dalším týdnu navštívit a po několika týdnech se máme rozhodnout a to nejen my, ale i děti by měly říct, co by rády a jak to cítí, z toho jsme byli trochu nervózní. Doufali jsme, že to půjde hladce. Nemohli jsme se uklidnit, dokud jsme nedostali na rozhodnutí razítko. Ale stejně to nešlo udělat jinak. Bylo to profesionální.

Máte nějaké rady pro ty, kteří jsou ve stejné situaci a čekají na adopci?

Otec: Určitě jedte autem. Mít tam auto... to pro nás znamenalo hodně. Pracoval jsem spoustu let jako obchodní cestující, člověk v autě skoro žil, je to pro mne známé... Také je to určitá volnost, člověk se může volně pohybovat, což je bezvadné, nemusí se na nikoho spoléhat. Opravdu to mohu vřele doporučit.

Matka: A pak taky to... My jsme velmi pozorně naslouchali všem radám a doporučením a řídili jsme se jimi, protože nám radili odborníci a v dětském domově děti znali nejlépe, protože tam s nimi žili. To jsem považovala za výborné. Pak se nemuselo přemýšlet o základních věcech, protože ty už jsme vlastně měli připravené.

Jak hovoříte se svým dítětem o tom, že je adoptované z České republiky?

Jak mluvíte se svými dětmi o tom, že jsou adoptované z České republiky?

Matka: Řídili jsme se informací, kterou jste nám poskytli, že máme věci fotit, aby zůstaly ve vzpomínkách a to bylo tak trochu divné, nevěděli jsme, co by to mělo být. Přemýšlím, co konkrétního máme, máme knihu, kterou jsme dostali v dětském domově, je to turistický průvodce se spoustou obrázků, kde je text v angličtině i v češtině, takže tu si prohlížíme... kdykoli se objeví něco o Čechách, hned si o tom vyprávíme: „Hele teď je něco o Čechách v televizi, nějaký sportovní přenos nebo hudba.“ Učitel našeho chlapečka má psa, je to české plemeno, nebo koně, ti bílí koně u Stockholmského zámku pochází z českého chovu. Hovoříme o tom pozitivně.

Otec: Nijak na děti netlačíme, ale také se od toho neodvracíme. Maria a já se spolu občas díváme do google map a prohlížíme si ulice kolem dětského domova. Je to všechno naprosto transparentní. Také máme v plánu během pár let (možná tří) až budou děti starší jet do Čech. Slíbili jsme si, že až jí bude 18 let a bude dospělá a samostatná, může vyhledat svoje biologické kořeny, když bude chtít a bude jí to zajímat... opravdu jí to nabízíme. Co se týče věku, nemáme žádné představy, pouze to tak cítíme. Možná, že existují nějaká pravidla EU na to, v jakém věku mohou děti hledat své biologické kořeny.

Pokud jsou děti mladší 18 let, vyžaduje se souhlas rodičů.

Otec: Ano, přesně tak, je to jak jsme řekli. Trochu jsme to zkoušeli a myslíme si, že je to tak správné, protože ona k nám přišla v poměrně vysokém věku a proto jsme cítili, že je důležité, aby se z nich stali Švédci, aby se usadili, aby neměli existenční krizi větší, než je asi nutné, i když já vlastně nevím... mají jednu nohu tady a jednu nohu tam, ale měli by cítit, že ve Švédsku mají jistotu. Jistotu, že mají svůj domov, kam se vždycky mohou vrátit.

Matka: Pak jsme se ale rozhodli pro švédštinu. Nechtěli jsme udržovat češtinu. O tom bychom mohli uvažovat, kdyby byly starší, alespoň sedmileté. Pak by se to mohlo dělat jinak, asi je okolo toho hodně výzkumů... ale my jsme si to zvolili takhle. Prostě abychom v naší rodině mluvili jednotnou řečí.

Otec: To bylo na základě doporučení jak z Čech, tak od nás.

Matka: Ano, bylo tak, ne?!

Otec: Ve škole několik učitelů smíchalo dohromady děti, které mají rodiče cizince a děti, které mají nárok na hodiny mateřštiny, ptali se nás, jestli děti nemají chodit na hodiny mateřštiny, ale naše děti mají přece za mateřštinu švédštinu... oni to samozřejmě mysleli dobře, ale děti se právě snažily změnit řeč, bylo by to pro ně v té době hodně náročné.

Matka: Zpočátku se děti spojovaly proti nám... Nerozuměli jsme, o čem spolu mluví... říkaly si to česky.

Otec: Šlo to dost rychle... po 3 měsících už téměř nedokázala počítat česky do 10, neuvěřitelně rychle to šlo... a jde to i nadále, zejména u chlapečka, který se rychle učí, na rozdíl od lidí, kteří přicházejí do Švédska v pozdějším věku.

Jestli jsem to dobře pochopila, nejsou děti v kontaktu s nějakým biologickým příbuzným, je to tak?

Otec: Ne a je to velmi zdůrazněno ve zprávě, že se sociální pracovníci v Čechách snažili sehnat někoho z biologických příbuzných, ale nikdo z nich neměl o děti zájem... je to strašné to číst takhle napsané černé na bílém, ale je to pravda.

Když někdy v budoucnu bude chtít mít Maria kontakt s někým z biologických příbuzných, jak se k tomu postavíte?

Otec: Až bude tak stará, že bude mít vlastní konto a bude to chtít udělat, nebudeme jí bránit.

Matka: Ale budeme samozřejmě chtít být u toho, mluvit s ní o tom.

Otec: Je snadné na síti obelhávat lidi, když nejsou tváří v tvář, tak to prostě je, proto je velice důležité, abychom u toho s ní byli, abychom jí mohli tlumočit informace, protože nebudeme vědět, kdo sedí na druhém konci. O tom jsme již hodně hovořili. Jsme přísní a omezujeme sociální média, nejen proto, abychom zabránili vyhledávání biologických příbuzných, ale všeobecně. Snažíme se najít vhodný způsob, jak jim vysvětlit důvod, aby děti pochopily, jak vážné a nebezpečné to je být na síti, že na druhém konci konverzace může sedět kdokoli. Je to proto, že tak vypadá v dnešní době svět a ne proto, že jsou adoptované.

Má pro vás nějaký význam, že je Maria jiného původu?

Otec: Ne, pouze jsme ostražití, protože má jinou barvu pleti, a my bohužel počítáme s tím, že to někde uslyší... Byl jsem trochu napjatý z toho, jak budou děti reagovat na lidi, co sedí před obchody a žebrají, na to jak jsou oblečení, jak mluví a jak vypadají... Ale oni na to nereagovali vůbec. Např. „Ježíš, oni vypadají jako já,“ ale ne, vůbec nic takového se nestalo.

Matka: Když jsme ve Španělsku, říkají děti: „Všichni vypadají jako my.“ Dělalí to podvědomě, jako když si sourozenci říkají, jak jsou si podobní, vypadáš jako moje sestra a já. V našem případě, ale není nic jisté, pro nás bude překvapení např. jak budou vysocí... prostě to vůbec nemůžeme odhadnout.

Oba biologičtí rodiče jsou romského etnika?

Matka: Ano, tak jsme to pochopili.

Otec: Tak nám to bylo řečeno.

Aha, takže dvojí tradice, romský původ a český původ, přemýšleli jste o tom takhle?

Matka: Ano, ale to byl tak trochu... Ano, to byl tak trochu důvod, proč jsme neslavili české státní svátky... Protože je jich víc, a pak jsou ještě ty druhé, ale děti nikdy v té kultuře nežily, jak jsme pochopili, a tak jsme to zařídili jinak... v médiích se o tom hodně mluví a my o diskriminaci víme, proto jsme se rozhodli, že pojedem do Čech, až budou starší, abychom s nimi o tom mohli mluvit... občas děti reagují na to že, on je Čech a vypadá jinak než my, vypadá stejně jako vy... o tom jsme s nimi nemluvili... Vůbec nikdy jsme o tom nemluvili – o původu.

Matka: To, co jsme udělali, bylo, že jsme si četli o „Katizi“ (*je to švédská dětská knížka o děvčátku s romským původem*), když jsme ve Španělsku, chodíme společně na flamenco, mluvíme o tom, odkud pochází a vyprávíme si příběhy.

Otec: Dětem to není povědomé, ani si to nijak osobně neberou, spíš jim to připadá „cool“.

Byla někdy Maria šikanovaná?

Matka: Ne, takhle ne. Obě děti si velice snadno získaly kamarády, kdekoli jsme byli. To je naprosto úžasné. Pak občas přišly domů s tím, že jim někdo komentoval barvu pleti nebo tak. Ale učitelé na to dávají ve škole obzvlášť pozor, takže z toho nikdy nebyl žádný problém... Spíš, že někdo něco řekl... pak občas Maria řekla, že by si přála: „Aby ve škole byl ještě někdo tmavý.“... Ale v současné době je to docela namíchané... v naší ulici je to hodně různorodé... např. je tam turecký tatínek, japonský tatínek, vedle nás bydlí rodina z Anglie, španělská maminka. Všude okolo je to namíchané. Také je tu dost adoptovaných dětí, což tak úplně nebylo v našem předchozím bydlišti.

Přátelíte se s nějakou rodinou, která má adoptované děti?

Matka: Jedna rodina má adoptované děti z Koreje, je to ta kamarádka, o které Maria mluvila. ...její maminka je adoptovaná z Jižní Koreje.

Je něco, co mi uteklo a vy byste chtěli doplnit?

Matka: Ne, já nic takového nemám. Shrnu, že jsme velice vděční za to, jak to všechno bylo zorganizováno, o tom jsme hodně často mluvili, z vaší strany (BFA) to bylo úžasné, jak jste nás přijali, cítili jsme se výborně. Děkujeme, že jsme se mohli ke všemu vyjádřit, zároveň chceme říct, že i vám tímto moc děkujeme. V Čechách to bylo také výborné.

Otec: Velmi rodinné, ale velice profesionální a rychlé reakce na naše dotazy... byli jsme mírně traumatizovaní chováním na švédské straně, ale ze strany BFA a z české strany to bylo vynikající.

Rozhovor s Janem (13 let)

Chlapec odjel do nové rodiny v roce 2010, kdy mu byly 3 roky. Nyní je mu téměř 13 let. Jeho sestra Anna (nyní 9 let) byla rodinou přijata v roce 2013, přibližně ve 2,5 letech.

Kdysi dávno ses narodil a žil v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Máš nějaké vzpomínky nebo informace o svých biologických rodičích, kterým ses narodil?

Ne, nepamatuji si na moje biologické rodiče.

Pamatuješ si pobyt v České republice? Co se ti vybavuje? Pokud si to nepamatuješ, jak si to představuješ?

Pamatuji si, že jsme bydleli v bytě, a že jsem se každý večer chtěl dívat na filmy na DVD. A také na jeden TV program, který jsem měl moc rád, o vlacích. Také si vzpomínám, že jsem neustále hledal v lednici čokoládu, já čokoládu miluju.

Pamatuješ si na první setkání s rodiči?

Moc si nepamatuju, jenom trošku, věděl jsem, že někdo má přijet, ale nevěděl jsem, kdo to bude. Když jsem uviděl maminku a tatínka, řekl jsem si jenom: „Aaaaah, jací jsou?“ Pak jsem k nim přišel a osahával si je a zkoumal, jací jsou.

Věděl jsi předem, že za tebou někdo přijede?

Nevěděl jsem, že to bude maminka s tatínkem, kteří přijedou, věděl jsem, že to bude teta a strejda.

Jaké to bylo, když jsi byl se svými rodiči ještě v České republice?

Trošku si na to pamatuji, cítil jsem se u nich v bezpečí, ale špatně jsem spal, jak mi maminka s tatínkem řekli, bál jsem se, že mi zmizí.

A když jste už byli v novém domově...

Jaké to bylo odjet z České republiky a přijet do nového domova?

Cesta probíhala dobře, mluvil jsem s jedním českým párem, se kterým jsem si rozuměl, a tak ta cesta ubíhala rychle. Nebál jsem se, byl jsem zvědavý, díval jsem se z okna a sledoval, jak vysoko jsme a tak. A když jsem přijel domů, tak se mi otevřel nový svět. Chodil jsem okolo dokola a sahal na věci, prohlížel jsem si, co je ve skříních a hladil zvířata, tahal je za ocas a podobně.

Na co ses těšil? Bál ses něčeho?

No přijet do nového domova a naučit se všechno nové. Nepamatuju se, že bych se něčeho obával, ale asi to s tím spánkem, jinak si na nic, čeho bych se obával, nevzpomínám.

Jak sis na nový domov zvykl?

To šlo docela rychle. Chodil jsem dokola a na všechno jsem sahal, pak jsem se také seznámil se spoustou nových lidí, se svou novou starší sestrou a starším bratrem. Zvykl jsem si dost rychle, všechno jsem si prohlédl, znal jsem všechny pokoje, pamatoval jsem si je a věděl jsem, jaké věci, kde jsou.

Jakou dobu to pro tebe bylo všechno nové a neznámé?

Možná asi tak dva týdny.

A jaké to bylo s novou řečí?

To bylo trochu divné, moc jsem nerozuměl, co říkají, ale opakoval jsem po nich několik slov, a pak, asi po 1–2 měsících, jsem švédsky rozuměl.

Co bylo nejlepší?

Přijít do nového domova, mít rodinu, to bylo to nejlepší.

Co bylo pro tebe nejtěžší?

To opravdu nevím. Hmmm...

Co tě nejvíc překvapilo?

To byly zvířata, bylo tam spousta zvířat a já zvířata miluju. První, co jsem udělal, měli jsme psa, který se jmenuje Isa, a to první, co jsem udělal, bylo, že jsem ji hladil a sahal na ni a na kočky a koťata.

A jaké to bylo se sourozenci?

To bylo výborné. Maminka s tatínkem se mě ptali, jestli bych chtěl sourozence a já jim řekl, že ano. Já jsem chtěl sestřičku. A pak jsem neustále loudil. Až mi jeden den řekli, že si pro ni pojedem do Čech a já jsem byl šťastný.

Chovali se k tobě rodiče dřív jinak než teď?

Ne, nemyslím si, že by se změnili, chovali se ke mně i k Anně stejně, jsou to dobří rodiče. Když člověk udělal něco špatně, řekli to. Víím, že se vůbec nezměnili.

A když se na to podíváš dnes?

Je něco, co by sis přál, aby bylo jinak?

Ne, o ničem takovém nevím.

Máš nějakou radu pro děvče nebo chlapce, kteří se právě seznamují s novými rodiči a chystají se na cestu do nového domova, kde to neznají?

Ano, to opravdu mám. Pokud se budou cítit nejistí a budou se bát, není to potřeba, protože budou mít rodinu, kde se budou cítit sebejistě, rodinu, která tam pro ně bude navždy a bude je chránit, kdyby se něco přihodilo.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvilku povídat?

Jak spolu s rodiči mluvíte o tom, že pocházíš z České republiky?

No někdy o tom chci mluvit, když myslím na své biologické rodiče, občas se jich na něco ptám o biologické mamince, tatínkovi nebo sourozencích, třeba jak se jmenují a tak. Na ty otázky, na které mohou odpovědět, odpovídají a na ty, na které nemohou odpovědět ne, je to tak v pořádku, nemusí odpovídat na všechno, na co se ptám. Ale to se neděje moc často, pouze občas.

Zajímáš se nějak o Českou republiku? Dodržujete doma nějaké zvyky nebo svátky z České republiky?

Ano, o Čechy se opravdu zajímám, ale neslavíme žádné svátky, my udržujeme pouze švédské tradice.

Zajímá tě místo, kde ses narodil?

Ano, to mě zajímá, opravdu, rád bych se o tom dozvěděl víc.

Je pro tebe nějak důležité, že vypadáš jinak, než tvoji rodiče?

Ne, to opravdu není. Maminka s tatínkem mají o něco světlejší barvu pleti a já jsem tmavší, ale tatínek říká, že je to pěkné, že jsem proto unikátní. Takže se za to, že mám hnědou pleť, nestydím.

Jak mluvíš se svými kamarády, ve škole apod. o tom, že jsi adoptovaný? Ví o tom ostatní?

Ano, ví o tom téměř celá škola. Občas se mě kamarádi vyptávají na různé věci, na to jim odpovídám tak, jak můžu. Někdy je to trochu obtížné, když se někdo vyptává pořád dokola na stejnou věc, nebo na něco, čemu ani nerozumím, to je pak hodně obtížné. Ale odpovím jim, že to prostě nevím, ať se mě pořád nevyptávají na stejné věci.

Hovoříš se svými rodiči o tvé biologické rodině, ve které ses narodil v České republice?

Ano, na to se vyptávám, třeba kolik mám sourozenců, jak se jmenuje maminka a tatínek, a tak.

Co bys chtěl vědět o své minulosti?

Jak se jmenuje maminka a tatínek. Jak se jmenují moji sourozenci, proč mě opustili a dali do dětského domova. Takové věci mě zajímají.

Máš nějaké obrázky, mapy, knihy, fotky, nebo jiné věci, které ti připomínají tvůj životní příběh?

Máme videa z doby, kdy si pro mě přijeli do dětského domova, vypadám na nich moc spokojeně a vesele. A v dětském domově mi dali knížku z doby, kdy jsem byl miminko.

Co bys chtěl vědět o České republice?

Rád bych věděl víc o historii Čech, jestli mají prezidenta, nebo krále, prostě víc o historii.

Chceš ještě něco dodat, co jsem se nezeptala?

Ne, myslím, že jsi kladla dobré otázky. I když mám jednu věc. Nevím přesně, v jaké nemocnici jsem se narodil. Bylo by prima vědět, ve které nemocnici, a ve kterém pokoji jsem se narodil. Ale to se asi nedá dohledat.

Rozhovor s rodiči

Rozhovor byl veden s oběma rodiči, odpovědi jsou společné.

Jako žadatelé

Jaká jste měli očekávání, když jste žádali o mezinárodní adopci?

Nevěděli jsme, co můžeme očekávat, byli jsme otevření, neměli jsme žádná očekávání. Chtěli jsme dítě, o které bychom se mohli starat. To, že jsme vybrali Čechy, byla otázka polohy, jsou blízko a také toho, že jsme splňovali jejich podmínky, které mají pro adoptivní rodiče. Sami jsme neměli žádná zvláštní přání, takže se nám to zdálo dobré.

A jak se tato očekávání naplnila?

Slyšeli jsme, že to bude hodně složité, že je to dlouhodobý proces, nejde to pouhým mávnutím ruky, a tak to také bylo.

Dokázali byste říct, jaká očekávání jsou podle vás reálná a jaká ne? Například kdyby se vás ptal někdo, kdo o mezinárodní adopci uvažuje...

Měl by vědět, že to bude trvat delší dobu, než vám slíbí. Když vám někdo řekne, že doklady budou v pořádku a hotové tehdy, je jasné, že to stejně bude trvat déle. Vždycky to trvá déle, než se řekne, ale je to pouze o tom to akceptovat, není v tom nic divného...

Jaké to bylo, když jste se dozvěděli, že jste byli vybráni pro vaše dítě?

To bylo moc pěkné, cítili jsme, že jsme na půli cesty, byli jsme velmi šťastní. Je to hodně těžké čekat a nevědět nic.

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jaký byl váš příjezd do Brna a rozhovor s pracovníky Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí?

Bylo to hodně napínavé, už jenom projít těmi dveřmi, jak si vzpomínám, bylo napínavé. Musím říct, že jsme se s nimi setkali již dříve, ještě ve Švédsku v předcházejícím roce na letním setkání... a oni za námi přišli a mluvili s námi, byli hrozně milí. Takže pro nás vlastně nebyli vůbec cizí, kdybychom je neznali, určitě by to bylo daleko horší. Byli to úředníci, takže jsme z toho byli trochu nervozní, ale pomohlo nám to, že pro nás nebyli úplně neznámí. I když si myslím, že to bylo dost byrokratické, je to úřad a tak, bylo to trochu strnulé, ale asi to tak musí být.

Jak by pokračovala věta: „Když jsme poprvé viděli naše dítě, byli jsme...“

Byli jsme dojatí, bylo to fantastické, neuvěřitelné, člověk tomu nemohl uvěřit, že teď tu stojí. On byl spokojený. Bylo to veselé první setkání. Opravdu šťastné a povedené setkání. Jan byl na nás připravený, měl nachystané vystoupení. Věděl, že za ním přijde teta a strejda, ale hned nám začal říkat táta a maminka. Pak zpíval a tancoval a měl pro nás připravené představení. Byl moc spokojený.

Na co si vzpomínáte z dětského domova a pak z pobytu v České republice?

Pamatujeme si všechno, bydleli jsme v dětském domově a trávili jsme tam celé dny, částečně na oddělení, kde bydlel. Bydleli jsme tam a žili s nimi, bylo to naprosto přirozené. Pamatujeme si toho strašně moc, všechno si pamatujeme, byl to náš pevný bod. Všechno bylo výborné a naprosto přirozené, máme to s čím srovnávat, protože později jsme podnikli ještě jednu takovou cestu... bylo to fantastické. Dobré po všech stránkách, také jsme viděli a vzpomínali na věci, které nebyly tak dobré, ale vlastně celkově to bylo absolutně výborné.

Co jste věděli o dítěti předem a co jste se dozvěděli až později v České republice?

Měli jsme jeho fotografie, věděli jsme, kolik mu je let, měli jsme lékařskou zprávu, to asi bylo všechno. Zdálo se, že je to dostačující, neměla jsem potřebu získat víc informací.

Jak užitečné pro vás bylo to, co jste věděli předem? Jaké informace pro vás byly stěžejní?

No, to je těžké, my jsme vlastně skoro nic nevěděli, nikdo po nás nic nechtěl, my jsme si nic konkrétního nepřáli, ne... Přečetli jsme si lékařskou zprávu, v té nebylo nic, čeho bychom se měli obávat, nebylo tam nic závažného. Byli jsme spokojeni s tím, co jsme dostali a byli jsme plni očekávání. Těšili jsme se na setkání a na to, co uvidíme, až tam přijedeme.

Jakou pomoc a jaké informace jste v České republice dostali?

Tam nám hodně pomohli, sociální pracovníce v dětském domově byla po všech stránkách naprosto fantastická a psycholog, pokud by se někdo mohl postavit na piedestal, byl by to on. Byli jsme nejistí a měli jsme různé dotazy a on tam neustále byl jako velký uklidňující „medvěd“. Je opravdu výborný a schopný.

Když už jste byli doma...

Jak probíhala cesta z České republiky a příjezd domů? Na co jste se těšili a čeho jste se obávali?

Moc jsme se těšili na ten den, kdy budeme smět odjet domů, byli jsme už dost unavení, toužili jsme jet domů, jako rodina, ale ten den byl zároveň velice těžký. Člověk se obával už té cesty, bylo to jasné, neuměli jsme spolu komunikovat, netušili jsme, jak bude Jan reagovat na let a na všechno nové, co bude muset objevovat. V letadle nechtěl klidně sedět, ale mluvil s jedním českým párem, což ho dost uklidnilo, takže nakonec všechno proběhlo dobře. Hodně myslím na to, jak jsme opustili dětský domov, že jsme opustili jeho dosavadní domov, jeho kamarády, bylo to hodně těžké, a to jsme tam s ním byli dva týdny... Plakali jsme, ale Jan ne, on byl jenom spokojený.

Jaké byly první dny a první měsíce?

Zpočátku po příjezdu domů nechtěl spávat, to bylo trochu obtížné. Nechtěl spát, byl stále vzhůru, občas jsem ho vzal do auta, aby alespoň na chvíli usnul. Vypadalo to, jako by se bál usnout, abychom ho neopustili, bál se,

aby to všechno neskončilo. A tak to vypadalo, už když jsme byli v bytě v Čechách. Neustále chtěl něco dělat, listoval v knihách a bral videokazety. Prostě nechtěl vůbec zavřít oči. A tak to bylo asi těch prvních pár měsíců, postupně se to uklidňovalo a zlepšovalo.

Kdy jste pocítili, že se to usadilo a že je z vás rodina?

To jsme cítili rovnou, když jsme uviděli jeho fotky: „Aha, to je náš chlapeček,“ akorát že s námi zatím není. Po příjezdu domů tam byl pes, kočky a kůň, starší sestra a starší bratr²⁴, bylo toho tolik, co se okolo něho dělo, ale on celou situaci rychle zvládl.

Jakou roli hrála řeč v celém procesu navázání se na sebe?

Udělali jsme několik nahrávek a dnes se tomu smějeme. On řekl něco a my jsme řekli také něco, pak jsme používali řeč těla a mimiku, ale Jan to všechno úžasně rychle vstřebal. Ještě v Čechách začal používat švédská slova. Napodoboval a opakoval všechno, co jsme říkali, mluvil česky a my zase švédsky, ale postupně češtinu zapomínal, což je na jednu stranu trochu smutné. Ale řeč pro nás neznamovala žádný velký problém. Samozřejmě, že občas chtěl něco říct a my jsme mu nerozuměli, tak si lehl na zem a křičel. Snažili jsme se všemi možnými prostředky, obrázky a řečí těla, domluvit, nakonec jsme se domluvili, a on byl zase spokojený.

Vzpomínáte si na nějaké velmi důležité okamžiky, ke kterým došlo během vývoje vašeho vzájemného vztahu?

To, co jsme považovali za bezvadné, bylo, že on miloval zvířata, chtěl všechno zkoumat, na všechno sahat. Dokázal stát a zhasínat a rozsvěcet lampu dlouhou dobu stále dokola... Všechno jenom plynulo a usazovalo se, tak to cítím...

Co vám dělalo na začátku radost?

Já si myslím, že mě moc těšilo, že je Jan neustále takový spokojený a veselý a pozitivní, po této stránce to s ním bylo snadné. On je velmi otevřený chlapec, a tak tomu bylo od prvního dne. To bylo výborné, protože jsme od začátku slyšeli od někoho jiného, jaké by to také mohlo být, takže je jasné, že to bylo bezvadné. On je velmi otevřený, takovým pozitivním způsobem. To nám všechno usnadňovalo. Byl jako každé jiné dítě. Velmi rychle jsme začali cítit, že je to jako by s námi žil od jaktěživa. Velmi rychle byl náš vztah naprosto přirozený.

Co vám dělalo na počátku starost?

Hodně jsme mluvili o tom, že jsme ho odvezli z Čech, z dětského domova a vzali jsme mu jeho jistoty, báli jsme se, že mu to bude chybět. Bydlel dohromady s 5 dětmi, které mu byly velmi blízké. A je jasné, že to bylo těžké. Co je fajn, je že jedno z těch dětí, Martin, se kterými Jan žil, žije nyní také ve Švédsku a my jsme s ním v kontaktu. Náhodou jsme se setkali na letním setkání v Mora. To bylo úžasné. Když přišel se svými rodiči, měl v náručí medvídku, kterého jsme mu dali, když jsme byli v dětském domově. Také jsme to nafilmovali, jak jsme předávali dětem v domově dárky. Martinova maminka to velice ocenila. Je moc pěkné, že děti mohou vyrůstat společně.

Co pro vás bylo překvapivé?

Jak rychle se naučil řeč. Byli jsme mentálně připraveni, že může dojít na nějaké nepříjemné reakce, ale to se nikdy nestalo. Jan byl jako sluníčko. To bylo fantastické. Myslím, že to záleží na osobnosti dítěte, jak je sebejisté. Nikdy nám nepřipadalo, že je nespokojený, neklidný, byl neustále spokojený a veselý, to je vlastně dodnes, otevřený a společenský a s tím dojde daleko.

Co jste museli obětovat?

Nic, nevím, co bychom měli obětovat, my jsme byli v situaci, kdy šlo všechno dobře. Ne, neobětovali jsme nic, spíš by se dalo říct, že jsme náš život zkompletovali, to je to, co jsme očekávali a co jsme chtěli.

Jak to ovlivnilo váš vzájemný partnerský vztah?

Samozřejmě ho to posílilo, nijak ho to neovlivnilo, není to negativní. Zároveň si myslím, že každý pár má částečně odlišný pohled na věci, ale na tom také není nic negativního. Je to posílené tím, že spolu máme dítě.

²⁴ V současné době je po celou dobu seznamování v České republice vyžadovaná i přítomnost biologických či dříve osvojených dětí žadatelů (budoucích sourozenců).

Jakou roli ve zvykání na sebe hrály vaše starší děti (žena měla z předchozího vztahu dvě děti, komentář tazatele) a další dítě, které jste adoptovali?

Vlastně by to bylo přínosné. Předností toho, že jsme měli děti již dříve, je to, že jsme již měli rodičovské zkušenosti. Pak samozřejmě že jsme reagovali na to, když jsme mluvili s jinými rodiči, kteří měli biologické děti a oni říkali: „No tak teď uvidíte aspoň, jaké to je, mít děti.“ Ale ono to není stejné, je dobré, že máme tu českou skupinu²⁵, kde se můžeme bavit s jinými rodiči o problémech, a to nám pomáhá. Když jsme si vzali Janovu sestřičku, bylo to o 100 % lepší, že jsme už měli Jana. Anna, když se na to podíváme z venku, byla hodně uzavřená, stydlivá, tichá a opatrná. Tehdy byl pro nás Jan obrovským přínosem. Pomáhal nám udržet pohodovou náladu, což nám s manželem zpočátku moc nešlo.

Pohled z dnešní perspektivy...

Jak vypadal proces předání? Bylo tam něco překvapivého nebo něco, čím jste si nebyli jistí?

Jediné, na co si vzpomínám, bylo, že hned druhý den přišli s krabicí šatů a plínek a řekli: „Prosím, teď může Jan spát nahoře u vás.“ Pamatuju se, že jsem se lekla a měla jsem strach, říkala jsem si „Už teď hned, vždyť se ještě vůbec neznáme.“ A na druhou stranu jsme to udělali, prostě se to musí zkusit, a pokud by to nefungovalo, určitě by přišli s nějakým jiným řešením. Bylo to určitě to jediné správné řešení, ale vzpomínám si, že jsem měla opravdu strach a bála jsem se, jak to bude cítit Jan, když bude u nás nahoře muset zůstat celou noc, možná se mu to nebude líbit, ale on to chtěl. I když vlastně vůbec nechtěl spát, ale to už byla jiná věc. Bylo to v pořádku, stejně bychom ten krok jednou museli udělat a projít si tím, takže vlastně nebylo na co čekat. Nebylo to špatné, ale musím se přiznat, že v tu chvíli, kdy mi to řekli, tak jsem cítila: „Ježiš, nevím, jestli jsem připravená...“ Ale to se přece nikdy neví, dokud se to nezkusí.

Na co je dobré se připravit?

Od začátku do konce je to ten problém s čekací dobou, je to dlouhá doba a člověk musí mít trpělivost a ano... stejně je to zkouška trpělivosti, člověk musí být mentálně připraven na to, že to je cesta. A během cesty se mohou stát různé věci, i když já si myslím, že nás nic takového nepotkalo, na naší cestě všechno probíhalo naprosto plynule. Ale slyšeli jsme různé historky, kdy se všechno otočilo a nepodařilo se jim navázat vztah, ano opravdu smutné příběhy jsme slyšeli a na něco takového prostě musí být člověk připravený. Je těžké si to předem představit, jak se k tomu má člověk postavit. I když to občas zní hrozně, myslím si, že by člověk měl být připraven občas i na nejhorší. Od té chvíle, kdy se podá žádost o adopci na sociálce až po to, kdy jede opravdu domů s trochu staženým žaludkem. Je těžké někomu radit, každý je jiný, záleží na tom, jací jsme rodiče, jaké je to dítě a jak se k tomu postavit, je to velmi individuální, každý je jiný. Ale je jasné, že pro někoho je důležité odjet domů do klidu... u nás to bylo spíš obráceně, když jsme přijeli domů, byl najednou hrozně akční. Nedokázal klidně sedět, ale naopak byl všude, a tak byla začleněna celá rodina. Člověk se musí umět přizpůsobit, Jan a Anna se vůbec nedají srovnávat, tam to bylo přesně naopak. Tam jsme museli mít velkou trpělivost a být velmi opatrní, pak rostla její osobnost pomaličku, ale jistě. Jan zase byl akční. Je těžké říct, na co by se lidi měli připravit, ale asi na to, že je to náročné, člověk by měl být... brát to tak, jak to přijde, je to asi těžké pro někoho, kdo chce mít jasný obrázek o tom, jaké to bude, ale to se prostě nedá říct, nelze to vůbec předpovídat.

Šli byste do toho znova?

Ano, samozřejmě.

Když se podíváte nazpátek, co bylo těžké/náročné a jak si myslíte, že jste to zvládli?

No asi to s nástupem do školy, trochu jsem se bála... jak tohle půjde, ale šlo to jako po másle. No, myslím, že daleko obtížnější byl ten čas předtím, veškerá šetření a všechno to na obecním úřadě. Pamatuju se, že jsem několikrát odcházela s tím, že prostě my žádné dítě nikdy mít nebudeme, protože tihle nám nikdy nedají svůj souhlas. Zatímco v Čechách jsme s úředníky nikdy nezažili nic nepříjemného, ani s Janem, ani s Annou. To, co bylo nepříjemné, bylo, že když jsme byli hotoví v dětském domově, museli jsme jet z dětského domova do Brna podepsat papíry. Nejraději bychom se tomu vyhnuli, protože je trochu nebezpečné jezdit po Čechách autem.

²⁵ Česká skupina – skupina rodin, které si osvojily děti z České republiky, pravidelně se setkávají v rámci tzv. Summer campu (organizován BFA) a udržují kontakty i prostřednictvím sociálních sítí.

Proto jsme se pokusili se tomu vyhnout. Nakonec to skončilo tak, že manžel jel sám a já jsem zůstala s Janem v dětském domově. Jinak jsme měli jet do Brna všichni, ale jet s malým dítětem a nebyť zvyklý na ta města a provoz... Pokusili jsme se je přemluvit, aby nám ty papíry poslali faxem, že to podepíšeme, ale s tím nesouhlasili, tak nám vyšli vstříc alespoň na půl cesty.²⁶

Co v procesu vnímáte jako rizikové/nejasné?

To bylo to, co jsem řekla před chvílí, to se nám zdálo zbytečné.

Co byste potřebovali jinak?

Myslíme si, že ten dlouhý pobyt v zemi 6 až 8 týdnů není k ničemu dobrý a zejména ne pro rodiče. Chápeme, že se jedná o soudní proces, ale je to proces, který může být obtížný i pro dítě. S Janem jsme byli po celou dobu v dětském domově, ale s Annou ne, tu jsme mohli s námi odvézt již po 4 dnech. Protože jsme stejně nemohli zůstat v tom dětském domově. V dětském domově, odkud byl Jan, to bylo úplně jiné, tam jsme byli po celou dobu, dělali všechno, jak byl zvyklý, mohl si hrát s dětmi, vlastně jsme mu nic nesebrali, šlo to spíš postupně. Pro Annu to bylo pár dní a pak: „Prosím a už se nemusíte vracet.“

Co by vás zajímalo, kdybyste chtěli adoptovat dítě znovu?

Myslím si, že jsme dostali dostatečné množství informací, člověk je šťastný za to, že má ještě jedno dítě. Asi zdravotní zprávu, ale tu jsme vlastně měli... Nemyslím si, že by něco bylo zatajováno, jsou velmi zkušení, a tak to je, to je všechno.

Měli byste nějaké doporučení pro někoho ve vaší situaci před osvojením?

Trpělivost a pak totéž, co jsme řekli již dříve.

Jak hovoříte se svým dítětem o tom, že je adoptované z České republiky?

Jak mluvíte se svými dětmi o tom, že jsou adoptované z České republiky?

Měli jsme rovnou od příchodu domů velmi otevřený vztah. Jan považuje Čechy za svoji vlast, a i Švédsko za svoji vlast, máme dvě země a v naší rodině to není nic divného. Švédsko je na prvním místě a Čechy na druhém. Bylo přirozené, že jsme jeli do Čech, prostě to k nám patří. Vysvětlili jsme mu, že je výjimečný člověk, když má dvě vlasti.

Máte nějaké materiály, které ilustrují, že je dítě adoptované?

Ano, máme toho spoustu, celou krabici se spoustou věcí z Čech, které jsme za ty roky nasbírali, filmy a krásné album od doby, kdy byl Jan miminko, které dostal v Čechách. Prohlížíme si ho, a protože roky utíkají, mluvíme o tom víc a víc: „Jsi to ty Jane, kdo rozhoduje, o čem budeme mluvit, na co jsi zvědavý a co tě zajímá?“ Také se to mění s tím, jak roste. To je přirozené.

Hledali jste nějaké informace o české kultuře a historii? Udržujete nějaké české tradice/oslavíte svátky nebo jezdíte do České republiky na dovolenou?

Ne, úplně tak přesně ne. Jeli jsme tam sami a trochu to zkoumali. Také je to o tom, že Anna i Jan mají trochu jiný původ než český, takže jsme o tom až tak nepřemýšleli. Je to o přijetí, což není vždy snadné, v Čechách jsou minoritní komunitou.

Mají vaše děti kontakt se svými biologickými kořeny?

Ne, to nemají.

Chtělo by vaše dítě mít nějaký kontakt se svými biologickými kořeny?

Ano, Jan by chtěl. Teď to popírá.

²⁶ Je nezbytné, aby budoucí osvojitelé rozhodnutí o svěření do péče před osvojením vyzvedli osobně u Městského soudu v Brně. Tato schůzka se koná v kanceláři asistenta soudce. Budoucí osvojitelé se na místě vzdají svého práva na odvolání ke zmíněnému rozhodnutí a potvrdí jeho osobní převzetí.

Jaký význam pro vás má to, že děti jsou jiného etnika?

Pro nás vůbec žádný.

Prostor na další úvahy rodičů a co se jinam nevešlo

My máme po celou dobu moc pěkný vztah s úředníky, kteří přijíždějí na letní setkání do Švédska a je to moc pěkné a my tento vztah milujeme. Také chceme pochválit personál, který pracuje v dětském domově. Všechny, kteří se starají o děti, jsou šikovní a dělají fantastickou a náročnou práci. Jsou velmi pečliví a uchovávají pro děti informace, je cítit, že se o děti zajímají a nenechají je jen tak zmizet ve světě, jak je patrné např. z tohoto projektu.

Rozhovor s Filipem (16 let)

Chlapce rodina přijala v roce 2010, kdy mu bylo něco přes 5 let. Nyní je mu 16 let.

Kdysi dávno ses narodil a žil v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Ano.

Máš nějaké vzpomínky nebo informace o svých biologických rodičích?

Nevím.

Pamatuješ si něco ze svého pobytu v České republice?

Něco málo, teď když o tom mluvíme. Když jsem seděl v okně, a pak když přišli.

Na to si trošku pamatuješ?

Ano.

Pamatuješ si na něco zvláštního nebo si pamatuješ spíš na to, co ti vyprávěli?

Matka (seděla vedle): Počkej, ty si pamatuješ, jaké jsme měli boty. Hodně let potom, když jsi viděl tatínkovy boty, říkal jsi: „Tyhle jsi měl na sobě, když jste za mnou přišli poprvé.“

Ano, přesně tak.

Matka: To bylo přesně to, co jsi viděl, naše nohy.

Ano.

Já jsem spíš myslela na tu dobu, než rodiče přijeli. Pamatuješ si něco z té doby?

Ne. Viděl jsem fotografie, ale nic si nepamatuju.

Co si myslíš, jak se ti asi vedlo v dětském domově?

Myslím, že dobře.

Když jsme mluvili o prvním setkání s tvými adoptivními rodiči, tak si pamatuješ jejich nohy?

Ano. (smích)

Jak ses cítil, když se tam najednou objevili?

Noví lidé.

Věděl jsi dopředu, že za tebou přijedou?

Ne.

Věděl jsi, že pak s nimi odjedeš?

Ne, ale myslím si, že bych asi býval odjel s kýmkoli.

Jaké to bylo, když jste s rodiči bydleli v České republice? Pamatuješ si na něco z té doby?

Jo, odjeli jsme do toho hotelu, kde jsme bydleli a měli tam hřiště.

Ty si pamatuješ to hřiště?

Ano.

A když jste už byli v novém domově...

A pak jste jeli na dlouhou cestu, opustili jste dětský domov a Českou republiku. Jaká byla cesta a příjezd do Švédska?

To si nepamatuju.

Ne, už je to dávno?

Ano.

Nepamatuješ si vůbec na nic z té cesty?

Ne.

Bál se něčeho?

Ne, myslím, že ne.

Pamatuješ si, jak dlouho ti trvalo, než ses začal ve Švédsku cítit doma?

Rovnou. Jo a babička s dědečkem za námi přijeli hned ten první den, tam kde jsme bydleli. Měli s sebou našeho psa a já se ho trochu bál. Bylo to trochu nepříjemné.

Možná jsi dříve žádného psa neviděl?

Ne. No a pak jsem si ho pohladil, a nakonec to byl můj nejlepší přítel.

A jaké to bylo s novou cizí řečí, jak ses naučil švédsky, když jsi mluvil česky?

Nevím, to si nepamatuji.

Co bylo nejlepší na tom získat nový domov a novou rodinu?

To si nepamatuji.

Co pro tebe bylo nejtěžší? Co tě nejvíc překvapilo?

Nejvíce jsem byl překvapený, když jsem uviděl psa.

To jsi asi nečekal?

Ne, a on byl skoro stejně tak velký jako já.

Změnili tvoji rodiče nějak během doby, co jste spolu, své chování vůči tobě?

Občas se na sebe zlobíme, možná ne úplně zlobíme, ale jsme mrzutí. Ale zase se rychle máme rádi.

A když se na to podíváš dnes...

A když přemýšlíš o své adopci, je třeba něco, co bys chtěl změnit, něco, co ti chybělo?

Ne.

Máš nějakou radu pro někoho, kdo je ve stejné situaci, jako jsi byl ty, někoho, kdo se chystá na cestu se svými rodiči do Švédska?

To nevím, já jsem byl po celou dobu moc rád a spokojený.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Mluvíš někdy s rodiči o tom, že pocházíš z České republiky?

Ne, my všichni to víme.

Je něco, co bys sám chtěl říct?

Ne, my se o tom moc nebavíme. To spíš, když jsem byl malý.

Zajímá tě Česká republika?

Ano, tak trochu.

Třeba když se v České republice něco děje, nebo když hrají hokej?

Ne, já se na hokej moc nedívám.

Udržujete nějaké české tradice nebo společně slavíte nějaké české svátky?

Ne.

Zajímá tě místo, kde ses narodil?

(Matka sdělila místo, kde se narodil). Ne, vůbec nevím, že jsem se tam narodil.

Matka: Možná si pamatuješ víc na to druhé místo. Když jsi tam přišel, byly ti dva roky.

Přemýšlíš o něčem, máš nějaké vzpomínky?

Ne.

Hraje pro tebe nějakou roli, že nevypadáš stejně jako tvoji rodiče?

Ne, všichni přece nejsou stejní.

Jak hovoříš se svými kamarády, ve škole apod., o tom, že jsi adoptovaný? Ví o tom a zajímá je to?

Ano, někteří se vyptávají. Prostě jim odpovídám.

Takže tvoji přátelé ví o tom, že jsi adoptovaný?

Ano.

Mluvíš někdy se svými rodiči o své biologické rodině?

Ne, už ne, jenom když jsem byl malý.

Co bys chtěl vědět o svém původu?

Bylo by prima se s nimi setkat.

Je něco, co by ses jich chtěl zeptat?

To je trochu těžké.

Už jsem se ptala, jestli máš nějaké fotky nebo vzpomínky, které ti připomínají tvoji životní historii? Můžeš se s námi o to podělit.

Ano, to můžu.

Je něco víc, co bys chtěl vědět o České republice?

Ne.

Nezapomněli jsme na něco?

Ne.

A co to mistrovství?

Ano, vyhrál jsem švédské mistrovství na lyžích s tažným psem. Byl o tom článek v místních novinách. Také mě hodně zajímá hudba, zpívám a hraji na kytaru.

Rozhovor s rodiči

Rozhovor byl veden s oběma rodiči.

Jako žadatelé...

Jaká jste měli očekávání, když jste zažádali o mezinárodní adopci?

Matka: Je to už tak dávno, kdy jsme toužili po dítěti. Očekávání, no prostě jsme hlavně chtěli dítě, protože už nám bylo 41 let. Měli jsme poslední možnost a byly dlouhé čekací doby. To bylo to, co nás znepokojovalo.

Jak cítíte, že se vaše touhy naplnily, když se podíváte zpátky na adopci?

Matka: Ano, dostali jsme dítě. Co bych tak asi řekla, šlo to dobře. Také mám starší sestru, která má dvě adoptované děti už delší dobu, a proto to v naší rodině není nic nového. Byl to manžel, pro kterého to bylo nové. Věděli jsme, co můžeme očekávat. Mohlo to být handicapované dítě, dítě, které je traumatizované, nebo dítě, které si s sebou přinese hodně problémů. S tím vším jsme počítali.

Můžete říct, která z těch očekávání se splnila a která byla úplně nesmyslná? Např. kdyby se někdo, kdo přemýšlí o adopci, ptal.

Matka: Myslím, že některé věci musí člověk udělat samostatně. Hodně jste nám pomohli, ale potom na místě toho bylo hodně, co jsme museli vyřešit sami. To bychom vlastně udělali v každém případě, i kdyby nám tam někdo mohl pomoci. My jsme dost samostatní.

Otec: Vlastně to šlo snadněji, než jsme předpokládali.

Byli jste dobře připraveni?

Matka: Ano, já jsem jen toužila odjet do dětského domova a setkat se s ním. A všechno šlo tak hladce.

Jaké to bylo, když jste dostali zprávu, že vás vybrali jako rodiče pro to konkrétní dítě?

Matka: No, byla jsem doma, byla jsem nemocná a najednou jsem od vás dostala e-mail s fotografií Filipa. No vlastně napřed jste mi zavolali. A v průběhu hovoru přišel ten e-mail a okamžitě, když jsem uviděla tu fotku, viděla jsem, že je hrozně podobný manželovi. Ano a krásný. A manžel zrovna řídil traktor, byl v práci, když jsem mu volala a vyprávěla, co se stalo. On potom pospíchal domů, aby se na tu fotku podíval. Dodnes si pamatuji na text, který u toho byl. Mohli jsme zavolat jednomu lékaři do Göteborgu, který by nám všechno vysvětlil, ale nám to bylo jedno, protože to byl on. Je jaký je a my se brzo uvidíme. Veškerý text o tom, že byl předčasně narozen a vážil tolik a tolik, na tom všem nám nezáleželo. Víc jsme nepotřebovali vědět.

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jaký byl příjezd do Brna a pohovor se zaměstnanci Úřadu?

Matka: To nebylo v Brně, ale v místě dětského domova.

Aha, vy jste nejeli nejdříve do Brna, možná to tak tehdy ještě nebylo?

Matka: Ne, jeli jsme rovnou do dětského domova. A pak, než jsme jeli domů do Švédska, jsme jeli do Brna. Oni přijeli do dětského domova, seděli jsme na schůzce a jenom toužili jít ven a setkat se s Filipem. Pili jsme kávu. Když jsme přijížděli, viděli jsme chlapečka, který seděl v okně a díval se ven, ale my jsme tam za ním nesměli, museli jsme jít nejdříve na tu schůzku.

Jaké to bylo, když jste Filipa poprvé uviděli?

Matka: Bylo to naprosto neuvěřitelné. On byl rozrušený, jako malý... jako malá fretka.

Otec: Ano, jel naplno po celou dobu.

Jaké to bylo?

Matka: Dobré, byl to náš chlapec. Už bychom ho nepustili, vstoupil nám rovnou do srdce.

Na co si vzpomínáte z dětského domova a pak z pobytu v České republice? Jak dlouho jste tam byli?

Matka: Byli jsme 2 týdny v místě dětského domova a pak týden v Praze. Čekali jsme, až nás pozvou do Brna.

Jaký byl pobyt v České republice?

Matka: První den jsme jenom přišli na návštěvu do dětského domova, kde se rozhodli, že máme přijít druhý den a vypracovali plán. Druhý den jsme tam byli několik hodin na návštěvě a pak třetí den jsme měli zase přijít na návštěvu a už směl jet s námi do hotelu, kde jsme bydleli. Byl to moc krásný golfový resort s hřištěm a zoologickou zahradou. Mohli jsme ho tam vzít s sebou a pak ho zase vrátit. Třetí nebo čtvrtý den jsme si ho směli nechat přes noc, to šlo výborně. Pak už jsme ho nikdy do dětského domova nevrátili. Od té doby jsme ho měli 24 hodin denně.

Co si pamatujete, jaké to bylo?

Matka: Úžasné. V golfovém resortu toho bylo spousta k vidění. I když Filip byl hodně aktivní, v noci dobře spal, a tak jsme si mohli odpočinout. Byl to krásný čas, strávený s ním, bylo to nádherné. Jeli jsme do jednoho města, on nikdy nejel na jezdících schodech, ani nikdy nebyl ve městě... Bylo to pozitivní, ale hrozně jsme toužili po tom, odjet domů a žít všední život. Měli jsme s sebou fotoalbum, kde byly fotky jeho pokoje, aby byl předem připraven.

Co jste věděli, než jste jeli do České republiky a co jste nevěděli? Myslíte si, že jste o všem měli reálnou představu?

Matka: Moc jsme toho nevěděli, jen to, co stálo v dokumentaci. Jeho míry a to, že je předčasně narozený apod. Vlastně žádná překvapení... i když, na jednu věc jsem reagovala. Žil v dětském domově v chudší části Čech. Ale když jsme byli s manželem v dětském domově, Filip vzal najednou tátovi mobilní telefon a začal s ním fotit. Bylo to pro mne překvapení. Jak může vědět, jak se s mobilem fotí? Prostě ty věci znal.

Jak vám pomohly vědomosti o Filipovi? Které informace byly nejcennější?

Matka: Pokoušeli jsme se sami zjistit, jak velký asi je, ale doma ve Švédsku jsme mu žádné šaty nekupovali. Jeli jsme s ním do města a tam jsme mu koupili šaty. Vůbec jsem netušila, jak bude velký. Byl docela drobný. Má schované jedny jeansy, které dostal v dětském domově, má je na památku.

Jaký typ informací a jakou pomoc jste dostali v České republice?

Matka: Pomohli nám v dětském domově. Nevím, kolik dětí odtud odchází, ale myslím si, že ředitelka byla výborná, dobře se s ní spolupracovalo. Pozvala nás domů, ke své rodině, má dceru, která mluví anglicky, a která nám překládala. Hodně se o děti v domově starali. Viděli jsme, že se Filipovi dařilo dobře, i když neměl rodiče. Chovali se k dětem moc mile. Také měl Filip jednu tetu, která se o něj starala. Byla to důchodkyně, setkali jsme se s ní pouze jednou, pro ni to bylo hodně citlivé. Respektovali jsme to. Hodně se o Filipa starala a Filip o ní hodně mluvil. Vzala na sebe roli takové maminky. S ní bychom se rádi sešli a objali ji. Ona byla pro Filipa důležitou osobou.

Když už jste byli doma...

Pak jste přišli do Švédska. Jak šla cesta, opustili jste Českou republiku a přijeli do Švédska?

Matka: Tam to bylo stejné. Já i manžel jsme byli trochu starší. Nikdy jsme si nemysleli, že by měl nastat nějaký problém a pokud by nastal, tak ho budeme řešit. Filipovi bylo špatně v autě, tak jsme se báli, aby zvládl cestu autem. Seděl vzadu ve své sedačce a po celou dobu se usmíval. Kdykoli jsme se otočili, široce se na nás usmíval. Byl moc spokojený. Pak jsme jeli trajektem a jednu noc přespali v hotelu. Byla to dlouhá cesta. Pak v Malmö usnul.

To zní jako prima cesta?

Matka: Ano, byla to pěkná cesta. Vždycky jeden z nás s ním seděl vzadu. Byl hrozně veselý po celou dobu. Hned jak jsme se na něj podívali, začal se smát.

Jaké byly ty první dny a první měsíce?

Otec: Bylo to hodně jednoduché.

Matka: Snadné. Bydleli jsme ve vile na vesnici, měli jsme hodně sousedů, kteří byli starší a byli doma. Všichni si s ním povídali a on mohl ke komukoli z nich přijít na kus řeči. Měl si s kým zahrát fotbal a já jsem s ním byla na rodičovské dovolené. Byl to úžasný, luxusní čas.

Kdy jste ucítili, že jste doma konečně pořádně usazeni? Je jasné, že to vyžaduje čas.

Matka: Bylo mu 5 let a do předškolní třídy nastoupil až za rok. Domů jsme přišli v dubnu. V prosinci mu bylo 6 let. Do předškolní třídy nastoupil na podzim a chodil tam 2 roky. První podzim jsem tam s ním chodila, protože jsem byla na rodičovské dovolené. Ale on to zvládal sám. Nechtěl mne tam mít. Snadno navazuje společenské vztahy. Nebál se dospělých, naopak k nim inklinoval, což není u dětí z dětského domova nic neobvyklého.

Jak to šlo s řečí, musel přece změnit řeč?

Matka: To šlo hrozně rychle, v říjnu – listopadu už mluvil švédsky, a to jsme domů přišli v dubnu.

Otec: Ano, šlo to rychle.

Matka: Naši sousedi měli známou, která uměla česky. Ona jednoho dne přišla na návštěvu, Filip jí otevřel dveře. Řekla mu nějakou frázi, běžnou frázi česky a Filip jí vůbec nerozuměl.

Je nějaký okamžik, na který si pamatujete, a který pro vás znamenal, že už je opravdu váš?

Matka: To jsme cítili od počátku. Byl zlobivý a divoký, ale hrozně sladký. Ostatní dospělí ho nenapomínali, ale my ano. My jsme ho vychovávali. To mu dodávalo sebejistotu.

Poslouchal vás?

Matka: Ano, rychle pochopil, že si s druhými dospělými může dělat, co chce, ale ne s námi. Myslím, že se s námi cítil po celou dobu sebejistě.

Co vás zpočátku hodně potěšilo?

Matka: Na to je těžké odpovědět. My jsme od počátku neměli žádné problémy.

Otec: Ne.

Bylo něco, čeho jste se od počátku obávali?

Matka: Ano, asi toho, že neznal meze a neudržel od cizích lidí odstup. Pokoušeli jsme se s ním o tom hovořit, že jsme to my, kdo jsou jeho rodiče, ale to přišlo až později. To chování mu delší dobu zůstalo. Prostě rád běhával za lidmi a hovořil s nimi. O tom jsme často doma mluvili, když nastoupil do školy.

Takže to bylo něco, co vás zneklidňovalo?

Oba rodiče: Ano.

Bylo něco, co vás překvapilo?

Otec: To, že se tak rychle naučil řeč.

Museli jste něco obětovat?

Oba rodiče: Ne, naopak. Dříve jsme to byli pouze my.

Ovlivňovalo to nějak váš vzájemný vztah?

Oba rodiče: Ne, o tom jsme nepřemýšleli. My jsme po celou dobu měli zvířata, a proto jsme neustále museli brát na někoho ohledy. Je samozřejmě rozdíl mezi dítětem a zvířetem, ale my jsme v tom případě pouze dozráli.

Pohled z dnešní perspektivy...

Ještě se vrátíme k tomu předání, když se vrátíte myšlenkami k předání v dětském domově. Je něco, na co by se mělo reflektovat, jak to šlo?

Otec: Následoval nás po celou dobu, takže to vlastně bylo automatické. Věděl, že s námi půjde.

Vypadá to, že na to byl asi připraven?

Matka: Ano, ale oni mu neřekli, že budeme jeho noví rodiče. To nevěděl. Což si myslím, že bylo hrozné.²⁷ Řekli nám, že ty první dny jsou taková zkušební doba. Přesto nám potvrdili, že Filip s námi bude. My jsme byli rozhodnutí. Bylo to trochu takové, jako bychom si to ještě mohli rozmyslet a odmítnout ho.

Udělal byste to znovu?

Oba rodiče: ANOOOO.

Vypadá to tak.

Matka: Jenže bychom museli být o několik let mladší.

Když se ohlédnete, bylo tam něco těžkého? Bylo to to, že neznal hranice?

Matka: Ano.

A také vím, že jste se tehdy báli, že se mu nebudete líbit.

Otec: Ano, bylo mu 5 let a říkali jsme si: „Třeba se mu vůbec nebudeme líbit, nebude nás chtít...“

Ano, už byl dost velký.

Oba rodiče: Ano.

Jak si myslíte, že jste to zvládli?

Otec: No, ono se to vyřešilo okamžitě. Prostě s námi chtěl být od prvního okamžiku.

Matka: Já jsem se toho tolik nebála, ale ty ses toho trochu bál.

Otec: Ale rychle to odeznělo.

Myslíte si, že něco by mělo být jinak, myslím, co se týče adopce. Přáli byste si, aby to bylo nějak jinak?

Otec: Ne. Všechno šlo naprosto hladce.

Matka: Slyšeli jsme jeden příběh, když jsme se po 5 letech vrátili zpět. Paní ředitelka nám vyprávěla o jedné holčičce, kterou adoptovali, a která byla hrozně smutná a plakala, tak za ní jela, aby jí utěšovala. Jasně, že když se na to pak podíváte takhle, tak by se to dalo udělat jinak. Ale my jsme v takové situaci nebyli a ani ta čekací doba nebyla tak dlouhá. Slyšela jsem i jiné příběhy, moje sestra čekala v Kolumbii měsíc. Na to jsme pamatovali, když jsme jeli pro Filipa. Byli jsme v Čechách, v evropské zemi. Měli jsme s sebou auto a mohli odjet do města. Takže ten čas tam strávený byl pěkný, poznávali jsme se dobrým způsobem.

Přáli byste si mít více informací?

Matka: Ne, asi když tak jen co se týče biologických rodičů. Dozvěděli jsme se, že byl odložen v porodnici, jako předčasně narozený. O tom jsme s ním mluvili, řekli jsme mu, že až mu bude 18 let a bude si to přát, zjistíme o tom víc. Mluvili jsme o bříškové mamince, ne teď, to bylo dříve, když se vyptával. Za posledních několik let o tom Filip nikdy nemluvil. Chtěl by bříškové mamince koupit květiny.

To je pěkné.

Matka: Ano, moc pěkné. Kdybych se s ní setkala já, objala bych ji, protože nám dala ze sebe to nejlepší. Nejsme proti tomu, rádi bychom se s ní také setkali.

Takže byste eventuelně potřebovali více informací a jeho původu?

Matka: Nevím, jestli bych si to přála. Nevím proč. Musela bych mu odpovídat na spoustu otázek, pokud by se vyptával. Byl tak malinký, že bylo snadné mu říct, že nic nevíme. O tom se přemýšlí spíš v pozdějším věku. Je jasné, že se ptají, když jsou adoptovaní, kde je biologická maminka.

Je něco, co byste mohli poradit někomu, kdo se chystá na adopci? Něco, co vám pomohlo v celém procesu.

Matka: Přemýšlím, proč to šlo tak klidně, bez stresu, bylo to proto, že jsme zralí a klidní a stabilní. On byl divoký, ale musíme brát ohled na to, že byl 5 let v dětském domově, potřeboval ventilovat všechno, co prožil.

²⁷ Dítě je na příjezd žadatelů připravováno jako na příjezd návštěvy a nikoli možných budoucích rodičů, aby bylo chráněno pro případ, kdyby se proces interakce z jakéhokoli důvodu nezdařil (děje se výjimečně).

Neběhali jsme s ním po různých vyšetřeních. Je, jaký je, je taková osobnost. Ze všeho stejně vyrostl. Jinak s ním nebylo nic divného, je spousta adoptovaných dětí, které mají různé psychologické problémy, to Filip nemá. Byl u všeho velmi aktivní a zvědavý. Myslím, že je nakonec hodně pozitivní, že se naprosto nestydí. V tom jsme mu nebránili, pouze jsme mluvili o hranicích vůči cizím dospělým, aby to pochopil a snažil se to omezit.

Jak hovoříte se svým dítětem o tom, že je adoptované z České republiky?

Jak mluvíte s Filipem o tom, že je adoptovaný?

Oba rodiče: Mluvíme o tom po celou dobu, když je v televizi nějaký sport, kde jsou Češi, říkáme mu, teď poběží Češi, nebo teď hraje hokej český tým. Čechy jsou s námi stále.

Máte nějaký materiál, fotoalbum nebo deník?

Oba rodiče: Máme spoustu fotek, které jsme vám poslali.

Jako přílohu vývojových zpráv?

Oba rodiče: Ano, máme spoustu fotoalb od doby, kdy byl malý a pak jsme sami hodně fotili. Máme i novinové výstřižky. Je to úspěšný sportovec.

Máte zvláštní zájem o Českou republiku, o kulturu a historii?

Matka: Mluvili jsme o tom, že bychom jeli do Prahy, protože tu jsme vlastně pořádně neviděli. Příští rok, to u nás Filip bude 10 let, a tak to oslavíme cestou do Prahy.

Udržujete nějaké české tradice?

Oba rodiče: Ne.

Vadí vám nějak, že je Filip jiného etnika?

Oba rodiče: Ne.

Je něco, co byste chtěli dodat?

Matka: Pro nás je to s Filipem normální všední život. Vůbec si neumíme představit žít bez něj. Je naší součástí jeden každý den, a to je úžasné. Vyrostl, je moc pěkný a teď přišel do puberty. Už to není dítě. Jezdíme naším obytným autem a už sebou nevezeme žádné dítě.

Ano, už je to jiné. Ale jste mu nablízku už 10 let.

Matka: No, ještě ne tak docela, 9–10 let.

Je ještě něco, co chcete dodat? Byli jste zpět před 5 lety?

Matka: Ano, bylo mu 10 let, jeli jsme zpět naším obytným autem. Bydleli jsme ve stejném golfovém resortu, ale ve svém autě. Viděl zoologickou zahradu a všechno ostatní, pak jsme jeli do dětského domova na návštěvu. Byli jsme s nimi domluvení a oni nás očekávali. Byla tam pouze paní ředitelka, protože byly prázdniny. Byla velmi překvapená, že Filip už nemluví česky. Ona se zatím naučila anglicky, tak jsme s ní mohli mluvit. Filip běhal okolo a všechno si prohlížel. Byl na hřišti, ve svém pokoji, v kuchyni, lítal okolo a my za ním. Sám směl určovat, kolik času tam chce zůstat a co všechno chce vidět. Podíval se na nás a řekl, teď se vrátíme domů a pak prospal celou cestu do Švédska.

Pamatuješ si na to?

Filip: Ne. Já si nic nepamatuji, nemám paměť. (*smích*)

Matka: Chtěl se sejit s tou tetou, byla tam také pozvaná, ale neměla sílu přijít. Bylo to zklamání. Poslali jsme jí pozdravy a nechali pro ni jednu kresbu.

Filip: Paní ředitelka mi říkala Fildo, když jsme přišli, ale ty jsi řekla Filip.

Matka: Myslím, že to byla dobrá cesta, že se Filip mohl vrátit zpět.

Filip: Ano.

Rozhovor s Karlem (12 let)

Chlapec odjel do Švédska současně spolu se dvěma mladšími biologickými sestrami Teresí (nyní 10 let) a Julií (nyní 9 let) v roce 2014. V té době mu bylo téměř 7 let (jeho sestrám 5,5 a 4,5 roku).

Kdysi dávno ses narodil a žil v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Jaké to bylo přijet k nové rodině do Švédska a tak... je to v pořádku, můžeme si o tom popovídat?

Hm.

Pamatuješ si něco, vzpomeneš si na pobyt v České republice?

Ehm... Pamatuji si, že jsem bydlel v dětském domově.

Jaké to tam bylo? Pamatuješ si to?

Ano. Nebylo to moc pěkné.

Ne? Co tam nebylo pěkné?

Ehm... *(ticho)*

Bylo to něco zvláštního, co se ti nelíbilo?

Ano, to byla ta, co se jmenuje Zorka, nebyla vůbec hodná.

Nebyla hodná...? No a co tedy dělala?

(ticho)

Možná o tom nechceš mluvit...?

Ne.

Pamatuješ si na maminku a na tatínka, kterým ses v České republice? Vzpomínáš si, zda jsi je někdy viděl?

Ano, maminku si pamatuju. A taky babičku.

Co si o nich pamatuješ? Pamatuješ si, jak vypadají?

Ano, maminka má černé vlasy, dlouhé černé vlasy. Babička měla kudrnaté vlasy.

Víš něco o dalších příbuzných v České republice? Dostal jsi o nich nějaké informace?

Hm... pamatuju se na starší sestru. Taky měla dlouhé černé vlasy.

Pamatuješ se ještě na něco jiného z České republiky?

Hm... *(ticho)*

Pamatuješ se, jak to vypadalo v dětském domově... jestli tam byly další děti a tak?

Ano, byly.

Bylo jich hodně?

Hm.

Tak přemyslím... Vzpomínáš si, kdy jste se poprvé v České republice setkali s maminkou a tatínkem, tím myslím tady ty (seděli vedle)?

Ano.

Můžeš mi o tom něco vyprávět?

Bylo to výborné. Moc pěkné.

Byl jsi před tím setkáním nervózní?

Ne.

Co jsi o tom věděl, co ti řekli? Řekli ti, kdo za tebou přijde na návštěvu?

Maminka s tatínkem nám poslali svoje fotografie.

Tak jsi věděl dopředu, jak vypadají?

Ano.

Věděl jsi, že to budou tvoji rodiče?

(ticho)

Vzpomínáš si na to?

Ehm... ne. Nepamatuju se.

Ale vzpomínáš si, že to bylo pěkné a veselé, když přišli?

Mm.

Pamatuješ si, co jste spolu dělali, když přišli?

Ano, seděli jsme na sedačce a jedli čokoládu.

Seděli jste na sedačce a jedli čokoládu... na to se pamatuješ?

Hm.

A pak, když už jste se setkali poprvé... pamatuješ se, že jste bydleli společně v České republice? Ještě před tím, než jste jeli do vašeho domu ve Švédsku?

(ticho)

Například na to místo, kde jste bydleli...? Pamatuješ si, že jste někde bydleli společně, ještě před odjezdem do Švédska?

Byl to takový červený dům...

Matka: Ne, to byl bílý, opadaný dům.

Ano... ? A kdo tam bydlel...? Ty...? A kdo další?

Maminka, tatínek... a Teresia a Julia (*sestry*). A pak další lidi, které jsem neznal.

Matka: Ti, co jim ten dům patřil, bydleli v horním patře.

Jaké to bylo, bydlet s maminkou, tatínkem a sourozenci v domě?

Bylo to dobré.

Mohli jste spolu mluvit? Pamatuješ si, jak jste spolu mluvili?

Hm... znakovou řečí.

Bylo to těžké se domluvit s maminkou a tatínkem, když nemluvili česky?

To si nepamatuju.

Ale vypadá to, že si toho hodně z té doby pamatuješ...?

Hm.

A pak... když bylo na čase odjet do Švédska a opustit Českou republiku. Pamatuješ si na tu cestu? Jeli jste autem nebo jste letěli? Vzpomínáš si?

Jeli jsme autem mojí maminky. A pak lodí..., o které jsme si mysleli, že je to helikoptéra.

Haha. Ta cesta... chápal jsi, že jedete do nové země, pryč z České republiky?

Ano.

Pamatuješ si, jak ses cítil?

(ticho)

Bylo to nepříjemné, nebo napínavé, nebo...?

Napínavé.

Bylo to napínavé. Bylo něco vyjímečného, na co ses těšil, jet do Švédska do nového domu a tak? Vzpomínáš si na to?

No...

No?

Setkat se s novými kamarády.

Matka: Ukázali jsme jim fotky jejich pokojů, máme psa, tak z toho byli trochu rozčilení. Alespoň co si pamatují. S babičkou a dědečkem jsme mluvili po Skypu a pes byl u toho... hahaha... ale nevím, kolik toho chápaly.

No, přesně tak... Karle pamatuješ si, že na vás čekal pes?

Hm.

Dobře, ale pamatuješ si, že ses těšil na nové kamarády?

Hm, a na Gibsona, to byl maminky a tatínka pes.

Bál ses něčeho, než jste odjeli z České republiky do Švédska?

Že nás vrátí zpátky.

Ty ses bál, že vás vrátí zpátky... to sis nepřál?

...jo.

A když jste už byli v novém domově...

Bylo těžké si zvyknout na nový život?

Ne, to nebylo těžké.

Líbil se ti tvůj nový domov?

Ano.

Ale bylo to napřed všechno hodně nové, víd?

Ano.

Mm. Pamatuješ si, jak dlouho ti trvalo, než ses tam cítil dobře?

No...

Bylo to spíš několik dní, nebo týdnů, nebo ještě déle?

No, to nevím.

A pak taky to, že všichni okolo mluvili švédsky...? Jaké to bylo, když jsi jim nerozuměl?

To bylo trochu obtížné.

To bylo trochu obtížné, ano...? Možná také trochu divné, když člověk nikomu nerozumí?

No... trochu.

Chtěl ses rychle naučit švédsky?

Ano. A také jsem se toho hodně moc naučil!

Ano, mluvíš švédsky výborně. Na tvém přízvuku není poznat, že nejsi rodilý švéd. Ale myslím, že tehdy to tak nebylo? Přece jen to trvalo nějakou dobu, než ses naučil švédsky?

Hm.

Co bylo na příchodu do Švédska a k nové rodině to vůbec nejlepší?

Že jsme konečně měli vlastní domov.

Bylo pro tebe něco obtížného, na co si pamatuješ, když ses přestěhoval a začal žít nový život?

Ehm... ne. Ne, myslím, že se mi to hlavně líbilo.

Dobře. Bylo něco, co tě překvapilo, cos nečekal, když jsi přišel, co nebylo podle tvých představ?

(ticho)... Ano, Gibson.

Pes?

Hm.

Co na tom bylo jiného?

Nikdy jsem neviděl... no vlastně viděl... ale nikdy jsem neviděl tak obrovského psa.

Aha tak to pro tebe bylo nové mít v domácnosti tak velkého psa?

Hm.

Bál ses ho?

Ne. Bylo to prima.

A taky s tebou byly sestry?

Hm.

Jak to s nimi bylo... myslíš, že se také těšily do Švédska?

Jasně.

Myslíš, že to bylo lepší, že jste se stěhovali společně?

Ehm... ano.

Vy už tu jste několik let, myslím, že pět let, vid'?

Ano.

A když se na to podíváš dnes...

Jsi starší, chodíš ve Švédsku do školy, mluvíš perfektně švédsky a tak... Ale když si vzpomeneš na ten čas, kdy jsi potkal maminku a tatínka a společně jste se sem přestěhovali, myslíš, že by bylo něco lepší udělat jinak? Aby to bylo ještě lepší, mělo se něco změnit, něco, o čem víš?

(ticho) ...teď ti moc nerozumím.

Já vím, je to těžká otázka. Myslím to takhle, pokud by něco mělo být jinak, kdyby někdo řekl nebo udělal něco jiného, tak aby to pro tebe bylo ještě lepší, když ses stěhoval do Švédska? Myslels na to takhle někdy?

Ehm... nee, nevím.

Kdybys slyšel, že se nějaké jiné dítě chystá na stěhování do Švédska k nové rodině, zrovna se seznamuje s novými rodiči... máš pro něj nějakou radu? Jako např. myslí na tohle... nebo udělej to takhle... nebo něco podobného...?

Nevím.

Dobře, to je v pořádku, nejsou to zrovna snadné otázky, necháme toho, já se místo toho zeptám něco jiného.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Mluvíte někdy doma o tom, že ty a tvoje sestry pocházíte z České republiky, jaké to bylo, když jsi tam žil a tak podobně?

Ano, ale to už je hodně dávno.

Matka: Už je to několik týdnů... Je to vždycky takové období, zpočátku jsme o tom hodně mluvili, ale pak to nějak ustalo... Teď už na to přijde řeč pouze občas.

Myslíš, že o tom mluvíte dostatečně, Karle?

Ano.

Kdy k tomu dochází, když sedíte u jídla, nebo večer před spaním, nebo... kdy o tom spolu mluvíte?

Hm... bývá to u jídla.

Když společně sedíte a jíte?

Hm.

Bývá to některé z dětí, kdo s tím začne, nebo maminka a tatínek, kteří něco o České republice řeknou, nebo mluvíte o tom, jaké to bylo, když jste tam žili, nebo vypravou nějaké vzpomínky? Nebo kdokoliv?

Býváme to my, Teresia a Julia.

Jedno z vás dětí, co někdo něco řekne?

Hm.

Zajímá tě dozvědět se něco o České republice? Baví tě ty informace?

Hm... ani moc ne.

Ne, moc tě to nezajímá?

Ne.

Ne. A slavíte něco, co je spojené s Českou republikou, nějaký významný den, nebo připravujete nějaké české jídlo, přivezli jste si něco na památku, něco co vám připomíná Českou republiku?

Ne.

Nic takového?

Ne.

Zajímá tě, místo, kde ses narodil a chtěl by ses něco o něm dozvědět? Nebo tě to moc nezajímá? Řekni, co si o tom všem myslíš.

Zas tak moc mě to nezajímá.

Moc o tom nepřemýšlíš?

Ne. Ale myslím na to, co se v České republice děje.

Aha? Například...?

Když tam byli maminka s tatínkem. Tedy moje rodina, maminka a tatínek, které mám teď.

Ano... takže nejvíce na ten čas, kdy probíhala adopce, když tě byli vyzvednout?

Hm.

Ještě jedna věc, která se stává, když je člověk adoptovaný, je to, že třeba vypadá jinak... vypadáš trochu jinak než maminka a tatínek, možná máš tmavší vlasy a tak podobně. Je to něco o čem přemýšlíš?

Ne.

Ne. Hraje pro tebe nějakou roli, že vypadáte odlišně?

Ne.

Ne. Když se ve škole bavíš s kamarády, vyprávíš jim, že jsi adoptovaný? Ví o tom, že ses narodil v České republice?

Ano, ale já nechci, aby o tom věděli příliš.

Ne. Co jim tedy říkáš?

Hm... vyprávím jim, že jsem bydlel v Čechách, že jsem žil v dětském domově, kde byly i jiné děti... a tak.

Vyptává se tě na to hodně dětí?

Ne.

Ne?

Matka: To bylo spíš na začátku, když nastoupil do školy. Teď už je to pasé. Chodí se stejnými spolužáky od nástupu do školy. Možná, až se setkáš s novými kamarády, že se tě budou vyptávat?

Karel: Ale já jsem se setkal s novými kamarády, třeba s Martinem...

Matka: Ano, mají pár českých kamarádů, díky těm českým setkáním, je to výborné.

Hm.

Ano... přemýšlím, jestli jste doma někdy mluvili o tom, že byla ještě jiná maminka...? Vyprávěl jsi o své mamince a babičce v České republice a o tom, že máš ještě jednu první rodinu, u které jsi byl, když jsi byl malinký. Mluvíte o tom doma někdy?

Ano.

Dobře a co si o tom vyprávíte?

Hm... *(ticho)*... to teď nevím.

Ne. Mluvíte o tom často?

Tak moc často zase ne, ale... občas se to stává. U jídla.

Ano, když jíte. To je stejná odpověď, jako na tu předchozí otázku, kdy jsem se ptala, co si pamatuješ o České republice, takže tohle je také věc, o které se bavíte, když společně sedíte u stolu a jíte, je to tak?

Hm.

Je něco, co bys chtěl vědět o době, kdy jsi žil v České republice a o své biologické rodině, něco víc, než víš?

Ehm... *(ticho)*... ne.

Ne. Není nic o čem přemýšlíš, jak to tehdy bylo, cos tehdy dělal, kdes byl... jak se stalo, že tě dali do dětského domova a tak podobně?

Ano, moje maminka, která byla v České republice, se o nás nezvládla postarat... to jsem věděl a už tehdy jsem tomu tak rozuměl... hm. Jedla takové ty... drogy.

Matka: Hm, byla závislá, to je pravda.

Mm... chtěl bys o tom vědět víc, nebo ti to takhle stačí?

Hm... *(ticho)*... ne.

Ne. Máš nějaké fotky, knihy, mapy nebo cokoliv jiného, co ti připomíná ten čas, kdy jsi žil v České republice?

Ano, máme knihy a obrázky. Mapy nemáme.

Máte nějaké fotoalbum nebo něco takového, co si prohlížíte?

Ano. V počítači máme fotky, máme různé knihy, fotoalbum...

Máš nějaké jiné věci z České republiky na památku?

Ne, myslím, že nemám. Všechno jsme zničili.

Zničili jste všechny věci?

Hm. Ano, když jsme byli menší, tak jsme to zničili.

Aha, takže to bylo tak opotřebované, až se to úplně rozpadlo?

Matka: Bylo to rozmlácené nebo to... rozkousali.

Taky pár obečení.

Matka: Ano, z toho už hodně dávno vyrostli. Když jsme se stěhovali, našli jsme pár bot, které jsme koupili v Čechách, ty jsme si vzali s sebou.

Hm. Takže trochu šatů a pár bot máte na památku, hračky se asi rozbily a musely se vyhodit...? Jinak je to tedy fotoalbum a obrázky v počítači, na co se občas díváte...?

A taky do knih.

A do knih. Hm.

Takže mám ještě poslední otázku. Je něco, co bys chtěl vědět o České republice, o zemi, kde ses narodil?

Nee... moc mě to nezajímá.

Někdy se stane, že to přijde později, až budeš starší. A taky možná ne. A je to naprosto v pořádku.

Karle, je něco, co bys nám chtěl říct sám?

(ticho)... ne, nic mě nenapadá.

Tak dobře, mockrát ti děkuji, že ses tohoto rozhovoru účastnil a odpověděl mi na moje otázky!

Rozhovor s rodiči

Rozhovor byl veden s oběma rodiči.

Dobře, tak vy jste si už ty otázky prostudovali, já je ještě jednou projdu a uvidíme, kde skončíme.

Matka: Mmm.

Otec: Ano.

Jako žadatelé

Jaká jste měli očekávání, když jste se rozhodli pro adopci a žádali jste o ni?

Matka: Pro mě to bylo, tak jako pro většinu ostatních, prostě a jednoduše jsem toužila po rodině, to bylo moje očekávání.

Otec: Ano, tak to bylo, chtěli jsme mít rodinu a očekávali jsme, že se nám to podaří.

Matka: Ano, být rodiči.

Dobře a další otázka, jak bylo vaše očekávání naplněno?

Otec: Haha, no, stali jsme se velkou rodinou, zpočátku jsme byli trochu v šoku, když jsme se dozvěděli, že budeme mít tři děti.

Matka: Ano, nebylo to přesně to, co jsme čekali, ani to, o co jsme žádali, takže to byl opravdu trochu šok.

Otec: Ale nakonec to dobře dopadlo... no vlastně to pořád ještě je.

Matka: Přesně.

Přesně, na tu myšlenku jste si zvykli...

Otec: Ano, přesně tak.

Matka: No jo, my jsme si stihli na to zvyknout, ale... přáli jsme si sourozence, aby to nebyl jedináček, ale pak z toho byli tři!

Otec: Hmm, ostatně celý náš proces šel tak rychle, že jsme se téměř nestihli na nic připravit a už byl čas vyrazit.

Matka: Ano, v dubnu 2014 jsem se dozvěděla, že budeme mít šanci požádat a získat dítě, a pak najednou po několika týdnech jsme byli vybráni.

Otec: No to šlo... protože jsme měli nějaké papíry v Čechách... celá ta čekací doba šla, tedy veškerý čas jsme věnovali tomu dát dohromady dokumentaci a pak najednou jsme dostali souhlas s cestou a bylo to jen o tom vydat se tam.

Přesně, ale vy jste to popisovali jako počáteční šok, co vás na tom šokovalo? Že by to v tomto případě mohly být tři děti?

Otec: No, my jsme napřed žádali v jiné zemi a setkali se se dvěma dětmi, a pak se to celé obrátilo a my jsme skončili v černé díře.

Matka: No, mentálně jsme z toho nebyli zrovna na vrcholu.

Otec: ... a pak jsme se dozvěděli, že existuje seznam dětí se zvláštními potřebami. A my jsme to přijali, protože jsme ani nečekali, že by nám je dali, ani jsme v to nedoufali.

Matka: No, bylo tam hodně žadatelů z různých zemí, kteří tyto děti chtěli, takže jsme tam poslali žádost také, ale vůbec jsme nedoufali, že by nás zvolili.

Otec: Ne, v to jsme opravdu nedoufali.

Kdyby se někdo ptal na adopci dítěte z jiné země, na co by se měl zaměřit... když si vzpomenete, co jste si sami představovali, jaké to bude, kolik toho bylo dle vašich představ a kolik naopak vůbec?

Matka: Musím říct, že jsem na začátku byla hodně naivní, nikdy jsem si nemyslela, že se stanu součástí politických her, na to, že se to stane, jsem nebyla vůbec připravená, takže bych asi doporučovala... člověk by chtěl, aby to byla pro všechny pouze pozitivní zkušenost...

Otec: Ale teď mluví Rut o Rusku...

Matka: No o adopci celkově, že by člověk měl být trochu realista, protože může dojít k různým věcem, a je dobré být aspoň trochu připraven, jeden nikdy neví. Může dojít k různým politickým situacím a na to není nikdy člověk připraven, ani trošku.

Připravit se na to, jako že mohou nastat takové překážky?

Matka: Ano, když se člověk odhodlá k adopci, měl by si doopravdy zjistit, jaké jsou podmínky, ve které zemi, občas je člověk opravdu trochu naivní, má pouze velká očekávání, když s tím začne a nechce si připustit zrovna žádné takové informace.

Otec: Člověk si myslí, že stojí v řadě a bude v pohodě, když se dostane na řadu.

Matka: Ano, ale nejsou žádné záruky, že se člověk stane rodičem, i když se rozhodl pro adopci, prostě na to není stoprocentní záruka.

Takže je to o tom, že člověk si nemá, slepě představovat šťastný obrázek své budoucí rodiny, aniž by si byl vědom rizika?

Matka: Přesně tak, člověk nesmí... mít nasazené růžové brýle, protože je to přece jenom... to je to, po čem člověk dlouho toužil a těšil se na to...

Otec: Člověk má být jednou nohou pevně na zemi... ale nesmí přestat snít.

Matka: Přesně. Po vlastní zkušenosti, bych mohla doporučit být více nad věcí, protože to není úplně tak, jak si člověk někde přečte, protože se píše jenom o těch šťastných koncích.

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Ale když se vrátíme k adopci vašich dětí a na čas strávený v České republice atd., co můžete říct o první schůzce v Brně, o zaměstnancích, jací byli, co si o tom myslíte?

Otec: Bylo to výborné, byli naprosto přímí a vysvětlovali nám, proč nás vybrali, řekli nám všechno o dětech a dětském domově a jak to bude vypadat, až tam přijedeme...

Matka: Ano, tam se nám každopádně dostalo výborného přijetí.

Otec: Bylo výborné, že pokud jsme měli nějaké dotazy, ihned nám na ně odpověděli a vše vysvětlili.

Matka: Také jsme cítili, že je to seriózní, doprovázeli nás na prvních schůzkách, s sebou měli tlumočníka, nikdy jsme na nic nebyli sami, takže...

Otec: Bylo to výborné.

A teď přejdeme k tomu, kdy jste se doopravdy poprvé setkali s dětmi – dejte nějaký příklad – když jsme spatřili své dítě poprvé... tehdy, když jsme spatřili své děti poprvé, byli jsme... co byste o tom řekli, jaké máte zážitky?

Matka: Já si pamatuju, že nás vzali výtahem do druhého patra, do jedné místnosti. Tam seděly u malého stolečku, bylo tam několik dětí a nějaké zaměstnankyně a společně svačily. Snažili jsme se poznat, které jsou ty naše? Haha.

Otec: Pak ty ostatní děti odvedli pryč, a tak jsme je uviděli, vlastně poznali.

Matka: Bylo tam na začátku tolik dětí, že jsme prostě nemohli vědět, které jsou ty naše.

Otec: A taky všechny děti příběhly za námi... nebylo to tak, že jsme se bavili pouze s našimi dětmi, byli jsme obklopeni hromadou dětí.

A jak jste se cítili, když jste pochopili, že to jsou oni?

Otec: Za sebe můžu říct, že podle lékařské zprávy, kde bylo napsáno, že u naší nejmladší je podezření na mikrocefalii, což je poškození mozku, že jsem byl trochu, protože sám pracuji ve zdravotnictví, zvědavý, jak bude působit a jak ji uvidím, ale ona vypadala jako jakékoli dítě, a to bylo úžasné. Pak už to bylo v pohodě.

Nedokážete své city pojmenovat: „Když jsme se setkali poprvé, cítila jsem...?“

Matka: Cítila jsem pouze, že mi spadl kámen ze srdce a mohu pouze existovat, když jsem viděla, že je zdravá.

Takže vás obklopil takový zvláštní klid?

Matka: Ano, přesně tak.

Otec: Přesně. Člověk přemýšlel o tom, jaké to bude, když bude mít to poškození mozku, viděl jsem před sebou život s tím, že ji nebudeme vychovávat, ale pouze se o ni starat.

Matka: Možná, že to nebude pro české úřady moc reprezentativní, protože, kdybychom neměli tuhle zátěž, určitě bychom jenom řekli: „Óóó, teď jsme rodiči!“ ale my jsme měli po celou dobu obavy, jestli to zase nedopadne špatně.

Otec: Ano, jistým způsobem jsme se obávali, že nám může kdykoli někdo říct: „Ne, z toho nic nebude,“ tak jsme byli trochu... no...

Jo, ale je to váš zážitek, o který se jedná, proto je to důležitá informace...

Matka: No bez něj bychom určitě byli od počátku daleko šťastnější.

Otec: Ale pro mne to bylo šťastné, hned poté, co jsme tam byli deset dní a starali se o děti, bydlely s námi... A pak přišel právník, psycholog a ta tlumočnice...

Matka: Sociální pracovnice z OSPOD, a pak ještě někdo...

Otec: Tak ti přišli a zeptali se nás, jestli děti chceme. A to bylo takové... ničemu jsem nerozuměl, zeptal jsem se... „My je dostaneme?“ na to nám odpověděli, že to bylo jasné hned od začátku... to jsem ale vůbec nepochopil. Tehdy to bylo poprvé, kdy mi spadl opravdu kámen ze srdce...

Matka: Byly to naše děti.

Otec: Ano a teď už to byla jen otázka času, kdy budeme moci odjet domů, takže to bylo tehdy, kdy se dostavilo štěstí.

Báli jste se věřit, že to tak opravdu bude?

Matka: Ano přesně tak.

Na co si pamatujete z dětského domova a ze společného pobytu v České republice?

Matka: Byla jsem velice překvapená, že dětský domov leží uprostřed bytové zástavby, to jsem určitě nečekala, že okolo budou bytové domy a nebudou mít velký prostor okolo... jako trávník a tak, vypadalo to spíš jako bunkr ze sedmdesátých let.

Otec: Já jsem zas nebyl tak překvapený, viděl jsem různé pořady v televizi a během rodičovského kurzu, taky jsem se díval na web...

Matka: Ale líbilo se mi tam, personál byl milý, i když jsme měli problém s komunikací... naštěstí Henrik umí trochu německy, tak ti starší nám o dětech mohli trochu říct německy, protože jinak jsme s nimi nemohli komunikovat... pokoušeli jsme se jich zeptat, co si o tom myslí a chtěli jsme dostat víc informací od těch, kteří s dětmi každý den pracují, ale bylo to těžké. Přáli bychom si, aby nám mohli dát o dětech víc informací.

Ano, teď se k té otázce dostaneme. Jaké to bylo, když jste byli v dětském domově a směli jste se odstěhovat do toho bílého domu.

Matka: Ano, pomohli nám, v pátek odpoledne jsme se dozvěděli, že pojedem dolů (*do České republiky*), takže jsme si pouze objednali lodní lístek a ubytování na několik nocí...

Otec: To jsme bydleli v hotelu a celkem rychle jsme pochopili, že děti v hotelu mít nemůžeme. Tak nám pomohli a my jsme si pronajali domek ve vesnici na kraji města, kde byl domov. Pronajali jsme si přízemní byt v domě, měli jsme tam kuchyni a koupelnu, ložnici a všechno potřebné.

Matka: Mohli jsme prát a tak.

Jak dlouho jste tam bydleli?

Otec: Zhruba 5 a půl týdne.

A jak vám to tam s dětmi fungovalo, bylo to něco mezi všedním dnem a dovolenou a k tomu 3 děti?

Matka: Ano, ale šlo to výborně, na to jsme byli opravdu připraveni. Tedy alespoň já jsem si připadala připravená, prostě jsme vstoupili přímo do běžného dne... Šli jsme společně s dětmi do obchodu a nakoupili, pak jsme společně uvařili, chodili ven si hrát a tak... prostě jsme byli spolu. Na procházce jsme krmili koně a dělali všechno možné.

Otec: Pro mne byl trochu šok to, že děti nebyly zvyklé, že mají odemčené dveře. Pro ně bylo normální, že dveře jsou zamčené, museli jsme se jim přizpůsobit a pootevírat jim nový svět postupně, aby si zvykaly... Byl to pro děti úplně nový život, nebyly zvyklé žít s rodinou.

Já, protože pracuji ve zdravotnictví, jsem cítil, že ty děti byly zvyklé pouze na život v ústavu, a to bylo to, co trochu šokovalo Rut.

Matka: Já jsem ekonom, takže o tom nic nevím, haha...

Otec: Já o tom vím, a proto jsem měl něco, s čím jsem mohl pracovat. Myslím, že to šlo i tak moc dobře, ony se chovaly hodně zvláště, tak jsme se pokoušeli jim přiblížit trochu víc rodinný život...

Matka: Bylo to náročné, ale bylo fajn, že jsme měli k dispozici velký pozemek, děti mohly hodně běhat a také jsme měli štěstí na počasí, asi by to v zimě nebylo tak pěkné...

Otec: Já nevím, jak tam vypadají zimy...

Matka: To bychom neměli stejnou volnost, nemohly by tolik běhat venku a tak.

Otec: Taky bylo dobré, že jsme jeli dolů autem, mít s sebou auto bylo opravdu výborné.

Matka: Ano, opravdu. Mohli jsme jezdit na výlety a nakupovat, dělat velké nákupy...

Jaké jste dostali informace a jaké informace o situaci dětí vám chyběly, když jste přijeli dolů (do České republiky)?

Otec: Cítím, že to byly dobré informace, zejména o tom, jak bude vypadat celý proces, ale rád bych měl víc informací o dětech, například to, jak se učily chodit na nočník, neuměly si dobře čistit zuby a neuměly pěkně jíst, v tomto ohledu byly dost pozadu, a to jsme netušili.

Matka: Ne...

Otec: Nevládaly zůstat samy, např. nemohly jít samy na záchod, neuměly se samy osprchovat, prostě nic neuměly dělat samy...

Matka: Na to jsem nebyla připravená a nebyl nikdo, kdo by nám mohl pomoci, kdybychom potřebovali, když jsme měli tři děti, možná jsme potřebovali na místě větší podporu.

Otec: Určitě by bylo dobré předem vědět, jak moc jsou děti opožděné ve vývoji, např. jsme šli poprvé na hřiště a ony se neuměly ani houpat, nikdy to nedělaly. A to bylo Karlovi skoro 7 let, to nás trochu překvapilo.

Matka: Také nám o dětech chyběly informace o jejich zvycích... každodenních zvycích, co umí udělat samy a co ne.

Otec: Ano, to, co jsme měli, byly zdravotní informace.

Matka: Ano, to by nám určitě pomohlo a pro děti by to nebyl takový šok, už byly starší a my bychom mohli lépe pokračovat s jejich rutinami, na které byly zvyklé. Zatímco jsme se snažili jim vytvořit domov – jako měly v dětském domově, jsme jim místo toho nabídli něco úplně jiného, všechno pro ně bylo nové. A pak to nejobtížnější pro nás oba bylo to, že jsme vůbec netušili, kdy budeme konečně moci odjet domů. To bylo nejhroší.

Aha to, že jste nevěděli, jak dlouho tam budete muset zůstat?

Matka: Ano, protože jsme se nemohli připravit, nemohli jsme nic naplánovat, protože jsme nevěděli, jestli budeme moci odjet domů zítra nebo za 5 týdnů nebo... prostě jsme neměli ani potuchy, kdy to bude.

Otec: Ale zase to spíš byla otázka očekávání. Tedy pro mne... To nejdůležitější bylo dozvědět se víc o dětech.

Matka: Ano. Byly to tyto dvě velké věci, které byly trochu obtížné.

Pak je tady ta otázka, zda ty informace, které jste dostali před příjezdem, byly cenné a potom v pozdější době i použitelné?

Matka: Bylo to dost stručně shrnuto. Měli jsme... obraz o tom, jak se projevují.

Otec: Ano, a pak ta lékařská zpráva, kterou jsme dostali o jejich zdravotním stavu.

Pak tam taky bylo několik řádků o tom, jak se chovají na oddělení, ale to bylo pojato trochu víc klinicky. Např. tohle je negativní a tohle zase pozitivní a někdo pomáhá druhým dětem, ale nebylo tam nic o tom, jak ty jejich všední dny vypadají, jak jsou rozvržené, co umí samy dělat a tak.

Dobře, a když se podíváme na ty ostatní informace... zní to, jako že jste měli docela dobrý přehled o všem, co se bude dít, až na to, že jste nevěděli, jak dlouho tam zůstanete, takže to vlastně bylo docela dobré?

Otec: Ano, bylo to výborné. Bylo pro nás hodně dobré, že jsme věděli, co se bude dít. Bude to tak a tak, a nakonec se bude čekat na soudce atd. To bylo výborné. Takže v podstatě to bylo... vlastně všechno výborné, my jsme jen byli překvapení, protože byli tři a tak...

Matka: Hm. Ale já jsem byla trochu překvapená, že když jsme poděkovali a souhlasili s přijetím dětí, tak už to bylo jen a jen na nás... prostě přestřihli pásku. Chápu, že není možné, aby to šlo jinak, ale stejně. A pak jsme byli sami v Čechách, Henrik a já. Neměli jsme nikoho, kdo by za námi přišel a zeptal se nás něco, poté, když jsme se přestěhovali, prostě žádný feedback z dětského domova...

Aha, a vy jste nebyli v přímém kontaktu s nikým z Úřadu, nemuseli jste podávat zprávu o tom, jak se vám vede...?

Matka: Ne, nic takového. Žádný psycholog, který by přišel a podíval se na děti nebo něco takového.

Otec: Ale my jsme přece něco dostali od té pracovnice z Úřadu, řekla, že máme něco napsat...

Matka: Ano, měli jsme jí podat zprávu, pokud bychom se stěhovali nebo tak, vlastně jen poslat adresu, ale to bylo vlastně takové „that's it“...

Otec: Ne, vždyť ona něco posílala... neměli jsme občas odpovědět na nějaké otázky? Typu, jak to jde a tak?

Matka: Aha, ano... co děti dělaly. To tak trochu bylo, ale...

Otec: Ale ano, to jsme měli udělat, opravdu.

Matka: Ale to bylo víc jako... to pro nás nebyla žádná pomoc, to bylo spíš, aby věděli, co jsme dělali... to bylo spíš myšleno takhle.

Hm. No je to pro vás každopádně zážitek, protože jste byli ponecháni úplně sami...?

Matka: Ano, přesně tak. Tak to bylo... nikoho dalšího jsme neměli...

Otec: Ale zase na druhou stranu s ohledem na to, že jsme měli takové ubytování, jaké jsme měli, to bylo výborné. Takové ubytování mohu jenom doporučit. Pronajmout si malý dům, kde se dá zařídit obyčejný každodenní život. Protože zůstat sedět v malém hotelovém pokoji, to by bylo hrozné.

Matka: Ano, tam bychom nemohli vydržet sedět 5 týdnů, to by prostě nešlo. To bylo stejné jako... jedno z dětí onemocnělo, nevěděli jsme, co máme dělat, tak jsme kontaktovali dětský domov, poradili nám, ať jedeme do jiného dětského domova, kde mají lékaře, to jsme udělali. To bylo také takové divné, nevěděli jsme, co máme dělat.

Hm, ale... teď mám jednu otázku, která je trochu... jakou pomoc a informaci jste v České republice dostali? Protože teď jsme mluvili o tom, co jste nedostali, co byste mohli říct, o něčem, co bylo důležité...?

Otec: Třeba to, že nám dali přesný popis toho, jak bude celý proces vypadat, to bylo výborné. No a pak, pak to prostě trvalo dlouho. Také nám v dětském domově pomohli sehnat to ubytování, protože to bychom sami vůbec nezvládli.

Matka: To bychom nikdy sami nenašli, to byl nějaký zaměstnanec, který nám pomohl.

Otec: A taky to, že Čechy sousedí s Německem, umí hodně lidí německy. Naštěstí jsem se němčinu trochu učil na gymnáziu, a tak jsem se domluvil. Tam skoro nikdo neumí anglicky, protože TV programy tam dabují. To bylo výborné, že nám s tím pomohli, jinak by to pro nás bylo hodně obtížné...

Matka: Ano, naprosto nemožné, protože bychom to nikdy sami nenašli, nebylo to ani nikde inzerované.

Když už jste byli doma...

Ano... a pak najednou jste směli odjet do Švédska? Jak si na cestu pamatujete a jaké to bylo, přijet domů? Na co jste se těšili a bylo něco, čeho jste se obávali?

Otec: My jsme šíleně toužili po tom vrátit se domů, vzpomínám si, že to bylo jedno páteční odpoledne ve 3 hodiny, kdy jsme se měli sejít se soudcem u soudu v Brně... a když jsme to udělali, stáli jsme u auta, podívali jsme se s Rut na sebe a řekli jsme: „Jsou čtyři hodiny,“... a pak jsme vyrazili.

Matka: Hahaha, ano.

Otec: Projeli jsme celé Čechy a Německo, zavolali jsme z auta a objednali jsme si hotel, kam jsme dorazili asi v 1 hodinu v noci.

Matka: A pak rovnou na trajekt.

Otec: Tak hrozně jsme toužili jet domů...

Matka: Ano, to bylo krásné, toužili jsme domů, do svého... zpátky do svého života...

Otec: Cítili jsme, že budeme mít více možností přiblížit se dětem, budeme mít kolem sebe své lidi a tak... tak jsme jeli domů, okamžitě, jak to jen šlo.

Matka: To bylo úžasné, moci jet domů.

Jak šla cesta s dětmi?

Otec: Jak už řekla Rut, pomohli nám... Ta paní, které patřil dům, vysvětlila dětem, že pojedou lodí, že uvidí moře atd., aby to pro ně nebyl šok, protože nikdy v životě nejely takovou lodí a nic takového ani nikdy neviděly.²⁸ A všechno šlo výborně. Ta dálnice je v pohodě.

Ano, ale já jsem spíš myslela... dlouhá cesta autem se 3 dětmi, které nejsou na cestování zvyklé, to by mohlo být velice... eh takové...

Matka: Ano, ale bylo štěstí, že jsme vyjeli... brzo byl večer a noc a děti spaly, takže to bylo snadné.

Otec: Pouštěl jsem hudbu... Bylo zvláštní, že děti seděly vzadu a povídaly si a hned jak jsem pustil hudbu, usnuly, všechny do jednoho. Takže to šlo opravdu výborně. Zastavovali jsme a jedli jsme a dělali, co bylo potřeba. Pak jsme jim ukazovali fotky jak psa, tak domu, jejich postelí a hraček a všeho, taky babičku a dědečka, děti seděly a prohlížely si obrázky a říkaly, tam právě jedeme.

Hm. Bylo něco, čeho jste se obávali, aby se na cestě nepříhodilo, nebo jste se báli, jak to půjde?

Matka: Toho jsme se vůbec nebáli. Jenom jsme chtěli jet domů. Říkali jsme si, že pak bude všechno snazší. Naopak, prostě doma.

Otec: Hodně jsme jezdili na výlety a dětem se to moc líbilo. Nevypadalo to, že by jim to nějak vadilo. Ani nebyly smutné, když jsme se rozloučili v dětském domově, kde jsme odevzdali jejich šaty, které jsme měli půjčené. Vypadalo to, že se prostě těší pryč. Takže to šlo výborně. A cesta nahoru... jeli jsme trajektem z Rostocku do Trelleborgu, ta šla také výborně. Měli jsme opravdu štěstí.

²⁸ V současné době jsou již děti na odjezd do nového domova rodiči systematicky připravovány (pod vedením psychologa Úřadu). Dle vyspělosti (obvykle děti starší 5 let) se i s psychologem Úřadu před odjezdem osobně setkávají, ten je seznámí s konkrétním průběhem cesty a probere s nimi jejich případné obavy a potřeby.

Pak jste přijeli domů. Jaké byly první dny doma, první týdny a první měsíce?

Otec: Eh no... napřed to bylo pěkné. Děti se seznámily s Gibsonem, naším psem, na to jsme se všichni těšili, pak dostaly svoje postýlky a to bylo velké. Také dostaly hodně hraček a seznámily se se spoustou lidí... také chtěly být u všeho a všechno je zajímalo. Pak jsme se museli pokusit nastavit normální život a naučit je řeč a tak, takže to bylo výborné, že jsme měli psa, který nemluvil.

Jak to myslíte?

Otec: Stačilo říct, pojď sem, sedni a jídlo... takže děti znaly několik slov téměř okamžitě. Také jsme bydleli hned vedle školy, tak jsme je brali ven pokaždé, když tam měli přestávku, aby slyšely, že ostatní děti mluví jinou řečí. Necháपालy, že odjely do Švédska, myslely si, že jenom jely daleko, ale že jsou pořád v Čechách. Tak jsme se pokusili v nich vzbudit zájem.

Matka: Ano, ony neměly vůbec žádný zájem se naučit švédsky, pokud jsme byli v Čechách, ale pak ve Švédsku je to začalo hodně zajímat.

Nejdříve jste v nich museli vzbudit zájem, aby pochopily, že...?

Matka: ...jiné děti mluví jinou řečí... ano, to bylo hodně zajímavé.

Byly u dětí v těch prvních dnech nějaké divoké reakce na ty velké změny?

Otec: To co bylo trochu obtížné, bylo to, že nedokázaly zůstat ani na vteřinu samy. Ihned propadaly panice, pokud jsme odešli, byt jen za roh. A i tam jsme to trochu dělali, jako se to dělá se psem. Šli jsme ke dveřím a ukázali, že teď jdeme ven, ale ihned jsme se vrátili zpět. Pak jsme obešli dům a dívali se do oken, pak jsme udělali to samé venku. Když jsme šli na hřiště, šli jsme okolo několika stromů, pak jsme se vrátili, aby viděly, že nám můžou věřit, že se vrátíme, a aby se cítily sebejistě. I když nás neuvidí, tak ví, že jsme, že máme přehled. To trvalo dost dlouho, stejně jako proces navazování se na sebe.

Matka: Také si myslím, že pro ně bylo dobré, že se měly navzájem. Zůstaly v té skupině, na kterou byly zvyklé, nebyly rozdělené, a to bylo dobré. To byla velká výhoda.

Otec: Pak jsem se trochu bál toho, že měly to divné institucionální chování... mohly jíst cokoli, pokud něco našly na zemi, nacpaly si to do pusy a snědly to... takže jsme to museli hlídat.

Jak dlouho to trvalo, než jste si řekli, tak teď to snad začíná... kdy jste pocítili, že jste usazeni a je z vás rodina, z vás pěti?

Otec: Myslím, že díky tomu, jak jsme bydleli v Čechách, tak že to začalo už tam. Takže to trvalo... možná půl roku, několik měsíců... než jsme... než navázání bylo fungující, kdy se k nám přimkly.

Matka: Ano, a pak to trvalo přibližně... dalo by se říct, že po 3 měsících ve Švédsku spolu začaly mluvit švédsky, a pak to samozřejmě bylo daleko snazší, protože jsme rozuměli, co si říkají a ony zase rozuměly nám... a tak začal ten přechod do švédštiny.

Myslíte, že i to s tou řečí bylo nějakým způsobem důležité...?

Matka: Samozřejmě! Dokázaly vyjádřit svá přání a pocity, to nemohly, když jsme nemluvíli stejnou řečí. Bylo to daleko hlubší... jak bych to řekla... vztahy se daleko více prohloubily, když jsme se mohli domluvit stejnou řečí.

Otec: A také pochopení... je to most k sebejistotě a navázání se. Nejenom jsem tady, ale také moci vysvětlit, že tady jsem. My jsme používali veškeré možné prostředky, po celou dobu, kdy jsme byli venku i doma, mluvili jsme o věcech, dávali jsme jim jména a ukazovali... Používali jsme hudbu, hráli jsme se slovy, k hudbě jsme přidávali text, aby viděly a mohly se ta slova naučit, to bylo zábavné.

Ano... Byly nějaké zvláštní okamžiky, na které si vzpomínáte, které byly hodně důležité ve chvíli, kdy jste překročili ten pomyslný práh... nebo jak by se to dalo nazvat... prostě, které se týkaly vašeho vztahu v té době?

Matka: Těch bylo určitě hrozně moc... hahaha...

Otec: Asi tak, jak jsem řekl předtím, když jsme se dozvěděli, že děti jsou naše, to bylo...

Matka: Ano, přesně tak, když jsme to pochopili...

Otec: A také když jsme přišli domů. Když děti uviděly, když pochopily, že to jsou jejich postele... A potom částečně tam dole... protože zpočátku nás neoslovovaly maminko a tatínku, ale teta a strejda, protože... to tak chtěli v dětském domově, alespoň do té doby, než jsme se rozhodli, tak nám to řekli. A pak, když se nás zeptali, zda si chceme děti vzít, řekli jsme ano samozřejmě, tak... už to bylo v pořádku a mohly nám říkat maminko a tatínku.

Takže, když s tím začaly, tak to byla taky taková velká... věc. Být nazýván maminkou a tatínkem.

To je jasné. A to také bylo v souvislosti s tím, že jste pochopili, že děti dostanete, a že u vás mohou zůstat?

Otec: Ano, to bylo potom, co jim řekli, že už nás tak mohou nazývat. A ony s tím okamžitě začaly.

Co vás na počátcích dokázalo potěšit, z čeho jste byli obzvláště šťastní?

Otec: Pro mne to bylo to, že jsme dostali 3 děti, že jsme rodina.

Matka: Ano...

Otec: Že naše cesta byla dokončena, že jsme viděli, že se dětem vede dobře a všechno je v pořádku. Je to takhle jednoduché.

Matka: A pak také to, že se v Čechách nenaučily spoustu věcí, vidět jejich vývoj. Jak to postupuje vpřed... že napřed neuměly skoro nic... až po to... a teď to...

Otec: ... dohonily.

Matka: Ano, dohonily, jsou velmi šikovní sportovci, všechny tři děti, a to byly takové... prostě celý vývoj. To je moc krásné, i dnes, když se na to dívám.

Bylo něco, čeho jste se zpočátku obávali, pokud ano, co to bylo?

Matka: No, jak už jsem řekla na začátku, šílený křik ve sprše, strašně se bály skoro všeho... bály se vody všechny tři. A když jsme přijeli domů, tak... mám kamarádku, která je aktivní v plavecké škole a ta řekla... ježíš, já udělám malou skupinku jenom pro ně. My jsme měli 3 děti a pak tam ještě byla nějaká rodina, která měla děti ve věku našich, takže bylo dohromady 5 dětí. Tak jsme založili malou plaveckou společnost, nebo skupinku, a pak už to nebyl vůbec žádný problém. Šlo to vlastně hrozně rychle, rychle si na vodu zvykly a teď už umí plavat všichni. Už jen tyhle věci jsou naprosto úžasné.

Byly tam nějaké obavy, jako že třeba tento typ potíží nezvládnete?

Matka: No, těch potíží bylo hodně... pro ně bylo v podstatě všechno zpočátku těžké...

Otec: Měly potíže s konstruktivními hrami, křičely a rvaly se a ničily věci...

Matka: Ano zničily všechno...

Otec: Vlastně pořád křičely a běhaly dokola a dokola... ano... než se naučily to, že se dá s věcmi hrát... začaly používat svoji fantazii a jejich vnitřní život se začal rozvíjet... vidět to, bylo také nádherné.

Matka: Pak, když nastoupily do školy a školky a našly si nové kamarády... to také bylo nádherné... Zpočátku jsme z toho měli trochu strach, ale šlo to výborně.

Chcete tím říct, že jste se báli, že se děti nedokážou zapojit do skupiny... nebo...?

Matka: Ano, přesně tak. Že budou za ostatními dětmi pozadu, takže... budou mít s určitými věcmi potíže, ale...

Otec: Ano, a jak se budou integrovat do skupiny dětí.

Matka: Ano, s ostatními dětmi. Možná nebyly... je to tak těžké... možná jim chybělo... jak bych to řekla... dalo by se říct, že děti jsou hodně společenské, snadno si získávají přátele, jsou otevřené...

Otec: Ano, to, co jim scházelo ve vývoji, jsou hodně...

Matka: ...společenské, ano hahaha!

Otec: ...ano jsou hodně společenské. Mohou mluvit s kýmkoli, v každém případě to tak bylo, zpočátku. Řekl bych, že nebyly vůbec stydlivé.

Bylo něco, co vás zpočátku překvapilo, co nebylo vůbec tak, jak jste si představovali?

Otec: Myslíte, když jsme přijeli domů?

Ano.

Otec: No... no to se týkalo jejich biologické matky... její závislosti... protože naše nejmladší měla velké potíže s učením, z toho jsme byli trochu v šoku, že to pro ni bylo tak těžké. Má s tím potíže dodnes. Museli jsme se s ní hodně učit, trvalo to celý rok. Je to trochu nepříjemný pocit, že jsme se tolik snažili, několik hodin denně a pak druhý den to bylo všechno pryč. To bylo trochu... frustrující.

Na to jste asi nebyli tak docela připraveni, že to bude takové?

Otec: Ne, nečekali jsme, že to tak bude... Ti druhí dva chápali normálně...

Matka: Když nastal čas, bylo patrné, že... nebo když se začaly učit řeč, jí to nešlo tak rychle... tehdy to začalo... o tom jsme neměli vůbec tušení, protože v Čechách jsme nemluvili stejnou řečí.

A co si myslíte... rozdíl mezi dětmi se objevily až tehdy, nebo jak jste to myslela?

Matka: Ano, že musí víc bojovat, musí být v životě větší bojovnice, aby... bude ve škole potřebovat víc pomoci a tak...

Otec: To nebylo vidět, dokud jsme neměli společnou řeč.

Matka: No, protože po fyzické stránce není nic vidět.

Co jste museli udělat, něco zvláštního, nějaké změny v chování nebo se nějak přizpůsobit?

Otec: Oj... ano, museli jsme předělat celý náš život a přizpůsobit ho dětem. Museli jsme prostě obrátit všechno vzhůru nohama. Z toho, že jsme byli ve dvou se psem, k tomu, že máme 3 děti, které potřebují pomoc v podstatě se vším.

Matka: Hodně vaření a... hahaha. Praní prádla a tak...

Otec: Nojo, člověk do toho musí dát sám sebe, své znalosti. Je z něj rodič, učitel a...

Matka: Ano, to všechno je jeden člověk.

Otec: ...a taky hlídač, prostě musí být pořád ve střehu. Musí obětovat svůj čas. To ale nebylo nic nového. To jsme chápali.

Matka: A navíc, ony byly už dost staré... nevím, jak to bylo dlouho... možná půl roku. Karel měl nastoupit do školy, ale zrovna jsme se stěhovali, je narozený koncem roku, takže nastoupil po Novém roce jako předškolák, neměli jsme na to moc času. Byli jsme na rodičovské dovolené několik let, asi tak dlouho jako ti, co mají malinké děti.

Pracovali jste na zkrácený úvazek... nebo jste si zkrátili pracovní dobu ve srovnání s tím, než jste si vzali děti?

Otec: To bylo jen zpočátku, kdy jsem byl doma 4 měsíce, aby se děti naučily řeč a abychom nastolili rutiny.

Matka: Ale stejně jsi pracoval... asi jsi pracoval na 75 procent... zpočátku jsi měl zkrácený úvazek a pak jsi pracoval hodně z domova, protože je to tvoje vlastní firma... Karel byl už dost velký, že nastoupil jako předškolák a pak už měl nastoupit brzo do první třídy. Děvčata nastoupila do školky později a viděli jsme, že... ony to také potřebovaly, bavilo je to, chtěly se stýkat s dětmi. Pokoušeli jsme se chodit s nimi do otevřené školky, aby měly kamarády. Nevím, jestli jsme udělali nějaké konkrétní změny chování... spíš ne.

Otec: To ne, ale integrovali jsme se.

Matka: To bylo víc na začátku, kdy jsme se snažili... eh... dozvěděli jsme se, že se nemáme pokoušet stýkat se s okolím, ale spíš se musíme snažit držet se... kvůli navázání se... prostě být víc spolu, jako rodina a držet se doma.

Ano, to je ono. Mají se zpočátku omezit společenská setkání...

Matka: Ano, přesně... aby se doma neobklopovali zpočátku mnoha lidmi a tak. Babička s dědečkem do toho samozřejmě nepatří... a my jsme neměli zpočátku na návštěvě nějak moc známých.

Ovlivnilo to, že máte v rodině najednou 3 děti a nemáte tolik času na sebe, nějak váš partnerský vztah? Co si o tom myslíte?

Otec: No tak samozřejmě, stejně jako všem ostatním rodičům. Člověk přešel ze vztahu dvou lidí a najednou je rodič... to je změna o hodně procent.

Matka: Zároveň, měli jsme své zvyky, protože jsme měli jenom psa a rádi jsme byli venku v přírodě, tak jsme si ty děti brali prostě sebou, v principu jsme dělali i nadále to samé.

Otec: Ale to, že jsme dělali společně něco já a Rut, to na začátku úplně nešlo.

Matka: Ano, to nebylo o nás dvou, to se stalo tak maximálně jednou za půl roku.

Pohled z dnešní perspektivy...

Ano... ale dobře. Budu trochu pokračovat, o tomhle jsme se už bavili dříve, teď uplynulo 5 let a možná už máte nějakou perspektivu. Takže teď se zeptám, i když vím, že jsem se na to ptala již dříve, takže můžete odpovědět jenom stručně... jak cítíte, že probíhal ten předávací proces z vašeho pohledu, bylo na něm něco překvapivého nebo něco, z čeho jste byli nejistí?

Otec: Myslíte v Čechách?

Ano, v České republice. Čas, než jste se s dětmi přestěhovali, vy jste za nimi chodili na návštěvy do dětského domova...? Můžete popsat, jaké to bylo.

Otec: Ano, ty první 3 dny jsme za nimi jezdili na návštěvu do dětského domova, aby se s námi seznámily, hráli jsme si spolu a trávili jsme spolu čas. Po těch prvních třech dnech... to jsme měli už zajištěné to bydlení, vzali jsme děti s sebou, poprvé jsme jeli autem a prohlédli jsme si společně dům a zahradu...

Matka: Ano, takhle vypadaly ty první 3 dny... něco, co bylo trochu problematické... bohužel jsme se s personálem nemohli dobře domluvit... měli jsme děti na malém výletě a když jsme je vraceli do domova, tak ta prostřední holčička plakala. A my jsme si říkali, ježíš, co se děje... Ale bylo to proto, že se bála, že je vracíme zpátky.

Otec: Ano, myslela si, že ji nechceme. Že ji pokaždé vracíme zpět.

Matka: Ano, to bylo trochu nepříjemné ...

Otec: Ale pak po třech dnech... to jsme si vzali děti k nám. To jim už vysvětlili v domově a tím pádem s tím neměly žádný problém.

A co si o tom myslíte vy, mohlo se to udělat nějak lépe, ten první společně trávený čas, kdy jste se seznamovali, mohlo se to zorganizovat jinak?

Otec: Ne, myslím, že to bylo výborné, ale jak jsme řekli, byli bychom rádi, kdyby v domově vysvětlili dětem, co děláme, a že nebudou jen tak opuštěné, že se zase druhý den vrátíme a tak. To asi bylo to nejdůležitější, jinak to měli výborně zorganizované.

Matka: Ano, tak jak bylo řečeno, byli bychom rádi za víc informací o dětech.

Ano, přesně tak, tomu rozumím, ale já jsem spíš myslela na to samotné předání dětí. Nebylo to tak, že jste si řekli: „Ježíš, už tak brzo, to je moc rychle,“ nebo „To ale trvá dlouhou dobu, než nám je dají,“ nebo...?

Matka: Ne, 3 dny byly úplně akorát.

Otec: Určitě by to prodloužili, kdybychom o to požádali, pokud bychom cítili, že si je ještě nemůžeme vzít. Oni byli hodně vstřícní.

Matka: Ano, to bylo dobré.

Co si myslíte, na co by měl být člověk, který chce adoptovat dítě a jede si pro ně, být připraven?

Otec: Já říkám řeč a ubytování. Je dobré znát nějaká slova, protože tam nemluví anglicky. Protože pak by byl člověk po celou dobu závislý na tlumočnickovi.

Naučit se několik slov, to není na škodu. Když jsme s nimi byli venku a děti běžely pryč, tak by bylo dobré zavolat na ně, ať si dají pozor, nebo ať zastaví.

Matka: Ano, zvláště když jde trochu starší dítě. To je důležité. U miminka to nehraje žádnou roli.

Otec: Ano.

A co se týče bydlení, tak si myslíte, že je nutné sehnat něco, kde budete společně dobře fungovat, kde budete žít spolu?

Otec: Ano, sehnat něco, co je podobné domovu. Pro mě to byl obrovský rozdíl. Když s námi přijely do hotelového pokoje, kde jsme původně bydleli, tak to vypadalo, že by to tam úplně zdemolovaly. Tam by to nikdy nemohlo fungovat. Byl to obrovský rozdíl, když jsme se přestěhovali, nemusí to být nic velkého, ale prostě něco, co připomíná domov. To mohu vřele doporučit.

A... teď, když se podíváte zpátky na adopci, díky svým zkušenostem byste to udělali znovu?

Matka: Ano, pokud bychom dostali dítě, tak bych to rozhodně udělala znovu.

Otec: Ano a celý proces, jakým jsme prošli, fungoval výborně. Myslím, že to mají v Čechách dobře zařízené. Třeba to, jak se stýkat s dítětem a tak.

Matka: Nemuseli jsme jezdit sem a tam, vracet se do země několikrát.

Teď mám jednu důležitou otázku, myslíte si, že kdyby to byl hodně, hodně nepříjemný zážitek, že byste si třeba řekli: „Ne, kdybych tohle věděl, nikdy bych to neudělal.“ Ale vy si tohle nemyslíte, vy si myslíte, že...?

Otec: My bychom to, z našeho úhlu pohledu, udělali jednoznačně znovu.

Co bylo těžké a byla to výzva, a jak si myslíte, že jste to zvládli? Už jste mluvili o potížích dětí s těmi každodenními rutinami, jak si nemohly zvyknout na obyčejný rodinný život? Ale jak si myslíte, že jste to zvládli?

Otec: Myslím, že jsme to zvládli výborně, protože jsme oba s Rut odlišní. Rut stojí oběma nohama pevně na zemi a já jsem víc takový...

Matka: No, ale já nevím, jestli bych to zvládla stejně dobře... Henrik pracoval celý svůj život ve zdravotnictví a staral se o podobné lidi jako... měla jsem v něm obrovskou podporu po všech stránkách, cítila jsem se s ním hrozně sebejistě...

Otec: Podobné lidi, to bych tak asi vůbec nenazval. Ale vím, jak... lidé v krizi, lidé, co potřebují pomoc... Tak bych to nazval. Nepracoval jsem s adoptovanými dětmi.

Matka: Ne... ale... s podobnými potřebami, když to tak řeknu.

Otec: Opravdu jsme si byli navzájem velkou oporou. Takoví jsme. Jeden doplňuje druhého ve všem, a to je úžasný pocit.

Je něco, v celém adopčním procesu v České republice, co vidíte jako riskantní nebo nejasné, z čeho máte nejistý dojem?

Otec: Bylo to přesně tak, jak řekla Rut, člověk sedí a čeká, až bude zavolán k soudu a to působí, jak už jsme řekli... a může to trvat několik týdnů. Tak asi tohle. Ale jinak v celém procesu není nic nebezpečného, pouze to, že je člověk frustrovaný, protože chce...

Matka: Je obtížné být mimo domov. V první řadě chceme být rodina, ale snažíme se o to v naprosto cizím prostředí. To je obtížné.

Otec: Není stanoveno žádné konečné datum, ani den, ani týden...

Matka: Člověk touží po domově, po svém bezpečném místě, aby... Když jde o takovou věc, samozřejmě.

Otec: A pak se také příbuzní a známí naprosto přirozeně ptají, kdy se vrátíme a tak... ale jinak si myslím, že to fungovalo výborně. Opravdu.

Je něco, co chcete sami sdělit, že by to bylo lepší, kdyby se to udělalo jinak?

Otec: Ne, já... my chápeme, že to datum nelze stanovit, protože soudce se musí na ten případ podívat... to chápeme... Takže ne, myslím si, že to dělají dost dobře. Kdyby měli víc informací o dětech, více takových... ano, víc osobních, bylo by to dobré, jinak bylo všechno dobré.

Matka: To je tak pokaždé... čím více informací, tím lépe. Ale já nemám nic... Myslím, že to bylo velmi profesionálně ošetřeno.

Otec: Ano a všichni nám pomáhali, všichni od tlumočnicka po právníka a psychologa... všichni byli opravdu lidsky účastní. Nebyli jenom profesionálové, byli také velmi schopní.

Matka: Nikdy jsme nepociťovali, že mluvíme s úředníky... cítili jsme se moc dobře.

A potom... co byste chtěli vědět, kdybyste hodlali adoptovat zrovna tyto děti znovu?

Otec: No to je ta samá věc, chtěli bychom vědět něco víc o jejich osobnostech, jejich rutinách, o tom, co mají rády, co umí a tak. Jen proto, abychom je přijali lépe, prostě proto. Člověk jim šel vstříc s neznalostí, pokud by měl více informací, bylo by to pro nás všechny snazší.

Máte nějaká doporučení pro ty, kteří se nachází ve stejné situaci, jako vy, před adopcí? Bez ohledu na to, o čem jsme již hovořili, že by člověk neměl být tak naivní... ale zda jsou nějaké jiné konkrétní rady, o kterých si myslíte, že by byly vhodné...?

Otec: Ano, tak jak jsem již řekl, je to řeč a ubytování. Nebudte překvapeni, když se vám pobyt protáhne o několik týdnů déle, než jste doufali. To je to hlavní. Jinak je to jenom o tom se vydat na cestu a „Enjoy the ride“. Jedte do nějakého města a sžívejte se. Nesedte jenom zavření v pokoji, ale vezměte dítě ven. Jsou tam krásná místa, je to krásná země.

Matka: Ano, opravdu.

Snažit se využít ten čas k něčemu dobrému?

Otec: Ano, přesně tak! Je toho hodně k vidění. My jsme byli nahoře, jmenuje se to Beskydy a chodili po horách. To je naprosto fantastické.

Matka: Ano, myslím, že si téměř nemůžete přát lepší zemi, na všechno. Všichni byli milí, i když třeba neuměli... když se s nimi nedalo komunikovat, ale obyvatelé a všechny ty vesničky, obchody... všichni se snažili nám pomoci, když jsme nemohli najít ponožky... haha... nevěděli jsme, jak se to jmenuje...

Otec: A také je dobré mít tam s sebou auto, třeba se dá letět, a pak si ho pronajmout...

Matka: Ano, poskytuje to obrovskou svobodu, volnost.

Otec: Ano, opravdu. Můžete jet kamkoliv, chodit po nákupních centrech, kupovat jídlo u McDonalds, třeba jenom „drive-through“... je to na vás...

Matka: Ano, být mentálně připraven, je lepší se připravit na delší čekací dobu, a pak být mile překvapen než doufat, že se vrátíte domů zítra, což se nestane. Je prostě dobře, užívat si daného okamžiku. Nebýt ve stresu.

Otec: Taky není na závadu si s sebou přibalit lékárníčku. Protože se dole nedomluvíte a jejich věci se jmenují jinak. Mají úplně jiné názvy léků... Alvedon... hehe... to je dobré mít s sebou. Teď jsem odbočila trochu stranou...

Ano, ale nemáme žádná omezení!

Otec: No, je to dobré mít s sebou, pro jistotu... děti si mohou ublížit, mohou onemocnět, člověk sám může onemocnět, nebo se nějak zranit...

Ano, to se tak v životě stává.

Matka: Přesně.

Jak hovoříte se svými dětmi o tom, že jsou adoptované z České republiky?

A teď bych se chtěla zeptat na to, jak o adopci, původu dětí a České republice hovoříte doma? Eh... mluvili jsme o tom trochu s Karlem, ale máte něco, co by dětem pomohlo vysvětlit, čím si prošly, proč jsou tady... no vždyť víte?

Otec: Tak tedy, Karel o tom moc nemluví... prostě říká, že si nic nepamatuje, ale pamatuje si! Díváme se často na to, co jsme nafilmovali na iPadu, na fotky a tak... třeba když jsme byli na horách, nebo v tom domě... všichni spolu. Díváme se na to často společně...

Matka: Všechny děti byly dost staré na to, aby si to pamatovaly... vědí, že nepochází ze Švédska, že bydlely v Čechách a všechno to... to všechno je pro nás naprosto přirozené. Není pro ně žádný šok, že jsou adoptované, vědí o tom po celou dobu, ví, jak dříve bydlely. Měly velký zájem mluvit o Čechách a vysvětlovat si věci, ale spíš zpočátku...

Otec: My jsme se nikdy nepokoušeli to potlačovat nebo popírat, není to žádné tajemství, pokud mají otázky, odpovíme jim pravdivě, tak pravdivě, jak jen můžeme. Je to naprosto přirozené.

Pokud bych se ptala na konkrétní materiál, tak je to film na počítači a fotografie, pak také Karel mluvil o nějaké knize...?

Otec: Ano, přesně. Neměly žádné vlastní věci. Neměly nic, co by jim patřilo. Směly si každý odvézt jednu hračku, kterou jim dali v dětském domově.

Matka: Ale to nebylo v jejich dětském domově, to bylo úplně někde jinde. Takže neměly žádný osobní majetek, který by si přinesly... z toho domova, kde žily... několik let.

Otec: No byly to hračky, které jsme jim koupili. Jak Rut řekla, jedno z dětí onemocnělo a my jsme jeli do jiného dětského domova, který leží u nemocnice, k lékaři. Tam byl někdo, kdo děti poznal a dal každému z nich jednu hračku, kterou si směly vzít s sebou.

Matka: No věcí nemáme moc... ale je to ten film, který jsme natočili.

Otec: A pak taky máme ty fotky dětí, když byly ještě malé, které jsme dostali...

Matka: Ano, z doby, kdy žily v dětském domově, tak je fotografovali, ty máme. Nic jiného.

A vy jste jim udělali nějaké deníčky... pro každé dítě, nějakou fotoknihu...?

Matka: Ano, přesně tak. Udělali jsme sbírku fotek... fotoalbum, a každý má svoje...

Otec: Je to jejich.

Matka: Aby měly každý své vzpomínky. Julia, ta nejmladší, toho má nejvíc, protože ona nikdy nežila u rodiny, byla po celou dobu v domově. Dali ji do dětského domova ihned po narození, takže má nejvíc dokumentace, od miminka. Těm dvěma druhým chybí první roky života...

Otec: Ona žila čtyři roky v dětském domově.

Matka: To bylo dlouho.

Udržujete nějaké tradice, nebo něco, co jste si našli v České republice, co máte doma a patří do vašich životů, co třeba oslavujete... něco zvláštního nebo...?

Otec: Ne, to zrovna ne. Oslavujeme ten den, kdy jsme se setkali poprvé, to roční období a pak ten den, kdy jsme přišli domů z Čech. Takže pak už jen jejich narozeniny. Ale nemáme žádné jídlo nebo tak, my jsme si tam vařili svoje vlastní pokrmy.

Matka: Občas, když jdeme do Lidlu, stává se často, že řeknou: „Jé, to jsme jedli, když jsme byli v Čechách!“ a tak to pak koupíme. Oni si na to trochu pamatují, některé zvláštní sušenky a tak. Ale neslavíme žádné české svátky nebo tak.

Jak slavíte ten den, kdy jste přišli domů?

Otec: To je různé, děláme něco neobvyklého... uvaříme si nějaké dobré jídlo, a pak jen slavíme ten čas, který jsme spolu, aby všichni věděli, že je to rok, dva roky, tři roky, čtyři roky a teď v září to bude pět let od té doby, kdy jsme přišli domů.

Vy to děláte jednoduše, ale děláte to různými způsoby?

Otec: Ano.

Matka: Ano, to se bavíme o všech těch věcech, je to daleko přirozenější... v ten den.

Otec: A pak, jak řekla Rut, jsme na facebooku ve skupině České rodiny a občas se společně scházíme. Tam můžeme s ostatními probírat své zkušenosti. A děti se schází s dětmi adoptovanými z Čech a mohou si tak připomínat své dědictví...

Přesně. Jak často se scházíte?

Otec: Bývá to tak jednou za rok.

Matka: Ano.

Otec: A pak je to také jednou za rok BFA setkání.

Udržujete jako rodina nějaký kontakt s biologickými kořeny dětí, nějakým způsobem...?

Otec: Ne, otec je neznámý a matka žije na okraji společnosti. Nemá občanský průkaz, nepracuje, nemá bydliště, nic se o ní neví. A v Čechách nám řekl jak psycholog, tak právník Úřadu, že nám nedoporučují s rodinou nějaký kontakt, máme být vždy nejdříve v kontaktu s nimi, s Úřadem. Řekli nám, že by to pro nás bylo nebezpečné, že by se nás pokusili vydírat. Řekli, ať jsme opatrní.

Řeklo některé z dětí, že by chtělo být s někým ve spojení, nebo se dozvědět víc?

Otec: Ne, oni o Čechy nemají bohužel vůbec žádný zájem, ale my jsme řekli, že se tam vrátíme v blízké budoucnosti. Pojedeme se tam podívat, možná na dětský domov a na tu vesnici, kde jsme trávili čas... a tak. To je zajímavé. Karel nechce vidět dětský domov, je to pro něj nepříjemné. No a my uvidíme... jaké to bude. Oni na to docela rychle zapomněly, okamžitě se šily s tím současným stavem.

Matka: Ta nejmladší, ona se s matkou nikdy nesešla, vůbec si na nic nepamatuje...

Máte nějakou fotku nebo něco...?

Otec: Ne. Nic takového nemáme. Karel si z dětí nejvíc pamatuje, on viděl maminku i babičku. I když teď vypráví, že babička má hnědé vlasy, ale ona je po celou dobu bělovlasá.

Matka: No já nevím...

Otec: Tak to je a já nevím, co je pravda.

Matka: Nevím... no vypadá to, že neměla žádný zájem... myslím, že tam maminka jednou byla na návštěvě, jednou za celou dobu... to nebylo nijak hodně... prostě s ní nebyly v kontaktu. Je to ale asi takhle snazší, prostě si na nic nepamatují a nemají tak na co vzpomínat.

Co si myslíte o tom, že vaše děti jsou jiného etnika než vy? Je to vidět, že jsou odlišní a já si myslím, že je na nich vidět, že jsou původem Romové...?

Otec: Ano, tak to je. Ale já na to nikdy nemyslím.

Matka: Ne, ani já ne.

Otec: Jsou to moje děti, je to moje rodina. Na to vůbec nemyslím.

Nemá to pro vás žádný význam?

Otec: Víím, že ve chvíli, kdy mi řekli „tatínku“ jsem všechno ostatní vymazal.

Matka: Ano a není to nic, na co bychom vůbec kdy mysleli. Myslíme si, že jsou moc krásné.

Otec: Ano, jsou moc krásné! O tom nepřemýšlím.

Matka: Není to nic, o čem bychom uvažovali.

Je ještě něco, na co jsem se, podle vás, nezeptala? Něco, co byste rádi doplnili, nebo...?

Otec: Ne, všechno jsme již řekli. Řekli jsme toho až moc...

Ok, tak vám mockrát děkuji.

Rozhovor s Anetou (16 let)

Biologičtí sourozenci Aneta (nyní 16 let) a Lucas (nyní 10 let), přijati postupně v 1 roce věku v roce 2005 a v roce 2010.

Kdysi dávno ses narodila a žila v České republice, můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Máš nějaké informace nebo si pamatuješ na své biologické rodiče?

No ani ne.

Nepamatuješ si nic?

Vím, že mám několik sourozenců a vím, jak se jmenuje maminka.

Pamatuješ se na něco z doby, kdy jsi bydlela v České republice?

Ne, byla jsem malá.

Kolik ti bylo, když jsi přišla do Švédska?

Myslím, že mi byl jeden rok.

Tak to rozumím, že si toho moc nepamatuješ. A máš nějakou představu, jaké to bylo, když jsi žila v České republice a v dětském domově?

Nemyslím si, že to bylo moc dobré, slyšela jsem, že to tam bylo hrozně malé. Vlastně se pletu, spíš to byl velký domov možná, ale nebylo tam moc personálu, takže jsem neměla moc lásky, jak měl můj bratříček, který žil v malém domově.

Pamatuješ se na první setkání s rodiči?

Ne.

Je tady spousta otázek, na které nebudeš umět odpovědět, ale já ti je stejně položím. Když si to nebudeš pamatovat, tak mi můžeš říct, jak si to třeba představuješ, když o tom přemýšlíš. Takže jak si představuješ to první setkání?

Já jsem určitě nechápala, co se bude dít.

Rozumím, další otázka je stejná, jestli jsi věděla, že za tebou přijdou?

Ne.

Myslíš, že ti řekli, že maminka s tatínkem přijdou, i když jsi byla tak malá. Co myslíš, jak to udělali?

Myslím, že mi asi řekli, že přijdou.

Další je také taková, jaký byl čas společně strávený v České republice?

No to si vůbec nepamatuju.

Ne jasně, ale představuješ si nějak, jaké to bylo, když si pro tebe rodiče přišli a byli jste spolu v České republice?

Ne.

Nemusíš se cítit špatně, že na ty otázky neumíš odpovědět, ani že si to nepředstavuješ.

Ne, asi kdyby mi bylo 5 nebo 6, tak bych si to pamatovala.

Ano, tak je to, byla jsi malinká, a tak to není nic divného.

A když jste už byli v novém domově...

Ta další otázka je také podobná. Jaká byla cesta do Švédska, do nového domova?

Myslím, že jsem chápala, že se něco děje, ale nepamatuju se.

Máte z té doby a z té cesty třeba nějaké fotografie, které znáš?

Ano, to mám, ale nejsou moc dobré, tatínek měl špatný foťák.

Aha, ale máš aspoň trochu představu, jaké to bylo. Vzpomínáš si nebo si myslíš, že ses něčeho obávala?

Možná mi to bylo divné, že odjíždím z dětského domova, kde jsem byla od narození.

Tak si to myslíš.

Také se ptáme, jaký byl ten nový domov?

Nevím, asi jsem si rychle zvykla.

Další otázka je, jak dlouho to pro tebe bylo nové a cizí? To bylo asi úplně na začátku.

Nevím.

Stejně tak s novou řečí, byla jsi malinká, ani jsi asi nemluvila česky a švédština byla pro tebe nová řeč.

Pamatuješ se na něco?

Nemluvila jsem vůbec, tak si myslím, že to nehrálo žádnou roli.

Když jsi přišla do nového domova s novými rodiči, co pro tebe na tom bylo to nejlepší?

Nepamatuju se.

Co bylo nejtěžší, co myslíš, co by mohlo být těžké?

Možná to porozumění a pochopení, kde jsem.

Co si myslíš, že tě nejvíc překvapilo, myslíš, že tě něco překvapilo?

Ne, nemyslím.

A pak další otázka, jaké to bylo, když jsi dostala sourozence?

Aha, myslíš bratříčka?

Ano, pamatuješ si, jaké to bylo, když k vám přišel?

Byla jsem spokojená, byla jsem starší a věděla jsem, že má stejnou maminku jako já.

Jaké to bylo?

No, bylo mi jenom 6, tak jsem byla šťastná.

Chápu, a teď další otázka, jestli se změnilo chování rodičů vůči tobě, když přišel bratr?

Co tím myslíš?

No, jestli se jejich chování změnilo?

Když jsem byla malinká, tak se o mě možná víc báli.

Jaké je to teď, už tě spíš někam pustí?

Ano.

A když se na to podíváš dnes...

Když myslíš na svoji rodinu dnes a na to jaké to bylo dříve, je něco co bys byla ráda změnila? Něco jako: „To by bylo prima, kdyby to bylo tehdy takhle...?“

Ne, to si nemyslím.

Máš nějakou radu pro někoho, kdo získal nové rodiče a chystá se s nimi odjet do nového domova?

Aby akceptoval všechno a věřil jim, prostě že mu bude daleko lépe, když bude mít rodinu, a ne jako v Čechách, kde žil v dětském domově.

Je ještě něco, co myslíš, že by to dítě mělo vědět?

Těžká otázka.

Pokud si na něco vzpomeneš, tak to můžeš doplnit později.

Určitě s tebou rodiče mluvili o tom, že pocházíš z České republiky. Můžeme si o tom teď chvíli povídat?

Já bych se tě zeptala, kdy a jak jste s rodiči hovořili o tom, že pocházíš z České republiky?

Kdy?

No, jestli ses ptala ty, nebo jestli ti to říkali oni?

Ne, když jsem se ptala já.

Zajímá tě Česká republika?

Ano.

Kolikrát jsi byla v České republice od té doby, co jsi adoptovaná?

Dvakrát.

Naposledy to bylo docela nedávno, v létě?

Ano, myslím, že ano.

A poprvé?

Když jsme jeli pro bratříčka.

Chtěla bys tam jet znovu?

Ano.

Máš už v plánu nějakou cestu?

Až mi bude 18, tak tam pojedu, pojedu do místa dětského domova a tam, kde jsem se narodila a taky do Prahy a Brna.

To je pěkné. Udržujete doma nějaké české tradice nebo slavíte nějaké české svátky?

Slavíme ten den, kdy mne vyzvedli a tomu dnu říkáme Den Anety a pak máme Den Lucase. To slavíme každý rok.

Pak je tu otázka, jestli tě zajímá místo, kde ses narodila. Řeklas, že se tam chceš podívat. Je to nedaleko dětského domova?

Já myslím, že to je přímo ve stejném městě.

Hraje pro tebe nějakou roli, že vypadáš jinak než tvoji rodiče?

Já jsem hodně podobná mamince, všichni mi to říkají, ale maminka je Finka a je velmi bledá a já jsem dost tmavá. Ale stejně si všichni myslí, že máme i stejnou barvu vlasů. Tatínek je trochu zrzavý a pihovatý a já taky, tak si všichni myslí, že jsme příbuzní.

To je pěkné, chci ještě říct, že to jsou otázky, které nám poslali z České republiky, proto je kladu. Často se stává, že adoptované děti jsou hodně podobné rodičům.

Ano, já, když jsem byla malá, byla jsem hodně podobná mamince. Všichni říkali, že jsem její holčička.

Takže to nehraje žádnou roli. Nezažila jsi pocit, že jsi jiná.

Obtížné to bylo ve školce, když to děti nechápaly, kluci byli někdy oškliví a říkali mi ošklivosti, když jsem ještě neuměla dobře švédsky. Děti myslely, že jsem přišla ze Sýrie a jsem Arabka, a to bylo protivné.

Bylo obtížné, že si mysleli, že jsi někdo jiný než ve skutečnosti.

Ale já teď mám chlapce ze Sýrie a on je mi hodně podobný.

Mluvíš s kamarády o tom, že jsi adoptovaná?

Moji učitelé o tom ví a moje okolí taky.

A jak to cítíš ty, je ti to nepříjemné?

Když o tom mám vyprávět, tak mě to baví, ale pak to začne být citlivé. Ono není v mém okolí moc adoptovaných a někdy se mě začnou vyptávat na detaily, a to je mi nepříjemné.

To chápu, jaké otázky ti kladou?

Divné otázky. Třeba: „Cítíš po těle, že jsi adoptovaná?“

Hodně citlivé a osobní.

Ano.

Mluvíš s rodiči o biologických rodičích?

Ne, oni sami toho také moc neví, ví, že mám hodně sourozenců a ví, jak se jmenuje maminka.

Ty na to sama hodně myslíš, přemýšlíš o sourozencích a mamince a tatínkovi?

Ne, ráda bych je vyhledala, to chci od dětství.

Mluvili jste o tom s rodiči?

Ano a oni si myslí, že to je dobré, akceptují to.

Co bys ráda věděla o svém původu?

No třeba proč se mne vzdali. Protože jsem původem Romka, v původním pasu stojí, že jsem Romka a já o Romech vím, že jsou chudí, tak si myslím, že bude chudá a vzdala se více dětí, je hodně mladá. A určitě má víc dětí i dětí starších i mladších a také ve věku mezi mnou a Lucasem. My s Lucasem jsme si hodně podobní.

Máš nějaké fotky, knihy nebo něco co ti připomíná tvůj původ? Ty jsi říkala, že máte fotografie z doby, kdy si pro tebe přijeli. Je to tak? Máš něco na památku z dětského domova, co ti připomíná, kde jsi žila?

Ano, máme pár fotek se mnou a jednou vychovatelkou z dětského domova.

Ale nemáš žádné šaty nebo věci na památku?

Ne.

Je něco, co by tě ještě zajímalo o České republice?

Ne, o té zemi ne, spíš o rodině.

Byla jsi ve svém dětském domově na návštěvě?

Ano, když jsme jeli pro bratříčka, tak jsme tam jeli na návštěvu. A ta paní, co nám ukazovala pokoje, si na mě pamatovala, ale ta paní, se kterou jsem na fotkách, si mě nepamatovala. Bylo jí to tehdy moc líto, když jsem odjížděla.

A ty si na tuhle návštěvu pamatuješ?

Ano.

Pamatuješ si na svoje pocity?

Bylo to přímá.

Je něco, co bys chtěla říct a je to pro tebe důležité?

Ne.

My ti klademe tyhle otázky proto, že chceme pochopit, jak se cítí adoptovaný člověk, abychom mu to mohli usnadnit. Je to zajímavé se něco dozvědět. Pokud budeš chtít něco dodat, klidně mi zavolej. Děkuji za rozhovor!

Rozhovor s rodiči

Rozhovor byl veden s oběma rodiči, pokud není uvedeno jinak, odpovídala matka s přítakáním otce.

Jako žadatelé

Co jste očekávali, když jste požádali o mezinárodní adopci?

V první řadě jsme prostě chtěli dítě, dlouho jsme se snažili, pokoušeli jsme se o umělé oplodnění, ale nic nefungovalo. Prostě jsme moc chtěli dítě.

Máš ty, Nils, něco k doplnění?

Otec: Ne, myslím si v podstatě to samé. Už je tomu patnáct, možná šestnáct let.

Matka: Ano, to je pravda, uběhlo mnoho let.

Co si myslíte, byly vaše touhy naplněny?

Ty nejjákladnější byly naplněny, dostali jsme dítě, a to bylo to, co jsme chtěli.

To, že to byla mezinárodní adopce, bylo proto, protože národní, švédská adopce v podstatě neexistuje. Takže všechny adopce jsou mezinárodní. Chtěli jsme dítě a dostali jsme dítě.

Možná to bude stejná odpověď jako ta předchozí, chci se zeptat, jaké představy byly správné a jaké byly chybné? Kdyby někdo chtěl požádat o mezinárodní adopci, co byste mu doporučili?

No o adopci jsme hodně doma mluvili, přáli jsme si, když jsme se tolik o dítě snažili, aby nás alternativa adopce napadla dříve. Že jsme nemuseli podstupovat tolik obtížných léčebných procedur, že existuje prostě ještě jiná alternativa. Mohli jsme toho spoustu přeskočit. Mohli jsme adoptovat dříve. Ale naše představy a očekávání co se týče adopce, byly pouze pozitivní. Vůbec nikdy jsme si nemysleli, že by to byla chyba.

Měli jste nějaké obavy, že by to mohlo být těžké, nebo nesnadné?

Chodili jsme do přípravného kurzu, kde se hodně zaměřovali na problémy, vyprávěli nám o všem možném, co se může přihodit, jak to vypadá v různých zemích se zdravotními potížemi, nebo o obtížných adopčních procesech, o potížích s navázáním se a pak s různými problémy, jak děti rostou. Problémy s jinou barvou pleti, no vždyť víte, všechny ostatní potíže. To jsme se samozřejmě cítili divně, báli jsme se, že tyto problémy přijdou. Trochu jsem se bála, říkali jsme si, jaké problémy budeme asi mít my.

A pak jsem si říkala, když jsme před 5 lety dostali Lucase, že to vlastně tak nebylo, byl zdravý a proces probíhal lehce. I s navázáním to šlo dobře.

To ráda slyším. Jaký to byl pocit, když jste se dozvěděli, že vás vybrali jako rodiče pro jedno konkrétní dítě?

To byl nepopsatelný pocit, už jsme čekali hrozně dlouho, takže jsme byli strašně šťastní, zavřela jsem se na záchod a tam jsem brečela.

Pamatuješ se ty, Nils, jak ses cítil, když ses dozvěděl, že vás vybrali k dítěti?

Otec: Bylo to neuvěřitelné, měl jsem zrovna nepříjemného zákazníka a okolo spoustu lidí, když mi z BFA volali, tak jsem měl málem infarkt. Řekli mi, že v jednom městě v České republice je jedna malá holčička. Díval jsem se z okna, okolo mne bylo 60 lidí, kteří nevěděli, co se děje.

Cesta za dítětem a pobyt v České republice

Jaká byla cesta do České republiky a příjezd na Úřad v Brně, jestli si na to po takové době vzpomínáte?

Poprvé jsme nejeli do Brna. Jeli jsme rovnou do dětského domova. Bylo to v květnu, neměli jsme tlumočnicka, sami jsme se dostali do dětského domova a pokoušeli jsme se domluvit s jedním chlapem na recepci, který nerozuměl anglicky. To bylo těžké, zůstali jsme tam 3 dny a pak odjeli domů, zase jsme se měli po měsíci vrátit. Tehdy jsme měli s Úřadem v Brně velmi malý kontakt.

Když jsme jeli pak pro Lucase, to už bylo úplně jiné, to jsme jeli napřed do Brna, a to fungovalo výborně. Protože jsme se s právníčkou z Úřadu už setkali na letním setkání v Karlstadu, už jsme věděli, s kým budeme jednat, to bylo příjemné, oni se o nás báječně starali, to bylo jiné než s Anetou. Oni také celou proceduru změnili.

Takže když jste byli pro svoji dceru, byl to jiný proces, než když jste jeli pro chlapce.

Ano, podruhé to bylo příjemnější, měli jsme někoho, kdo se o nás staral, poprvé to byla naše osobní záležitost a bylo to jako dobrodružství, nevěděli jsme vůbec nic, ale teď jsme měli lidi, kteří nám pomohli a měli jsme k dispozici tlumočnicka. Bylo to úplně jiné.

Jak byste popsali pocity, když jste poprvé uviděli své dítě?

Matka: Bylo to krásné, seděli jsme napřed a povídali si se zástupci dětského domova. Pak tam přišla Aneta a byl to zvláštní a úžasný pocit, že tahle holčička je naše. Bylo to neuvěřitelné a tehdy jsem pochopila, že je to pravda, ona byla krásná a mě zalil ten úžasný vřelý pocit.

Otec: Poprvé, když jsme se setkali, tak jsem toho moc necítil, to přišlo až později. Až když jsem pochopil, že je to ona. Ty všechny pocity se dostavily, až když jsme byli sami.

Pak jste po pár dnech odjeli domů. A jak dlouho jste doma museli čekat, než jste se mohli pro dítě vrátit?

Asi jeden měsíc, bylo to strašné, ne proto, že bychom si mysleli, že jí v dětském domově není dobře, ale ten pocit, že jsme ji museli opustit. Cítili jsme, že to není správné, že je to chyba.

Tomu rozumím, už jste se seznámili a cítili jste, že je to vaše dítě. Že to byla chyba, že jste ji opustili.

Matka: Ano, přesně tak.

Otec: Když jsme si jeli pro Lucase, tak to byl úplně jiný proces. Jeli jsme tam a zůstali asi tak 10 dní.

Matka: Myslím, že domů jsme jeli jedenáctý den.

Tak to jste ho nemuseli opustit, prostě jste si ho rovnou odvezli.

Otec: A také jsme s sebou měli všechny zaměstnance z Brna, kteří s námi jeli. Byl s námi právník a psycholog, tlumočnice a všichni, protože chtěli vidět i ten dětský domov.

Matka: Když jsme poprvé uviděli Lucase, tak to bylo takové „Óóó, to je on,“ prostě to byl úplně jiný pocit, prostě jsme věděli, že s námi pojedou domů. Měli jsme s sebou Anetu, a tak jsme se museli starat i o její pocity.

Co si pamatujete z dětského domova a z pobytu v České republice, je něco o čem si povídáte, na co vzpomínáte?

Matka: Jenom, jak to vypadalo v těch domovech, co tam děti měly za hračky, co jedly. Anetin dětský domov byl víc jako instituce, Lucasův byl příjemnější, spíš domácí prostředí. Také tam byl rozdíl ve velikosti. Anetin dětský domov byl obrovský, Lucasův daleko menší. To, co si pamatuji, je, že tam bylo spousta zaměstnanců a dětem se tam dařilo dobře. Hodně se věnovali otázkám výživy a aktivit, vývoje a rutin, všechno bylo postaveno na rutinách. A také ta možnost, že jsme mohli bydlet v dětském domově, kde se o nás také starali. Dávali nám jídlo a všechno bylo velmi pečlivě naplánováno. Dobře to bylo naplánováno i poprvé.

Otec: Ano. Poprvé jsme neměli tlumočnicka. Bydleli jsme v jednom bytě a mohli jsme Anetu navštěvovat a hrát si s ní, a to bylo výborné.

Co jste věděli před cestou do České republiky, nebo bylo něco, co jste naopak nevěděli – hlavně co se týče dítěte?

Moc jsme toho nevěděli. Věděli jsme, kdy se narodila, že jí byl 1 rok, těsně před tím, než jsme za ní jeli poprvé. Veškeré informace byly v podstatě jen o tom, že je zdravá a že má mírné potíže s nachlazením a bolívá jí v krku.

S Lucasem to bylo podobně, ale on je Anety biologický bratr. Takže jsme měli stejné informace o původu a informace o zdravotním stavu jeden rok zpět. A že je zdravý.

Jak jste využili předchozí zkušenosti? Co pro vás byly nejcennější informace, které jste měli ještě před cestou do České republiky – o dítěti, ale i jiné informace?

Je jasné, že všechno, co se ví o dítěti je cenné, nejvíce se jedná o praktické věci. Jakou velikost šatů a bot má a všechno ostatní, ale také trochu o tom, na co se má myslet z medicínského hlediska. Jak bude vypadat proces, už jsme tušili, takže to jsme mohli vypustit, o tom jsme věděli hodně v obou případech. V obou případech to byly velmi cenné informace.

Jakou podporu a informace jste dostali v České republice, když jste si tam přijeli pro děti?

Poprvé to byl rozhovor s personálem v dětském domově, ředitelkou a dětským psychologem, kteří nám pomohli se vším praktickým, vyprávěli nám o Anetě a směli jsme se na všechno zeptat, i na její rutiny. Vyprávěli nám, jak to bude vypadat. Také jsme si všechno zapisovali, pokud se pamatuji. Měli jsme si psát otázky a o pár dní později nám na ně odpověděli. A směli jsme se zeptat zdravotní sestry. Pak nám řekli, jak to celé bude probíhat. No a u Lucase, nám to vlastně už předem řekli v Brně, ještě než jsme jeli do dětského domova, řekli, že tam pojedeme, sejdeme se s Lucasem, pak že si ho druhý den možná budeme moct vzít, pokud se to bude zdát personálu vhodné a bude vidět, že proces navázání se započal, že s námi bude Lucas sebejistý. Pak se to bude řešit také po právní stránce, a o to všechno se postará Úřad v Brně, než nás nechá odjet domů.

Takže jste měli dobré informace.

Ano, také jsme dostali telefonní číslo na lidi z Úřadu pro případ, kdybychom potřebovali s něčím pomoci během našeho pobytu v Čechách. Jo a taky kontakt na tlumočníci, podruhé to bylo výborně zorganizované.

To zní dobře. Když jste pak jeli domů, jak probíhala cesta a pak samotný příjezd domů? Na co jste se těšili a čeho jste se naopak obávali? Tedy pokud něco takového bylo.

Matka: Nejprve ten let, báli jsme se, že bude celou cestu plakat. Ale to bylo úplně v klidu, usnula a všechno šlo dobře.

Otec: Ano, to je to, jak bude reagovat dítě, které nikdy nikam daleko necestovalo a teď se má prostě vydat na cestu se dvěma neznámými lidmi. Pak to letadlo a všechno okolo, ztratí veškeré své rutiny, na které bylo zvyklé.

Matka: Jaká bude reakce Anety a pak podruhé reakce Lucase. Ale obě cesty byly velice příjemné. S oběma dětmi to šlo výborně.

Letěli jste do České republiky a zpět s oběma dětmi?

Ano, a pak jsme ještě jeli pěkný kousek cesty z Arlandy (letišť) domů. Ničeho jsme se moc nebáli, akorát toho, jak to zvládnou děti.

Když už jste byli doma...

Jaké byly první dny po příjezdu domů?

S prvním dítětem šlo o to, najít si nějaké rutiny. Snažili jsme se velmi přísně dodržovat ty rutiny, na jaké byla zvyklá z dětského domova. Protože jsme si všechno zapsali, třeba jaké jídlo jí a pak časy. Po čase jsme to trochu povolili, když jsme viděli, že to funguje. Bylo to zvědavé děvčátko, které se o všechno zajímalo. Chtěla s námi dělat všechno. Takže to šlo snadno.

S Lucasem jsme se moc těšili domů, chtěli jsme být čtyřčlenná rodina a v klidu. S druhým dítětem už to je daleko snazší.

Tomu rozumím, to je naprosto přirozené. Člověk už ví tak trochu, jak to bude vypadat. Pamatujete si, kdy jste se jako rodina cítili pevně usazení, kdy už jste věděli, že patříte k sobě?

S Anetou jsme byli rodina už při naší druhé cestě, kdy jsme si ji vyzvedli. Věděla jsem, že teď už je to v pořádku. S Lucasem to bylo tak, že už jsme byli hotová rodina a prostě k nám ještě jeden přibyl. On už byl u nás v rodině v podstatě hned.

Víc konkrétně, když už jste byli doma delší dobu, cítili jste, že jste byli rodina od začátku, nebo si vzpomínáte, že to bylo až po nějakém čase, když jste spolu žili? Kdy jste cítili, že teď jste pevně spojeni? Nebo jste to tak cítili úplně od začátku?

Pro mě to bylo úplně od začátku, možná to bylo proto, že Aneta se přimkla od počátku ke mně. Byla vůči mužům trochu opatrná. Od začátku to byla moje holčička, ale pak později zase byla hodně tatínkova holčička, když se trochu uvolnila. My jsme byli rodina, ale něco nám chybělo a ona byla ten dílek do skládky.

Nils ti jsi řekl, že to u tebe trvalo trochu déle ...

Otec: To bylo tak, že jsem to necítil ihned, trochu to trvalo, ale stačilo, když se člověk trochu uvolnil a pak viděl, že ano, tak je to správně. A taky od počátku byla Aneta hodně navázaná na maminku, to taky hrálo roli. Mě vůbec nebrala, pořád chtěla jen maminku, s Lucasem to taky tak bylo, chtěl maminku. Když si maminka šla lehnout s Lucasem, lehl jsem si vedle a ona vyžadovala, abych tam zůstal. Když byla maminka pryč, to bylo obtížné, než jsme se usadili...

Teď proces sblížení a poznávání se navzájem. Jak důležitá byla řeč a jakou roli v tom hrála?

Pro nás to nehrálo vůbec žádnou roli, naše děti zatím vůbec nemluvily. Chápaly řeč jako roční děti, takže to nebylo důležité. My jsme je zabavili jednoduchými dětskými říkankami a pohádkami a hodně jsme s nimi zpívali. Tak byla řeč důležitá. Myslím, že pro ty, kteří adoptují starší děti, je řeč důležitá. A našim dětem se řeč rozvinula rychle, mamí a tati nám říkali po pár týdnech.

Vzpomínáte si na nějaký významný okamžik ve vývoji vašeho vztahu?

Nemůžu říct, kdy přesně k tomu došlo, ale důležitý okamžik byl, když se situace uvolnila a oni se k nám spontánně přišli pomazlit. Myslím, že k tomu došlo hodně brzo, rychle se to usadilo a oni pochopili, kdo jsme. U Anety, která byla naše první dítě a my jsme byli nejistí a vystresovaní, aby se jí dařilo dobře, byl problém, který trval 2 až 3 roky, měla takové chování, že když usínala sama, kolíbala se, aby se uklidnila. Pak, když s tím přestala, když nemohla usnout, místo toho, aby se kolíbala, tak přišla za námi. To nám připadalo úžasné, už jsme viděli, že to jde správným směrem.

Tomu rozumím. Co vás na začátku potěšilo?

Otec: No skoro všechno. Bylo to všechno a pak taky to, že existuje Lucas, že už tu s námi skutečně je.

Bylo něco, čeho jste se zpočátku obávali, myslím problémy ve vztahu k dětem?

Otec: To bylo asi to s tím kolíbáním a taky utěšováním, že Aneta ještě neřekla, co potřebuje. S tím jsme hodně pracovali.

Bylo něco, na co si vzpomínáte, že vás překvapilo?

Aneta byla hodně otevřená a nebojácná. Důvod a původ toho chování jsme pochopili až o hodně let později, když jsme se dozvěděli, že má ADHD. Pochopili jsme její osobnost, vůbec nebyla bojácná a opatrná, prostě se do všeho vrhala. A taky nás překvapilo, že jsme očekávali nějaké problémy, které se vůbec neobjevily. Ty, o kterých se mluvilo na počátku.

Bylo něco, co jste museli změnit, něco, co jste museli obětovat?

Ne, žádná oběť, prostě jsme jen museli změnit způsob života, když jsme se stali rodiči. Já vůbec necítím, že bych něco obětovala, naopak jsem daleko víc získala. Všechno prostě chtělo svůj čas.

Jak byl ovlivněn váš partnerský život, když jste dostali děti?

Já si myslím, že to bylo veselejší a pro nás jistota, že už je ten hrozný čas, kdy jsme nemohli mít děti za námi. Najednou jsme měli děti, a to pro nás bylo uklidňující a příjemné. Zbavili jsme se toho stresu. Bylo to silnější, všechno si sedlo.

Ještě otázka, zda vám Aneta nějak pomohla při sblížení s Lucasem? Byl rozdíl mezi sblížením se s Anetou a sblížením se s Lucasem?

Ano, Aneta byla ta, která vyhledávala ten první kontakt a Lucas v něm byl velmi rezervovaný. Jsou to rozdílné osobnosti, ale u Lucase byla Aneta spojovacím mostem.

Kolik bylo Anetě, když jste si jeli pro Lucase?

Bylo jí 6 let.

Pohled z dnešní perspektivy

Co se týče procesu předání, bylo na něm něco překvapivého nebo znepokojivého? Prosím, podívejte se na to z dnešního pohledu.

Nic takového, děti byly malinké, Anetě i Lucasovi byl 1 rok, a tak se toho moc nevědělo, oba byli zdraví a nás nic nepřekvapilo. Nic nám nechybělo.

Co by bylo dobré vědět před předáním, než si jedete pro dítě, na co byste byli rádi připravení a jaké informace byste bývali ocenili?

Když člověk přemýšlí v obecné rovině, je to asi to, že nám poslali málo informací z Čech, často tam byla zdravotní zpráva, že u biologické matky nedošlo k užívání drog, jinak nic divného. Někdy to možná není úplně pravda, ale za to Úřad nemůže, nemohou vědět všechno. Ale jak jsme slyšeli od jiných rodin, je tam možné užívání drog, a to samozřejmě může ovlivnit děti a jejich vývoj. Také jsme mluvili s naší českou adopční skupinou o alkoholismu, v romské kultuře se nepije moc alkoholu, spíš užívají tisíce tablety na potlačení třeba hladu a tak, o užívání léčiv, a to jsou citlivé otázky. Důležité je si uvědomit, že ty informace nemusí být úplně pravdivé. Určitě je tam něco, o čem třeba Úřad nechce mluvit, a zdravotníci vidí možná rizika, ale neinformují o nich, aby to usnadnilo dát dítě k adopci.²⁹ To je těžká otázka.

Další otázka je, zda byste osvojení znovu zopakovali? I když vy jste to už vlastně jednou zopakovali.

Člověk nikdy nemá říkat nikdy, my cítíme, že už jsme své udělali, ale možná, kdyby přišel další biologický sourozenec... No už jsme staří, mně je 43 a jemu 45 let, nechtěli jsme si pořídit více dětí, jsme s tím, co máme moc spokojení, ale kdyby k tomu došlo... to se nikdy neví.

Když se vrátíte k té vaší adopci, nic vás nezastrašilo a nebáli jste se do toho jít znovu.

Ne, to je pravda, všechno probíhalo výborně. Úřad v Čechách a všichni lidé tam jsou milí a přátelští, při každém setkání se objímáme, je to velmi neformální a příjemné.

Z pohledu zpět, jakým výzvám jste museli čelit a jak si myslíte, že jste je zvládli?

První byla už vůbec to, že jsme se stali rodiči a dostali jsme dítě a taky to, že nás v tom nechali, měli jsme strašně málo času, s Anetou pouze pár dní. To byla výzva. Jinak šlo všechno dobře. Když se člověk odhodlá k adopci, ví, že všechno bude jiné. Už to, že dostane dítě a musí se daleko víc snažit a myslet na navazování se na sebe, což se u vlastních dětí nemusí.

Co se vám jeví jako riskantní nebo nejasné v celém procesu? Vy jste už dříve řekli, že jste neměli dost informací.

Ano, zejména co se týče původu, ale žádné riziko ani nejasnosti to ne.

Je ještě něco, co by se bývalo mělo udělat jinak?

Když jsme byli v květnu na té konferenci³⁰, byli jsme velice mile překvapeni, jak na to pohlíží. Informovali nás tam, jak se pracuje s biologickými kořeny a na co se musí myslet. Pro děti, které se adoptují do zahraničí, je zejména potřeba větší podpora. Pro domácí adopce je úplně jiný program, děti mohou být v kontaktu

²⁹ Úřad dává žadatelům o dítěti všechny dostupné informace z jeho spisové dokumentace – zdravotní dokumentaci, psychologickou a sociální zprávu atd.

³⁰ Konference „ÚMPOD CESTA ZA RODINOU – Příběhy mezinárodní adopce“ konaná v Brně 15. – 16. 5. 2019. Součástí byla i panelová diskuze s osvojenými dětmi a mladými dospělými a workshop s jejich rodiči.

s biologickou rodinou.³¹ Tím nemyslím, že bychom chtěli být takhle v kontaktu s biologickou rodinou, ale dítě v určitém věku začne mít zájem o víc informací a my sami toho víme hrozně málo. Úřady vědí nebo mohou zjistit víc, a tak bych si přála, aby to dětem zprostředkovali. Třeba nějaké fotografie, protože dochází na otázky typu: „Jsem jim podobný nebo nejsem jim podobný? Proč mě odložili?“ a podobně. Těžké otázky a my, když nic nevíme, můžeme pouze spekulovat.

Co byste chtěli vědět, kdybyste adoptovali dítě znovu?

Možná víc o původu a víc o tom, jaké budou mít děti později možnosti, až budou chtít poznat svůj původ. Až budou zralí. Teď už vím, že mohou kontaktovat Úřad s žádostí o pomoc.

Máte nějaká doporučení pro lidi, kteří se ocitnou ve stejné situaci jako vy – před adopcí?

Zprvė, aby se nebáli ptát, po celou dobu přibývají další nové rodiny, je dobré se připojit do společného komunikačního kanálu. Jsou tam lidé, kterým lze věřit a vždycky se najde někdo, kdo umí odpovědět na otázky. Ale taky nebát se v Čechách zeptat, oni jsou velice ochotní a rádi vám všechno vysvětlí. Také doporučuji, aby člověk nepovažoval pobyt v té zemi za nepříjemný, prostě aby si to užíval, poznával tu zem, cestoval. To je velmi příjemné. Když jsme čekali na Lucase, tak jsme si užívali společně a podnikali jsme s Anetou, které v té době bylo 6 let, spoustu věcí. Pronajali jsme si auto, nebylo to moc levné, ale stálo to za to. Také se dá jezdit hromadnou dopravou, ale to zase záleží na tom, kde ten dětský domov leží. Po adopci, když už jste doma, vraťte se zpět, udělejte kratší cestu, Čechy neleží daleko, je snadné se tam pohybovat, je to moc příjemná země, jeďte tam a objevujte ji. Nemusíte z té cesty dělat žádnou velkou záležitost.

Jak hovoříte se svým dítětem o tom, že je adoptované z České republiky?

To zní pozitivně a smysluplně. Teď dojde na otázku o hovoru s dítětem o tom, že je adoptované z České republiky. Jak vy hovoříte s dětmi o tom, že jsou adoptované z České republiky?

V současnosti se o tom už tolik nebavíme, mluvili jsme o tom dříve. Teď třeba, když se hraje hokej a jsou tam Češi, tak říkáme, že to je jejich země. Také se hodně díváme na filmy a fotky z dětského domova a z Čech a hodně si o tom povídáme. O adopci, a proč jsme adoptovali a tak, chceme, aby věděli, že je to jejich součástí a neměli by se cítit nepříjemně. S dětmi se o tom bavíme, když o to oni projeví zájem. Je to velmi otevřené a vlídné povídání. Dozvědí se od nás to, co sami víme.

Máte nějaké materiály, které hovoří o tom, že děti jsou adoptované, jako např. ty filmy a fotky? Máte i něco jiného, co dětem připomíná, že jsou z České republiky?

Nic takového nemáme. Oba mají svoji adopční krabici, ví, že je to z Čech. Ale my nemáme nic, co by označovalo děti, že jsou původem z Čech, žádné vlajky a tak. Jsou to naše děti a ví, že pochází z Čech, není potřeba je proto nějak značkovat.

Hledali jste nějaké informace o české historii nebo kultuře, udržujete nějaké české tradice nebo slavíte nějaké jejich svátky, jezdíte do České republiky na dovolenou?

O české kultuře toho moc nevíme, hledali jsme spíš věci okolo romské kultury. Je obtížné to všechno najít, spíš víme o romské historii. Z tohoto pohledu nejsme dost čeští, neslavíme svátky ani nemáme vlajky. Na naši obranu uvedu, že doma také nemáme švédskou ani finskou vlajku. Děláme to prostě svým způsobem.

Jenom nás zajímá, jak to děláte, nic není ani dobře ani špatně. A ještě nás zajímá, jestli jste byli na dovolené v České republice?

No vlastně částečně ano, když jsme jeli pro Lucase, bylo Anetě 6 let a my jsme to pojali jako dovolenou. A pak, když jsme tam byli v květnu na konferenci, zastavili jsme se v Praze. Takže teď uvažujeme o tom, že se tam musíme vrátit. Zatím nám to nevyšlo. Pro nás je dovolená slunce, koupání, a tak... to úplně nejde dělat v Čechách, ale je tam toho spoustu jiného, pěkného a zajímavého.

³¹ V některých zemích existuje i možnost tzv. otevřené adopce (v České republice ne), kdy je adoptivní rodina v kontaktu s biologickou rodinou.

Mají vaše děti nějaké kontakty se svými biologickými kořeny?

Ne, nevíme o nich nic. Nejsou v kontaktu.

A chtěly by být v kontaktu?

Myslím, že ano, částečně, třeba na facebooku. Lucasovi je jenom deset let, on ještě není v tom věku, má občas pár otázek, ale Aneta, které je 16, má větší potřebu. Má otázky a chtěla by vědět, jak se má maminka a sourozenci.

Jaký význam pro vás má to, že vaše děti jsou jiného etnika?

Vůbec žádný. Je to pro nás přirozené, ale trochu se samozřejmě bojíme, aby se nesetkaly s někým, kdo by jim to vyčítal. Doposud to fungovalo dobře. Se vzhledem jsme neměli problém.

Je něco jiného, co byste chtěli doplnit, říct o vaší adopci a celém procesu?

Ne, jen možná spíš o té cestě zpět, že by člověk měl mít víc informací, o tom, že tam jsou rodiče a něco se o nich dozvědět, třeba získat jejich fotografii. Když jsme se vrátili kvůli Anetě, tak to bylo hrozné, vůbec nás nepustili ani na její oddělení. Mohli jsme se podívat pouze oknem. V některých dětských domovech je to báječné, jak jsme slyšeli od jiných rodin, které se tam vrátili a zažili fantastické přivítání. My jsme tam byli s Anetou a nebylo to vůbec příjemné. Je to takové velice nevyrovnané, možná by se to mělo trochu sjednotit. Úřad by mohl pomoci a dát rodinám možnost se vrátit. Také by bylo fajn získat trochu víc informací o kulturních kořenech a původu dětí, ale je to obtížné vyhledat.

Máš na mysli něco konkrétního?

No nevím, snad radu, na koho by se mohl člověk obrátit. Romové jsou všude ve světě, ale já bych ocenila nějaký romský kontakt, kam bych se mohla obrátit se svými otázkami a získat komplexní obrázek. Moje děti jsou toho původu a já bych chtěla vyzvednout to, co je pozitivní. Ve světě se mluví neustále pouze o negativních stránkách a lidé mají vůči Romům negativní postoj, to je špatné.

Ano, to je důležité, rozumím.

A pak bych řekla, že ta konference, kterou organizoval Úřad, byla naprosto fantastická. Možná jsem také očekávala nebo si přála, že tam bude nějaký příspěvek ze strany BFA, protože oni k tomu také mají co dodat. My už nejezdíme na ta letní setkání, protože naše děti už jsou dost velké. Ale že i tady by se daly řešit otázky identity. Víc konkrétně.

Ano to zní dobře, je to důležité.

Ještě něco, nebo cítíte, že jste řekli všechno, co jste chtěli?

Já jsem spokojená.

Ještě bych dodala to, co jsem už řekla Anetě, pokud si na něco vzpomenete, nebo budete chtít doplnit, ozvěte se, budeme rádi.

Dobře.

Děkuji!

Závěr

Každá kniha by měla mít svůj závěr. V naší publikaci jsme se snažili dát co největší prostor lidem, kteří mají osobní zkušenost s mezinárodním osvojením. A také proto chceme, aby i poslední slovo patřilo právě jim. Nad rámec rozhovoru jsme obdrželi od Rozárie z Itálie dopis. Její dopis uvádíme, tak jak jej napsala – v anglickém jazyce (a připojujeme překlad do českého jazyka). Ráda by jej sdílela zejména s dětmi, které odchází do mezinárodního osvojení.

Autentický dopis Rozárie z Itálie

Hi, I'm Rozarka, but my nickname is Ruggy, I'm 16. I was born in 2002, in the Czech Republic. I lived for three and a half years in a fantastic institution, always in Czech Republic. Then I was adopted by a fantastic family. Now I live in a city that is located in Italy. Here I have had many amazing experiences. I have practiced many sports including: swimming, beach tennis, and basketball. In this moment I don't practice any sport.

I discovered a beautiful world... my world, that of music. I love music. I have been taking singing lessons for two years. I did a lot of performances and recorded a song whose name is "Let Her Go". I attend the second year of the linguistic high school. I study French, English, Spanish and I studied Chinese for two years. I have many friends. I love going out with my friends, going to the cinema, going to sea and much more. I like it a lot and above all I am not afraid, I am not ashamed, to tell my friends that I come from another country. Adoption is a beautiful thing. It is an act of love. It is the most beautiful act of love a parent can make.

DO NOT BE AFRAID. DON'T BE ASHAMED. WE ARE SPECIAL IN OUR DIVERSITY!!!!

Ahoj, jmenuji se Rozárka, moje přezdívka je Ruggy. Je mi šestnáct let, narodila jsem se v roce 2002 v České republice. Tři a půl roku jsem žila ve fantastické instituci, také v České republice. Pak mě adoptovala úžasná rodina. Teď žiju v italském městě. Mám odsud neuvěřitelné zážitky. Zkoušela jsem hodně sportů: plavání, plážový volejbal a basketbal. Teď již nedělám žádný.

Objevila jsem nádherný svět... můj svět hudby. Miluju hudbu. Už asi dva roky chodím na lekce zpívání. Měla jsem i hodně představení a nahrála jsem písničku „Let Her Go“. Chodím do druhého ročníku gymnázia zaměřeného na jazyky. Studuju francouzštinu, angličtinu, španělštinu a dva roky jsem studovala i čínštinu. Mám hodně kamarádů. Ráda chodím ven s kamarády, chodím do kina, k moři a mám ráda hodně dalších věcí. Fakt, že pocházím z jiné země, se mi líbí, dokonce ani nejsem vystrašená nebo zahanbená, když to kamarádům říkám. Adopce je nádherná věc. Je to akt lásky. Je to ten nejhezčí akt lásky, který můžou rodiče udělat.

NEBOJTE SE. NESTYĎTE SE. VŠICHNI JSME VÝJIMEČNÍ VE SVÉ ROZMANITOSTI!!!!

Cesty za rodinou - Příběhy mezinárodní adopce

Autorský kolektiv: Ondřej Bouša, Alice Trávníková, Zuzana Senciová, Michaela Zdráhalová

Grafická úprava a ilustrace: Tomáš Smot Svoboda

Místo vydání: Brno

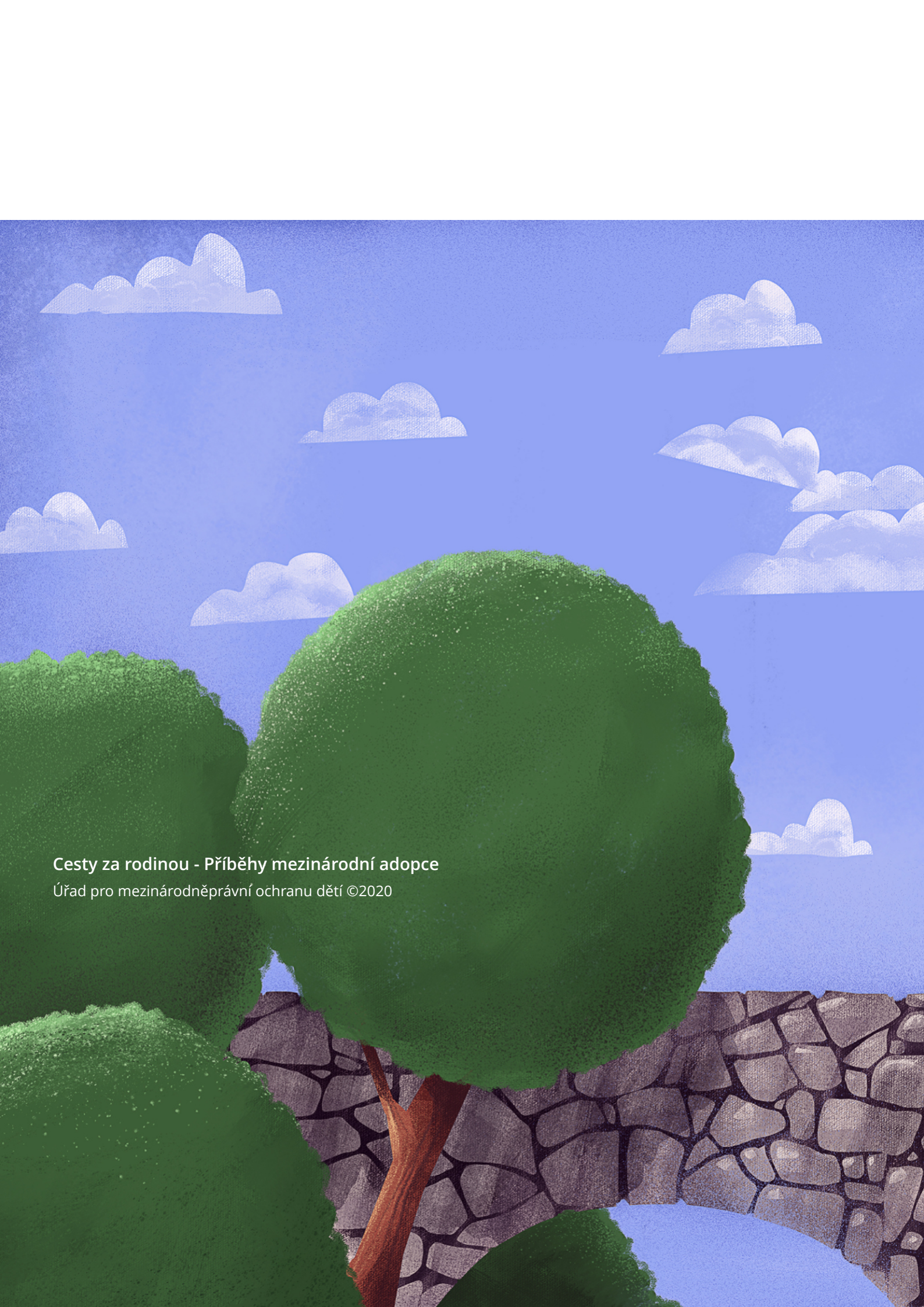
Nakladatel: Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Měsíc a rok vydání: březen 2020

Publikace neprošla jazykovou korekturou.

Vydáno v rámci realizace projektu Práva a participace dítěte v agendách Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003544, který je spolufinancován z prostředků Evropského sociálního fondu.

ISBN 978-80-270-7622-2

Cesty za rodinou - Příběhy mezinárodní adopce

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí ©2020